

Dotyky

nebe a země

*7 událostí a předmětů v dějinách křesťanství,
které zvou k zamyšlení*

ediční řada
A.M.I.M.S. M.

Dotyky

nebe a země

7 UDÁLOSTÍ A PŘEDMĚTŮ V DĚJINÁCH KŘESŤANSTVÍ,
KTERÉ ZVOU K ZAMYŠLENÍ

Editoři sborníku:

P. Marek Dunda, P. Pavel Zahradníček

A.M.I.S.

Za poskytnutí obrazové dokumentace a laskavé svolení k jejímu použití vydavatelé děkují Baraku Daninovi, Mary Whangerové a Santuario Madonna delle Lacrime di Siracusa.

Editori sborníku: P. Marek Dunda, P. Pavel Zahradníček
Název: Dotyky nebe a země
Podtitul: 7 událostí a předmětů v dějinách křesťanství, které zvou k zamyšlení
Autoři textů: Mons. František Radkovský, Ondřej Prokop Vaněček, P. Mieczyslaw Piotrowski, TChr, P. Martin Sedloň, OMI, P. Pavel Zahradníček
Překlady: Stanislav Doležel, Terezie Eisnerová, OP, Irena Němcová
Vydal: A.M.I.M.S. z.s., Vranov nad Dyjí – Přímětice – Bítov
Ve spolupráci s: Matice cyrilometodějská s. r. o., Olomouc
Rok vydání: 2018
Ediční řada: A.M.I.M.S. M. (tj. knihy pro misijní použití)
Vydání: první
Sazba: Ondřej Prokop Vaněček
Tisk: Michal Jiříček, M+M, Borotice
Náklad: 50 000 výtisků

Foto na obálce: Digitální superimpozice tváře Ježíše Krista na Turínském plátně a na roušce z Manoppella (archiv MS! CC BY 3.0)

S církevním schválením Biskupství brněnského č.j. Ep/278/18 ze dne 26. 2. 2018

 Šířeno pod licencí Creative Commons CC BY 3.0 – celou publikaci nebo její části je tedy možné dále šířit, pokud uvedete autora a zdroj (úplný text licence najdete na <https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>); některé grafické prvky publikace mají uvedenu vlastní licenci – viz údaje u jednotlivých obrázků.

Kompletní texty většiny publikací, které vydává A.M.I.M.S. (včetně misijních knih ediční řady A.M.I.M.S. M., tedy i této knihy), najdete na internetových stránkách FATYMu www.fatym.com a na www.amims.net. Zde je také možné knihy objednat i v papírové podobě (jen za příspěvek na tisk a poštovné).

ISBN 978-80-7266-433-7

Obsah

Příběh místo předmluvy: Topič a největší zázrak	6
1. Turínské plátno jako multidisciplinární problém	8
<i>Mons. František Radkovský</i>	
Exkurz: Pokusy o napodobení Turínského plátna	34
<i>P. Pavel Zahradníček</i>	
2. Rouška z Manoppella se „Svatou Tvář“	36
<i>Ondřej Prokop Vaněček</i>	
3. Zázrak zázraků v Calandě	50
<i>Mieczyslaw Piotrowski, TChr</i>	
4. Nositel Nobelovy ceny svědkem zázraku v Lurdech	68
<i>P. Martin Sedloň, OMI</i>	
5. Plačící Madona v Syrakusách – před objektivem kamery	76
<i>P. Pavel Zahradníček</i>	
6. André Frossard: Bůh je, já jsem ho potkal!	94
<i>Mieczyslaw Piotrowski, TChr</i>	
7. Sokólka – hostie přeměněná na srdeční tkáň	110
<i>P. Mieczyslaw Piotrowski, TChr</i>	
Tuto knihu pro vás připravil A.M.I.M.S.	121
A.M.I.M.S. již pro vás připravil (objednávání knih)	122
Časopis Milujte se!	124
Televize TV-MIS.cz	124
Podpořte, prosím, novou ediční řadu A.M.I.M.S. M.	125

Příběh místo předmluvy: Topič a největší zázrak

Bylo to v osmdesátých letech minulého století. Na vojenském výzkumném pracovišti v Brně, tak jako tehdy všude jinde v armádě, probíhalo pravidelné politické školení. Pozvaný docent přednášel o náboženstvích, křesťanství a ateismu. Křesťanství a Ježíše Krista hodnotil s nadhledem: „Nemohu popřít, že jeho učení je systém obsahující některé zajímavé myšlenky. Ale zajímavé myšlenky nacházíme i u mnohých jiných. Když bych tomu věnoval ten čas, také bych něco podobného dokázal sestavit...“

Přednáška skončila a byla možnost dotazů. Ty většinou žádné nebývaly...

– Ale dnes přece! Úplně vzadu se přihlásil starý topič – školení bylo povinné pro všechny.

„Soudruhu, říkáte, že byste něco podobného dokázal vymyslet. Nechci to zpochybňovat. Když už je tu to Ježíšovo učení, nebylo by asi opravdu těžké vymyslet něco podobného...“

Ale teprve kdybyste tak jako Ježíš podle tohoto svého učení sám důsledně žil, začal bych vás brát vážně.

Kdybyste za ně byl ochoten i zemřít a skutečně za ně zemřel, věděl bych, že je berete zcela vážně i vy.

Ale až byste se třetí den po své smrti znovu živý setkal s námi, svými žáky, jedl, pil a rozmlouval s námi, pak teprve bych ve vás uvěřil!“

Kupodivu tento diskuzní příspěvek neměl tehdy pro topiče žádný „dopad“ kromě toho, že se již on ani další osazenstvo kotelny nemuseli zúčastňovat pravidelných politických školení. O to větší účinek měl na ostatní posluchače. Pochopili to, co dodnes často nechápou ani mnozí křesťané. Že Ježíšovo zmrtvýchvstání je ten nejvýznamnější zázrak. Jím dokázal, kdo je: pravý Bůh. I kdyby žádný jiný neudělal, tento jediný by stačil. A i když Bůh dodnes koná zázraky, ten největší již dávno učinil.

* * *

Přesto i sedm událostí a předmětů, jejichž historii a autentičnost na základě dostupných pramenů mapuje tento sborník, může mít svůj hluboký význam: věřícího ve víře utvrdí, hledajícího nasměrují, nevěřícího nahlodají... Proto je tato publikace vhodná prakticky pro každého a věříme, že zaujme nejen vás, ale i kohokoliv, komu ji věnujete

jako dárek. Volnou formou navazuje na předchozí, u čtenářů velmi úspěšnou publikaci *Dějiny, jak je možná neznáte* (s podtitulem *10 mýtů o křesťanství ve světle historických faktů*, autor P. Pavel Zahradníček, vydal A.M.I.M.S. v roce 2016; publikace vyšla ve výjimečně vysokém nákladu 50 000 výtisků a již se připravuje její dotisk, protože je až na pár posledních tisícovek výtisků téměř celý náklad rozebrán). Obě publikace mají mnoho společného – mimo jiné i grafickou podobu: velké množství fotografií a nákresů nemá jen ilustrativní funkci, ale umožňuje čtenáři, aby si sám mohl ověřit to, o čem se v textu mluví. Obě publikace vycházejí v tištěné i v elektronické podobě. Tištěné je možné si nejen pro sebe, ale i pro další šíření ve vašem okolí objednat v potřebném množství jen za příspěvek na tisk (30 Kč) + obyčejné poštovné přímo u vydavatele, tj. u A.M.I.M.S. z. s. – viz www.amims.net a informace na konci této knihy. Jako e-kniha vycházejí v PDF formátu a jsou v kompletní verzi ke stažení zdarma na www.amims.net a na www.fatym.com. Jak tištěná, tak i elektronická verze publikací je šířena pod licencí Creative Commons CC BY 3.0, to znamená, že je možné ji dále volně šířit (v celku nebo po částech), pokud uvedete pramen (podrobnosti licence na www.creativecommons.org; část obrazového materiálu má uvedenu samostatnou licenci).

Jednotlivé texty tohoto sborníku byly původně zpracovány pro časopis *Milujte se!* (všechna dosud vydaná čísla jsou zdarma dostupná v archivu na www.milujte.se – k dispozici je i fulltextové vyhledávání v celém archivu). Pro knižní publikaci byly částečně upraveny a doplněny o výsledky nejnovějších vědeckých výzkumů. To platí zejména o textu *Turínské plátno jako multidisciplinární problém*, který byl rozšířen o části věnované pokusům s excimerovým laserem a nedávným objevům otisků velkého množství květů rostlin, kvetoucích v době Velikonoc v okolí Jeruzaléma, a který tak představuje v době vydání neaktuálnější v češtině publikovaný souhrn poznatků o výzkumech Turínského plátna. Významný je také autor tohoto textu: Mons. František Radkovský, emeritní biskup plzeňský. Kromě toho, že je teolog, je původním povoláním matematik a fyzik a problematice Turínského plátna se – včetně bohaté přednáškové činnosti – průběžně věnuje již několik desetiletí.

Přejeme vám příjemnou a podnětnou četbu.

1.

Turínské plátno jako multidisciplinární problém

Mons. František Radkovský

Je to zřejmě plátno, ve kterém bylo při pohřbu zabaleno tělo Ježíše Krista. Z odborného hlediska představuje Turínské plátno multidisciplinární problém. Jde o předmět, jehož zkoumání zasahuje do působnosti mnoha vědních disciplín: od historie a dějin umění, přes fyziku, biologii, botaniku, kriminologii, optiku, medicínu, dokonce numizmatiku – a samozřejmě až k teologii. Každá z těchto vědních disciplín při jeho zkoumání přináší velmi zajímavé poznatky – některé jsou zcela nové, staré jen několik let. Dohromady tak postupně skládají celkový obraz – ještě překvapivější než jsou jednotlivé detaily. Předkládám čistě fakta, jak je za dobu zkoumání shromáždila věda...

Základní fakta o Turínském plátnu

Je to pruh starobylého plátna, dlouhý 441 cm a široký 113 centimetrů. To, co nás na první pohled upoutá nejvíc, jsou symetrické známky popálenin, které vznikly při požáru v roce 1532 v Chambéry. Když se podíváme blíž, uvidíme jednak krvavé stopy a jednak postavu muže zepředu i zezadu, který leží a má na sobě nesporné známky umučení. V roce 1898 byla pořízena černobílá fotografie plátna a ukázalo se, že negativ – to, co fotoaparát zachytil na fotogra-

fické desce – je daleko výstižnější obraz, než to, co můžeme vidět na plátně při běžném pohledu. Takže to, co je na fotografické desce, je vlastně pozitiv a originál obrazu na plátně je tedy ve skutečnosti negativ. Když budeme fotografie prohlížet zblízka, můžeme na nich vidět známky bičování, křižování – probodnutí rukou, nohou i boku a krev, která z boku vytekla, dále také stopy zranění trnovou korunou na hlavě –, ale také nádhernou hlubokou tvář, která nám připomíná, a to ne náhodou, obrazy Krista tak, jak je známe.

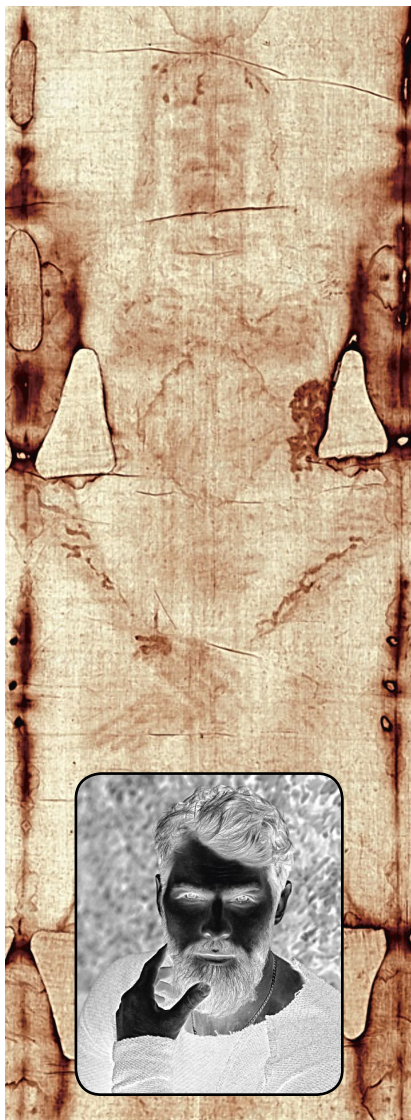

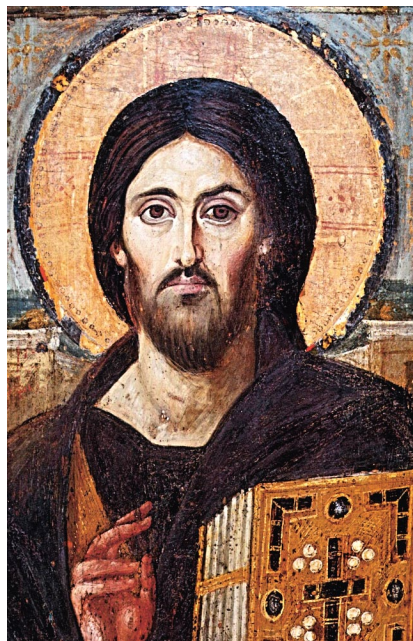
Foto: 2x Wikimedia Commons; 2x Pixels / montáž; redakce

Barevný snímek líce Turínského plátna, tak jak ho vidí pozorovatel (vlevo), černobílý negativní obraz (vpravo); porovnání ukazuje, že negativem je ve skutečnosti spíš obraz, který pozorovatel vidí na plátně (srov. negativní foto muže: černá kůže, svítící kruhy místo stínů kolem očí...). Mimoto je obraz na plátně stranově obrácený jako v zrcadle, protože plátno leželo na těle (srov. prostorovou reprodukcí těla z Turínského plátna na str. 20 a 21)

Bezvoušý Kristus na mozaice v bazilice San Lorenzo Maggiore v Miláně, pozdní 4. století

Nejstarší známá ikona Krista Spasitele, klášter sv. Kateřiny na hoře Sinaj, 6. století

Tvář, která zcela změnila obrazy Ježíše Krista

Ta souvislost je velmi zajímavá. Když se toto plátno objevilo v 6. století v Edesse (dnešní Urfa v Turecku) a začalo se vystavovat, ovlivnilo celou ikonografii a zobrazování Krista. Do té doby byl

Kristus zobrazován jako bezvoušý mladý muž. To je vidět například na mozaikách v Raveně. Od nálezů plátna v Edesse, tedy od 6. století, se začíná zobrazovat s vousem, s dlouhými vlasy, s oteklou tváří a vyšpuleným spodním rtem, právě tak, jak je to na Turínském plátně.

Když se toto plátno objevilo v 6. století v Edesse (dnešní Urfa v Turecku) a začalo se vystavovat, ovlivnilo celou ikonografii a zobrazování Krista.

Foto: Wikimedia Commons, Secundo Pia

Torino - S.S. Sindone - ingrandimento Sacro Volo
dal negativo originale

Negativ prvního fotografického snímku muže z plátna vyvolal senzaci. 22. května 1898 ho pořídil Secundo Pia

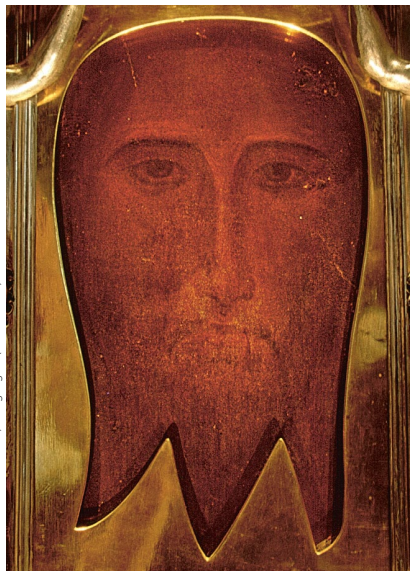

Foto: Wikimedia Commons, Wolfgang M. (CC BY-SA 3.0)

Svatá Tvář z kostela sv. Silvestra, vytvořená zřejmě podle tzv. Mandylionu z Edessy, Vatikán

Můžeme to pozorovat na mnoha ikonách, počínaje 6. stoletím až do hlubokého středověku.

Nejstarší známá historie plátna: z Edessy do Cařihradu

Plátno bylo pravděpodobně složeno tak, že z něj byl vidět jen obraz tváře. Relikvie v Edesse byla tedy známa spíš jako obraz Kristovy tváře (tzv. Mandylion z Edessy) než jako pohřební plátno. O obrazu se tvrdilo, že nebyl udělán lidskou rukou. Po příchodu muslimů do Edessy se plátno dostává do nebezpečí. Bylo dopraveno do Cařihradu (dnešního Istan-

Foto: Wikimedia Commons

Malba vytvořená někdy po roce 944: Edesský král Abgar přijímá od apoštola Tadeáše obraz „nenamalovaný lidskou rukou“

bulu) a slavně přivítáno. Od té doby bylo vystavováno v Cařihradu, což dosvědčují velmi často mnozí poutníci. A právě v době, kdy se objevilo v Edesse a potom v Cařihradu, se rozšířila jeho známost po celém křesťanském světě a ovlivnila ikonografické zobrazování Krista.

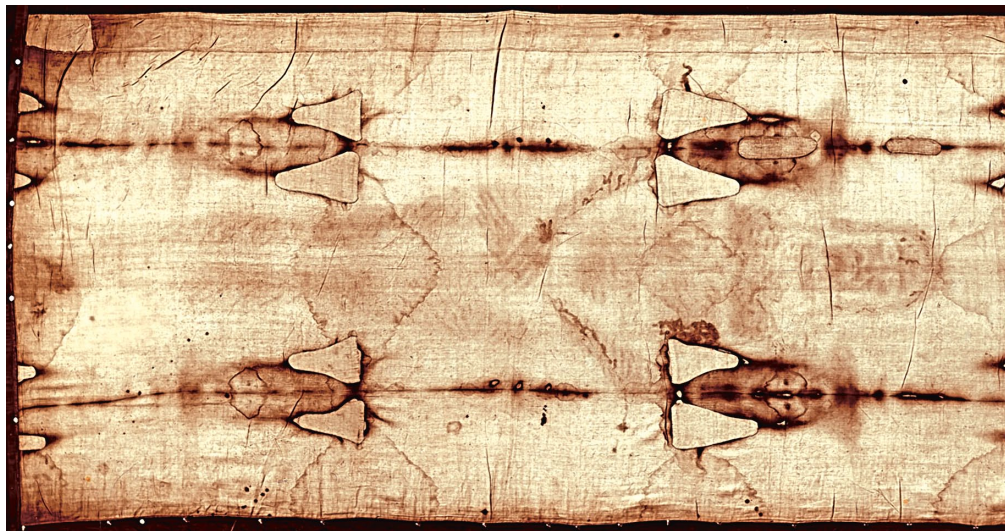
Souvisí s ním zřejmě i to, že pravoslavná církev používá kříž se třetím, šikmým břevnem dole. Symbolizuje podnožku (horní břevno symbolizuje tabulku s nápisem „Ježíš Nazaretský, král židovský“, který dal zhotovit Pilát – pozn. red.), jež byla dávána ukřižovaným, aby se o ni mohli vzepřít,

a tím bylo jejich umírání a utrpení ještě delší. Protože je na Turínském plátně vidět jedna noha pokrčená, vyvozovali z toho, že byla podnožka dána šikmo. Tak je to dodnes na křížích pravoslavné církve. To jsou velice zajímavé detaily.

V majetku templářů

V roce 1204, během 4. křížové výpravy, byl Cařihrad křížáky dobyt a vyloupen. Bylo odneseno mnoho cenností, mezi nimi i toto plátno. Delší dobu se o něm nevědělo. Historička Barbara Fraeiová nedávno narazila na dokument, v němž mladý Francouz Arnaut Sabbatier v roce 1287 líčí temp-

Snímek líce Turínského plátna, pořízený před restaurováním v roce 2002. Tělo bylo zabaleno do plátna tak, že bylo položeno zády na plátno (na snímku pravá část textilie) a překryto zbývající částí látky (levá část) – srov. schéma na str. 24

lářskou iniciaci. Rytíři jej odvedli na tajné místo. „Tam mi ukázali dlouhé plátno, na němž byla otištěna postava člověka. Řekli mi, abych se plátnu poklonil a třikrát polbil nohu této postavy,“ uvádí dokument.

Právě uctívání jakési „vousaté tváře“ bylo jedním z hlavních bodů obžaloby proti templářskému řádu, který byl na počátku 14. století rozprášen. Razie začaly v pátek 13. října 1307. Rytíři se nepostavili na odpor a bylo tak zatčeno na 5000 rytířů včetně velmistra. Procesy trvaly sedm let. Velmistr Jacques de Molay, preceptor Geoffroy de Charnay a dva další před-

stavení řádu ale v samém závěru odvolali veškerá přiznání a byli ještě týž den večer, 19. března 1314, upáleni v centru Paříže. Je velmi pravděpodobné, že členové templářského řádu neuctívali žádnou modlu, ale relikvii připomínající Kristovo utrpení – dnešní Turínské plátno.

Znovuobjevení ve Francii

Plátno se veřejně objevuje ve Francii o 40 let později v roce 1353 ve městě Lirey (diecéze Troyes). Od té doby jsou osudy plátna známy nepřetržitě až do dneška. Jeho vlastníkem byl tehdy významný generál Geoffroi de

Je velmi pravděpodobné, že se ve 13. století plátno stalo majetkem templářského řádu.

Foto: Wikimedia Commons

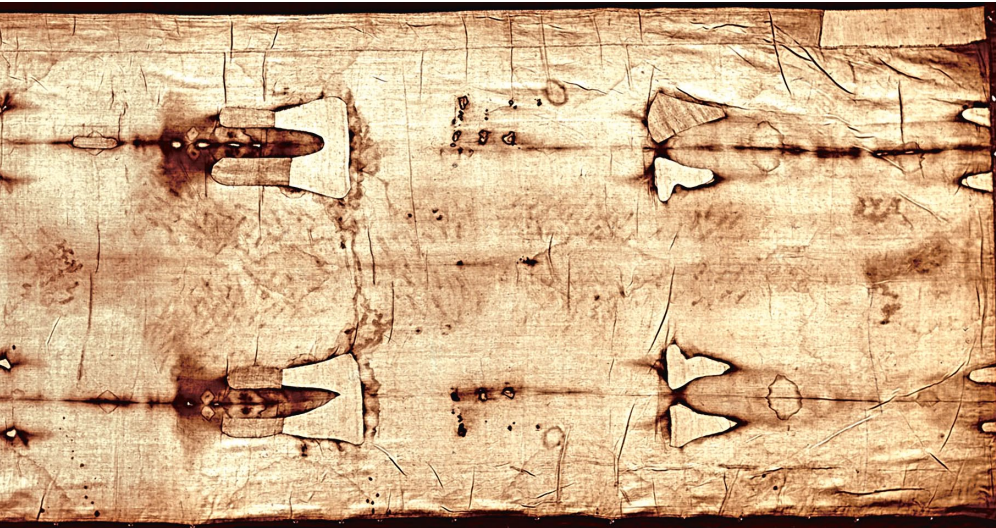

Foto: Wikimedia Commons

Členové templářského rytířského řádu. Kresba zachycuje trojí poslání řádu: služba milosrdenství a pomoci potřebným (s měšcem, vlevo), branná služba – ochrana svatých míst a poutníků (uprostřed), duchovní služba (v hábitu, vpravo)

Charny. Jak jméno napovídá, je značně pravděpodobné, že byl příbuzným upáleného Geoffroye de Charnay, preceptora templářského řádu. Nechal stavět kostel, kde bylo plátno uloženo. Umírá v bitvě a vdova se rozhodla, pravděpodobně z finančních důvodů, v roce 1357 plátno vystavit. Místní biskupové proti tomu protestovali, protože byli přesvědčeni, že plátno není pravé.

V roce 1453 bylo plátno přenecháno Ludvíku Savojskému, tedy savojské rodině a té patřilo až donedávna. Ti je uložili nejprve

Foto: Wikimedia Commons, Jaray (CC BY-SA 2.5)

Jeden z dochovaných templářských hradů (Ponferrada, Španělsko)

v zámecké kapli v Chambéry, kde bylo v roce 1532 poškozeno požárem. V roce 1578 bylo plátno přeneseno do Turína, kde se uchovává dodnes a je známé jako Turínské plátno.

Vědecké zkoumání a překvapivé detaily

Podrobné vědecké zkoumání plátna začíná v 70. letech 20. století. Zapojila se do něj i NASA. Během posledních 50 let se udělalo mnoho odborných výzkumů a zjistilo se mnoho důležitých skutečností. Například, že se v plátně uchoval pyl rostlin, podle kterého se dá zjistit, kudy plátno putovalo. V plátně se našel pyl z rostlin, které rostou jen v oblasti Palestiny (halofilní rostliny z okolí Mrt-

Rekonstrukce cesty, kudy se plátno během staletí pohybovalo a kde bylo uloženo, doložená analýzou pylových zrn rostlin identifikovaných na plátně

vého moře – pozn. red.), Sinaje, pyly rostlin z oblasti Urfy (dřívější Edessy), z okolí Istanbulu, jižní Francie a severní Itálie.

Na plátně jsou otištěny i rostliny, které kvetou na jaře v okolí Jeruzaléma – to je objev z poslední doby.

Bylo zjištěno, že krvavé skvrny na plátně jsou krevní skupina AB a že je to stejná skupina jako na roušce uchovávané v Oviedo ve Španělsku, která je tam nepřetr-

žitě od 8. století a na které se rovněž vyskytují pyly rostlin, které dokládají, že i tato rouška se kdysi nacházela v Palestině. Může to být šátek – rouška, o které se zmiňuje Jan v evangeliu, že v prázdném hrobě neležela mezi plátny, ale zvláště, svinutá na jiném místě (Jan 20,7).

Také byly objeveny na plátně nápisy, které se podařilo rozluštit. Jde o směsici latiny, hebrejštiny a řečtiny a vědci se přikláníjí

V plátně se uchoval pyl rostlin, podle kterého se dá zjistit, kudy plátno putovalo: Palestina, okolí Urfy, Istanbulu...

Foto:Wikimedia Commons, Yuvalif (CC BY-SA 3.0)

Foto:Wikimedia Commons, Erian f (CC BY-SA 3.0)

Foto:Flickr, Zachl Eevenor (CC BY 2.0)

Foto:Flickr, katunchik (CC BY-SA 2.0)

Foto:Flickr, Zachl Eevenor (CC BY 2.0)

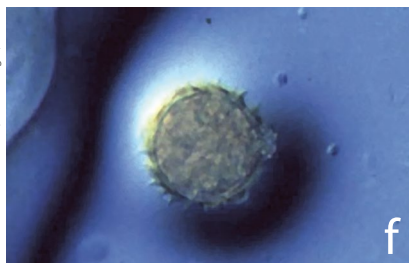

Foto: Prof. Avinoam Danin (Alan Whanger)

Některé z rostlin, jejichž otisky byly objeveny na Turínském plátně: kapara egyptská (a), kaciba (b), sasanka věncová (c), cist krétský – těž skalní růže (d) a zlateň věncová (e). Zkoumání stop květin na plátně se věnovali Alan a Marie Whangerovi, ve výzkumech pokračoval profesor Avinoam Danin z Hebrejské univerzity. Vpravo dole (f) mikroskopická fotografie pylového zrna z plátna

k možnosti, že tyto nápisy vytvořili úředníci, kteří pečeti Ježíšův hrob. Nejčitelnější je nápis „INNECE“, což je asi zkratka nebo část výrazu „IN NECEM IBIS“ (trest smrti).

Zajímavý je i nález zbytků octa na tváři, což odpovídá i tomu, že Ježíšovi dávali na houbě napít octa.

Na plátně se podařilo identifikovat i mince...

Díky trojrozměrnému zkoumání plátna vědci objevili, že na očích jsou položeny mince. Na pravém oku jsou na minci písmena U CAI, identifikovatelná je i část obrazce. Podle numismatiků se

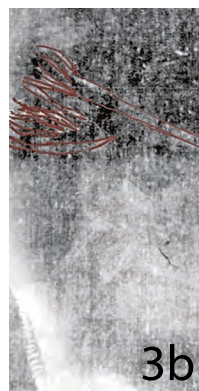

Foto: © Prof. Avinoam Danin

Na plátně viditelné části rostliny gundelie Tournefortova (*Gundelia tournefortii*) v oblasti ramene postavy: 1 - na snímku plátna; 2 - na negativu; 3a - v detailu; 3b - s doplněným zákresem tvaru rostliny; 4 - srovnání obrazu na plátně s rostlinou; 5 - živý exemplář gundelie

Foto: 2x Prof. Avinoam Danin

Zvýrazněné otisky květiny viditelné na UV snímku pořízeného Vernonem Millerem v r. 1978; vpravo pokus o částečné aranžmá květů rmenu (*Anthemis bornmuelleri*)

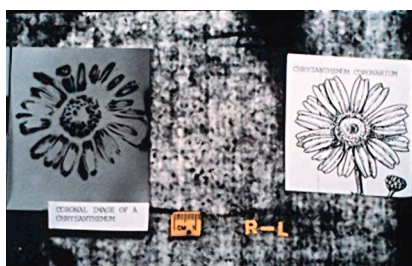
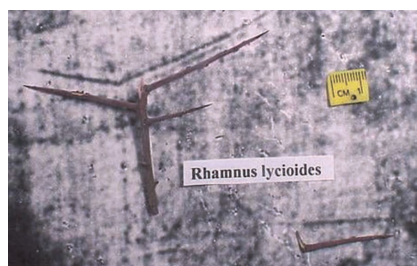

Foto: 2x Alan Whanger

Vlevo stopy trnů řešetláku kustovnicového (*Rhamnus lycioides*), vpravo porovnání vzhledu zlateně věncové (*Chrysanthemum coronarium*) s obrazem květiny na plátně (uprostřed)

jedná o mince, které dal razit Pilát Pontský v letech 29 až 30 po Kristu. Pilátovy peníze nesly nápis *TIBERIOU KAISAROS* (císaře Tiberia). Bylo však záhadou, proč je

na místě K písmeno C, když jinak i obrazec na minci odpovídá archeologickým nálezům. A bylo velkým překvapením, když se později v numismatických sbírkách

Při pohřbu bylo plátno posypáno květinami. Jsou na něm otištěny rostliny, které kvetou na jaře v okolí Jeruzaléma – to je objev z poslední doby.

Období kvetení druhů identifikovaných na Turínském plátně							
druh \ měsíc v roce	XII.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
<i>Anemone coronaria</i> (sasanka věncová)	*	*	*	*	*		
<i>Anthemis bornmuelleri</i> (rmen Bornmuellerův)				*	*	*	*
<i>Capparis aegyptia</i> (kapara egyptská)		*	*	*	*	*	
<i>Chrysanthemum coron.</i> (zlateň věncová)				*	*	*	
<i>Cistus creticus</i> (cist krétský)				*	*	*	*
<i>Gundelia tournefortii</i> (gundelie Tournefortova)				*	*	*	
<i>Scabiosa prolifera</i> (hlaváč)				*	*		
<i>Ridolfia segetum</i> („nepravý fenýkl“)				*	*	*	*
<i>Zygophyllum dumosum</i> (kaciba)	*	*	*	*	*		

Podle A. Danin. Botany of the Shroud: The Story of Floral Images on the Shroud of Turin. Danin Publishing, Jerusalem, 2010, str. 95

Tabulka dokládá, že rostliny, jejichž květy byly identifikovány na Turínském plátně, kvetou všechny skutečně v době Velikonoc (březen–duben, tj. III. a IV. měsíc)

našlo několik mincí dokládajících jednu vadnou ražbu s písmenem C místo K. To je věc, která ve středověku nemohla být známá. (Případný padělatel ve středověku dokonce nemohl tušit, že po téměř tisíci letech budeme schopni obraz zvětšit tak, že se obrazec mince stane patrným, že budeme určovat druhy pylových zrněk, dokážeme identifikovat lidskou krev a její

krevní skupiny... – pozn. red.) Jsou to nesmírně zajímavé detaily... To vše však ukazuje, že plátno nemůže být výrobek ze středověku.

Tajemství vzniku plátna

Vědci zjistili, že na plátně není žádný pigment (barvivo), obraz tedy není namalovaný ani otisknutý. Jsou tam pouze lehce zahnědlá vlákna na povrchu jed-

Foto: archiv časopisu Mljuje sel

Prostorové zpracování obrazu z plátna pomocí počítačové třídimenzionální grafiky (3D)

notlivých nití, ze kterých je plátno utkáno. Zahnědnutí bylo vyvoláno oxidací a dehydratací vláken. Příčinu tohoto procesu však neznáme. Tam, kde je obraz intenzivnější, je těchto zahnědlých vláken víc. Vědci NASA zjistili, že intenzita zhnědnutí roste s blízkostí plátna k povrchu těla. Tam, kde se plátno přímo dotýkalo těla, je zhnědnutí intenzivnější a naopak. To v pod-

Foto: Flickr, waltscm (CC BY 2.0)

Třídimenzionální model postavy z Turínského plátna v kapli akademie vzdušných sil v Santa Fe, USA

statě odpovídá zákonu záření, tedy že intenzita záření je nepřímo úměrná čtverci vzdálenosti. Vědci dokonce podle tohoto zákona dokázali vytvořit plastický model postavy, který je v Turíně vystaven. To napovídá něco o původu obrazu na plátně.

Navíc je potřeba říci, že záření vycházející z těla muselo být rovnoběžné a kolmé na podložku,

Foto: Flickr, followersoftware (CC BY-NC-ND 2.0)

Prostorová reprodukce těla z Turínského plátna

na níž tělo leželo, takže vytvořilo obraz věrně. Vědci zkoušeli pokus, kdy natřeli figuranta nějakou látkou, přiložili k němu plátno a obraz stabilizovali teplem. Nedostali ale podobný obraz jako na Turínském plátně, protože když

plátno, do kterého zabalili model, rozvinuli do roviny, celý obraz se zdeformoval. (Navíc podobnost s Turínským plátnem u všech dosavadních pokusů končila v okamžiku, kdy se jejich výsledek srovnal s originálním plátnem pod

„Čekal jsem, že uvidím tahy štětcem – prostě věc vyrobenou lidskou rukou – a půjdu pryč. Ale sledoval jsem vědu přes třicet let. A když eliminujete ostatní možnosti, tak ta jedna zbývající – a nezáleží na tom, jak je nepravděpodobná – musí být pravdivá.“

Barrie Schwartz, pořizoval fotodokumentaci plátna pro vědecký tým „STURP“

Zdroj: news.nationalgeographic.com/news/2004/04/0409_040409_TVJesusshroud_2.html

Foto: Flickr, Mike Chapel (CC BY-NC-SA 2.0)

Rekonstrukce ukřižování podle posledních poznatků od sochaře Juana Manuela Miñarra Lópeze

Foto: Flickr, Jimforest (CC BY-NC-ND 2.0)

Krucifix v kostele San Niccolò v Soranu (Itálie, Toskánsko) je rovněž založen na poznatcích z Turínského plátna

mikroskopem: až do roku 2008 se při žádném z podobných pokusů například nepodařilo dosáhnout zhnědnutí jen některých vláken – těch, která jsou na povrchu nití – pozn. redakce.)

Pokusy s excimerovým laserem publikované v roce 2008

Profesor Giulio Fanti ve spolupráci s profesorem Giancarlem Pesaventem z Padovy nedávno použili tzv. excimerový laser, kterým se podařilo vytvořit obraz, jenž se svými

vlastnostmi, i mikroskopickými, maximálně přibližuje charakteristikám obrazu na Turínském plátně. Byl však vytvořen obraz o ploše pouze několika centimetrů čtverečních s užitím napětí 500 tisíc voltů. Fyzikové zúčastnění na experimentu odhadují, že pro vytvoření obrazu o velikosti Turínského plátna podobným způsobem a dokonce v krátkém časovém okamžiku by bylo třeba elektrické napětí dosahující několika desítek miliónů voltů. Muselo by tedy jít o jakousi energetickou explozi.

Dál již vedou jen hypotézy...

Jak by mohla taková energetická exploze nastat? Zde se dostáváme na pole hypotéz.

Giuseppe Baldacchini (viz prameny na konci tohoto článku) přišel s hypotézou anihilace hmoty a antihmoty, neboť podle něho je to jediný fyzikální jev, který vede k naprostému zmizení látky a utvoření odpovídající energie. Tento proces je dnes možné laboratorně provést pouze na úrovni elementárních částic, avšak ve větším měřítku dominoval v prvopočátcích existence vesmíru, ihned po velkém třesku, upozorňuje vědec a pokračuje: tělo se proměnilo v ekvivalentní množství energie (mohli bychom říci „vyzářilo se“). Tato hypotéza podle něho také dokáže vysvětlit fakt, že zaschlé stopy krve, které musely přilepit tělo k plátnu, zůstaly na plátně celistvé, neporušené, i když by při běžném mechanickém odtržení plátna od těla část krvavých skvrn zůstala na těle a část na plátně.

Nejsme schopni vysvětlit, jaké záření zapříčinilo vpálení

obrazu. Můžeme si představit, že při vzkříšení náhlým zablesknutím tělo zmizelo z našeho prostoru a času. Jak víme z evangelií, učedníci a ženy našli sice plátno, ale prázdné. Opravdu jde o multidisciplinární problém a zatím se potvrzuje to, že čím víc se věda vyvíjí, tím víc se o plátně dovídáme, ale definitivní odpověď se stále hledá. Je třeba si uvědomit, že zde jde o pouhou hypotézu a že samotná skutečnost zmrtnýchvstání pro nás stále zůstává nevýslovným tajemstvím.

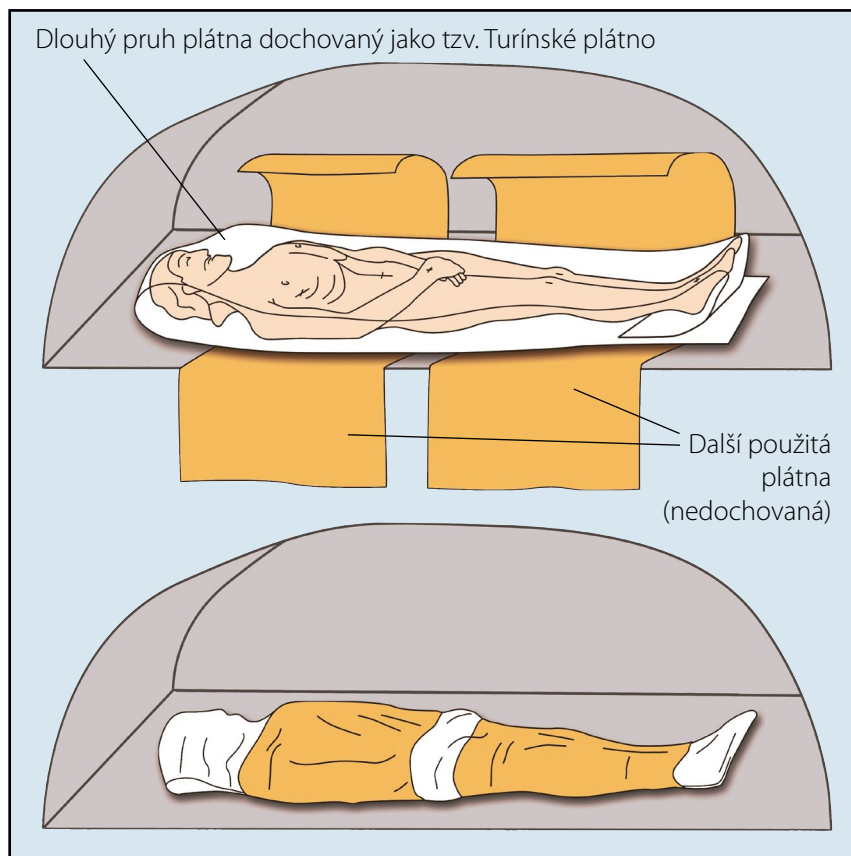
Zkoumání stáří plátna pomocí izotopu uhlíku ¹⁴C v roce 1988

Když v roce 1988 vědci určili stáří plátna pomocí izotopu uhlíku ¹⁴C, konstatovali, že pochází ze středověku. Jak je to možné?

Princip určování stáří pomocí radiokarbonové metody spočívá v tom, že v atmosféře je vlivem kosmického záření stálý poměr mezi stabilními izotopy uhlíku ¹²C (se šesti protony a šesti neutrony v jádře), resp. ¹³C (se šesti protony

„Více důkazů odporuje uhlíkovému datování...“ (datujícímu plátno až do let 1260 až 1390)

National Geographic 2004

Způsob zavinutí mrtvého těla do pláten podle zvyklostí při židovském pohřbu v Ježíšově době (1. století) – dochované Turínské plátno je na schématu bílé

a sedmi neutrony) a radioaktivním izotopem ^{14}C (se šesti protony a osmi neutrony). V živých rostlinách, které fotosyntézou přijímají všechny uhlík z atmosféry, je množství uhlíku ^{12}C , ^{13}C a radioaktivního uhlíku ^{14}C stejné jako v atmosféře. Vlivem potravinového řetězce platí totéž i o zvířatech a lidech (lidé a zvířata přijímají uhlík v potravě).

Ve chvíli, kdy se strom skácí, len se vytrhne, zvíře se zabije, člověk zemře, už se nedodává další radioaktivní uhlík ^{14}C a ten, který v rostlině nebo živočichovi je, se naopak pomalu rozpadá a přeměňuje na dusík, takže celkové množství uhlíku se zmenšuje. Víme, že radioaktivní uhlík ^{14}C má poločas rozpadu asi 5730 let, takže po této

Foto: Flickr, a cor-cannes, (CC BY-SA 2.0)

Způsob, jakým je po zrestaurování dnes vystavováno Turínské plátno, uložené v ochranném zasklení, do něhož se vhání plyn argon

době je ho v daném materiálu již jen polovina z původního množství (pokud ovšem nepřijímá další „čerstvý“ uhlík ze svého okolí – zde je už první problém týkající se Turínského plátna: plátno bylo nasvěcováno celá staletí voskovými svícemi, bylo vystaveno požáru, absorbovalo saze – pozn. red.). Díky tomu, že známe počasí rozpadu, jsme schopni odhadnout stáří organických materiálů, respektive dobu, kdy přestaly žít – tj. přijímat uhlík.

K zjišťování množství uhlíku se začala využívat spektrální analýza, která je poměrně nenáročná na spotřebu zkoumaného materi-

álu, a proto bylo možné přistoupit i ke zkoumání Turínského plátna. Zkouška byla bezesporu provedena odborně, problém však nastal metodologický. Chceme-li zjistit stáří materiálu, který je poměrně velký a rozsáhlý a prošel tak pohnutou historií, nestačí si vzít kousíček z jednoho místa, ale bylo potřeba udělat náhodný výběr z celé plochy. Nemyslím tím stříhat díry do plátna, ale odebírat vlákna...

Vanilin jako nezávislý důkaz stáří plátna

V roce 2004 zveřejnil Raymond Rogers výsledky chemického vý-

Foto: Flickr, Giancarlo - Foto 4U (CC BY 2.0)

Pokud není relikvie vzácně vystavena, uchovává se ve speciální schráně v bezpečnostně zaskleném prostoru turínského dómu

zkumu vzorků Turínského plátna, které byly v roce 1988 odebrány pro radiouhlíkové datování. Všechny údaje ukazují na skutečnost, že vzorky byly odebrány z pozdější látky, kterou bylo plátno na okraji vyspraveno – byla připojena k původnímu materiálu. V místech odběru vzorku je přítomen vanilin, látka vznikající rozpadem ligninu, která po čase z tkaniny mizí (mizí asi po 1300 letech, je to také jeden z dalších způsobů přibližného datování Turínského plátna, který není závislý na radio-karbonové metodě – pozn. red.).

V samotném plátně už stopy vanilinu nebyly nalezeny, musí být tedy mnohem starší než zkoumaný vzorek. Vzorek navíc obsahuje mořená barviva, která se používala až od 16. století. Test ultrafialové fluorescence též odhalil rozdíl mezi plátnem a záplatou. Vzorky mají také odlišnou, vyšší plošnou hmotnost než většina plátna.

Turínské plátno dnes

V roce 2002 byl proveden zásah, který má zabránit tomu, aby se plátno úplně zničilo. Po požáru v roce 1532 nechaly totiž řeholnice

při opravě na vypálených dírách prach a popel a jen je přešly záplatami a plátno vyztužily tzv. holandskou podložkou. Odborníci tvrdili, že když tam popel zůstane, zanese časem celé plátno a obraz, který je velmi slabý, se nenávratně ztratí. Proto byla odstraněna podložka a nahrazena novou, byly odstraněny záplaty a odsáty všechny zbytky spálené látky. Při této příležitosti byl zdokumentován i rub plátna. Nese stopy krve, ale obraz na rubu viditelný není.

Plátno málem shořelo i v nedávné době při požáru v noci z 11. na 12. dubna 1997. Aby plátno zachránili, museli hasiči rozbít neprůstřednou skleněnou skříň, ve které bylo uchováváno. S nasazením vlastního života se jim ho podařilo zachránit v posledním okamžiku.

Turínské plátno je dnes uchováváno v nové kapli v levé části turínské katedrály. Je rozvinuté a uložené v atmosféře argonu (inertní plyn, zabraňující oxidaci plátna, která způsobuje jeho postupné žloutnutí a snižuje viditelnost obrazu těla). Ze stejného důvodu je plátno chráněno před světlem a uchováváno v konstant-

Foto: archiv autora

Hasič rozbíjí neprůstředné sklo a zachraňuje Turínské plátno při požáru v roce 1997

Foto: archiv autora

Hasiči vynášejí plátno z hořící budovy

ních klimatických podmínkách. Teplotu, vlhkost a tlak monitoruje počítač. Pouzdro s plátnem je chráněno pancéřovým obalem.

Plátno málem shořelo i v nedávné době při požáru v noci z 11. na 12. dubna 1997.

Foto: archiv Časopisu Milujte se!

Pohled na záda a bedra muže z Turínského plátna se zřetelnými ranami po bičování důtkami, které používali Římané.

Dole: replika římských důtek (flagrum romanum), jejichž řemínky jsou opatřeny kůstkami nebo kovovými kuličkami, které se zasekávaly do tkáně odsouzence a způsobovaly zranění

Foto: Flickr, BostonCatholic (CC BY-ND 2.0)

Muž z plátna a jeho poselství

Na Turínském plátně je zarážející především jeho shoda s evangelií – a to do detailu. Když na plátně vidíme, jak hrozné to muselo být utrpení, dává nám to nově a hlouběji pochopit celou hrůzu ukřižování. Můžeme nad tím meditovat.

Bičování

Tělo nese stopy bičování, a to velice krutého bičování, které ukazuje, že bičovali dva lidé ze dvou stran – ano i takové detaily lze při podrobném studiu plátna zjistit. Důtky vypadaly tak, že na dřevěné rukojeti byly připevněny kožené řemínky a na jejich koncích byla přivázána olovená závažička v podobě malých činek, které zraňovaly kůži i maso. Nebylo obvyklé, aby před ukřižováním byl odsouzenec nejprve zbičován. Víme, že Pilát nechal Krista zbičovat, protože ho chtěl zachránit a myslel si, že s ním budou mít soucit.

Korunování trním

Korunování trním je ještě víc neobvyklé, protože odsouzcům trnovou korunu vůbec nedávali, nebyl důvod. Tu dali Kristu, protože se prohlašoval za Krále a chtěli tak zesměšnit jeho i Židy, kteří usilovali o jeho smrt. Pilát napsal „Ježíš Nazaretský, král židovský“ – i to je další skutečnost, která se uvádí

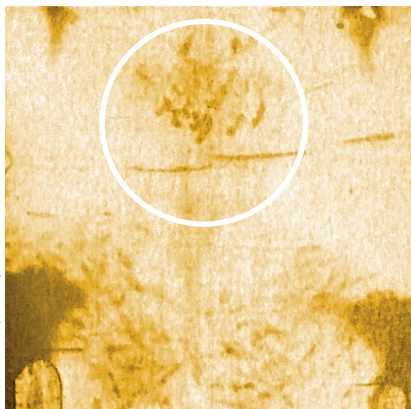

Foto: archiv Časopisu Milujte se!

Patrné stopy krve na hlavě nasvědčují tomu, že trnová koruna neměla tvar věnce, jak se obvykle zobrazuje, ale podobala se spíš přilbě a zakrývala celé temeno hlavy, asi tak jak ji zobrazuje malba Lucase Cranacha staršího vytvořená kolem roku 1510 (obrázek vpravo)

Foto: Wikimedia Commons

v evangeliích a nenajde se nikde jinde u dalších ukřižovaných.

Trnová koruna podle stop na plátně nebyla jako věneček, ale spíš jako klobouk. Také tím se liší postava na Turínském plátně od středověkých obrazů...

Hřeby

Způsob ukřižování – hřeby byly přibity na zápěstí, ne uprostřed dlaní, jak se to často zobrazuje (také tím se liší obraz na Turínském plátně od středověkých obrazů ukřižovaného Krista – pozn. red.). Přibíjet odsouzence uprostřed dlaní nebylo možné, protože by tělo svou

váhou dlaň roztrhlo. V zápěstí je pohromadě několik šlach a kůstek, ve kterých hřeb pevně držel. Při přibití byl navíc zasažen nerv, který byl poškozen, což způsobilo zkroucení palců, takže nejsou na plátně vidět (to je další zarážející anatomický detail, který by středověkého falzifikátora nikdy

Zarážející je především shoda mnoha detailů na plátně s obsahem evangelií.

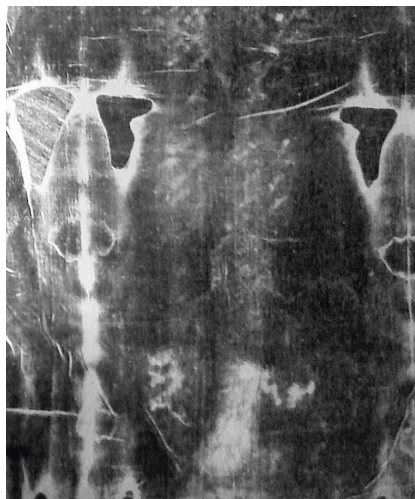

Foto: Wikimedia Commons

Foto: archiv časopisu Mljuje-sei

Nohy ukřižovaného z Turínského plátna s chodidly se stopami krve vytékající z ran po hřebu. Na zadní straně nohou je vidět rány po bičování

nemohl napadnout – pozn. red.). Nohy byly probity jedním hřebem – jedna byla dána přes druhou, proto je jedna noha pokrčená. Kristus zřejmě neměl podnožku, mimo jiné důvody i právě proto tak brzy zemřel, jinak by umíral déle.

Nesení kříže a pády

Je možno vidět, že muž nesl příčné břevno na ramenech, protože na zádech jsou v určitých místech stopy po bičování rozmazány a rozedrány právě tímto břevnem. Především na jednom z kolen jsou vidět stopy mnoha pádů. Na plátně se v místě rozbitých kolen našla drobná zrnka písku, která svým složením odpovídají jeruzalémské hornině.

Krev stékající pod různými úhly

Stopy stékající krve mají různé úhly. Celá smrt na kříži byla vlastně zápasem mezi dušením a bolestí. Když visel na přibitých rukou, krev mu stékala od zápěstí k loktům, hrudní svaly byly vahou těla napjaté, nemohl dýchat (viz obrázek v exkurzu na str. 35). A proto se musel na chvíli vzepřít na nohou – postavit se na ně a nadechnout se. V tu chvíli se změnil úhel rukou, a také stékající krev změnila úhel – začala skapávat z předloktí. Pokus o stání na nohou probitých hřebem však působil obrovskou bolest, a tak znovu klesá a visí na rukou a krev mu opět stéká od zápěstí k loktům. Protože neměl na kříži

podnožku pro nohy, nemohl na nich stát a jeho zápas končí zadušením.

Bez známek rozkladu

Ještě je potřeba upozornit na to, že na plátně nejsou žádné známky rozkladu – to znamená, že tělo zemřelého nemohlo být v plátně dlouho. To samo o sobě otevírá dveře k faktu zmrtvýchvstání.

Kdo byl muž v plátně?

Když vezmeme v úvahu naprostou, detailní shodu toho, co lze vyčíst z plátna a popisu ukřižování Ježíše Krista, jak je zachyceno ve všech čtyřech evangeliích, můžeme se pokusit spočítat pravděpodobnost, že muž zabalený v plátně byl právě Ježíš Kristus. V úvahu byly vzaty hlavní společné vlastnosti Ježíše a „muže z Turínského plátna“:

1. zabalení mrtvého těla do pohřebního plátna (neobvyklé pro ukřižované, kteří se běžně

Na Turínském plátně nejsou známky tělesného rozkladu.

Mrtvé tělo v něm nebylo déle než 30 až 40 hodin.

Foto: Flickr, lumykoester (CC BY 2.0)

Archeology objevený doklad křižování pomocí přibití hřeby: kost nohy probitá hřebem, nalezená v osuáriu Jehohanana, syna Hagkolova, který byl ukřižován Římany u Jeruzaléma. Replika nálezu v expozici izraelského muzea

- házeli do společných hrobů nebo byli necháni na kříži),
2. zranění na hlavě od trnové koruny (jedná se o jedinečný případ v historii),
3. nesení klády – horizontální části kříže na ramenu (známý způsob, ale ne moc používaný),
4. ukřižování hřeby (častý způsob v případě ukřižování menšího množství odsouzených, v opačném případě se používaly provazy),
5. rána v boku po smrti (jedinečný případ; aby se urychlila smrt, se obvykle používalo tzv. „crurifragium“, tedy přeražení nohou

Foto: Flickr, Sëniscopial (CC BY 2.0)

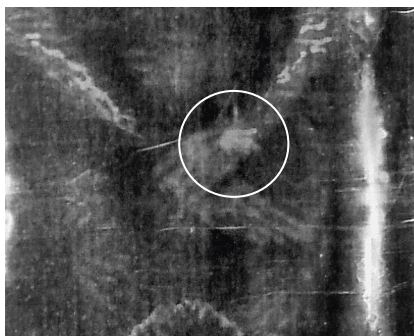

Foto: Wikimedia Commons

Foto: Wikimedia Commons, Hellerhoff (CC BY-SA 3.0)

Na středověkých, a dokonce i novověkých vyobrazeních mívá ukřižovaný Pán Ježíš probité dlaně (nahore), ale na Turínském plátně má rány na zápěstích (uprostřed). Jak ukazuje rentgenový snímek lidské ruky (dole), z vaziva dlaní by se hřeby vlivem váhy těla ve směru šipky vytrhly

odsouzených, kteří se pak již nemohli opřít o chodidla, a tak brzy umírali na udušení); rána v boku, zřejmě od kopí, prošla hrudníkem a probodla již mrtvé srdce, aby byla jistota, že ukřižovaný je mrtev,

6. rychlé a provizorní pohřbení (jedná se o mimořádný případ: definitivní pohřbení, které předpokládalo rituální umývání a pomazání těla zesnulého, bylo z nějakého důvodu odloženo),
7. krátký pobyt mrtvého těla v plátně (je to prakticky jedinečný případ: na Turínském plátně nejsou známky tělesného rozkladu a mrtvé tělo v něm nebylo déle než 30 až 40 hodin).

Bylo vypočítáno, že pravděpodobnost, že by se tyto případy (některé jsou velmi vzácné až jedinečné) staly současně, je přibližně 1 ku 200 000 000 000 – to znamená, že na 200 miliard hypoteticky ukřižovaných, může jen jeden člověk mít sedm vlastností společných muži z Turínského plátna a Ježíšovi.

Je zřejmé, že v dějinách nemohlo být 200 miliard ukřižovaných (maximálně několik stovek tisíc nebo několik milionů). Tento výpočet dovoluje vynést závěr, že je vysoce pravděpodobné, že ukřižovaný

Hřeby byly přibity na zápěstí, ne uprostřed dlaní, jak se to často zobrazuje – také tím se liší obraz na plátně od středověkých vyobrazení ukřižovaného Ježíše Krista...

s těmito vlastnostmi je jedinečný a že člověk z Turínského plátna je tedy skutečně Ježíš Nazaretský.

Fascinující vědecké poznatky – a fascinující tvář

Předkládám čistě fakta, jak je za dobu zkoumání shromáždila věda. Nechávám na lidech, aby si udělali svůj závěr. Nikoho nenuťím, aby věřil, že ten obraz vznikl zmrtyvýchvstáním. To zůstává stále otevřené. Je to hypotéza... Pravděpodobnost ale stále roste a tak je tomu nakonec u každého vědeckého důkazu.

Je ovšem potřeba také říct, že k tomu, aby člověk věřil v Krista a v jeho zmrtyvýchvstání, není nutné znát Turínské plátno a být přesvědčen o jeho pravosti. Ale množství důkazů shromážděných v souvislosti s výzkumem tohoto plátna, všechny ty zjištěné skutečnosti jsou tak zajímavé, že mě to stále táhne k tomu, abych se plátnem zabýval. A další, co mě k Turínskému plátnu přitahuje, je ta tvář na něm – je na ní něco tak hlubokého a působivého, že neznám krásnější obraz v celé historii umění.

... přibíjet odsouzence uprostřed dlaní skutečně nebylo možné, protože by tělo svou vahou dlaň roztrhlo!

Literatura:

G. Baldacchini – P. Di Lazzaro – D. Murra – G. Fanti. *Colouring linens with excimer lasers to simulate the body image of the Turin Shroud*, Applied Optics, vol. 47, str. 1278–1283 (2008)

G. Baldacchini. *Religions, Christianity and Shroud*. (2013) [on-line www.sindone.info/BALDAKI2.PDF]

A. Danin. *Botany of the Shroud. The Story of Floral Images on the Shroud of Turin*. Danin Publishing; Jerusalem, 2010. (dostupné i on-line: <http://flora.org.il/books/botany-of-the-shroud-2/>)

Exkurz: Pokusy o napodobení Turínského plátna

P. Pavel Zahradníček

V roce 2009 proběhla médii stručná zpráva, že italský vědec Luigi Garlaschelli, podporovaný Italskou asociací ateistů a agnostiků, napodobil způsob, jakým vzniklo Turínské plátno. Dle tiskové agentury Reuters prezentoval Luigi Garlaschelli své pokusy na konferenci o paranormálních jevech konané v Itálii. Tvrdil: „Ukázali jsme, že je možné vyrobit něco, co má tytéž charakteristiky jako Plátno.“ Garlaschelli vzal dobrovolníka, potřel ho slabým roztokem kyseliny s okrovým pigmentem. Zabalil ho do plátna. Plátno pak sňal, zahřál a nakonec barevný pigment vypral. Výsledkem je něco, co údajně dost připomíná Turínské plátno.

Nestačí „vypadat jako“...

Russ Breault, který se již řadu let věnuje problematice Turínského plátna, k tomu říká: „Nebudeme vědět, čeho dosáhli, dokud neposkytnou vzorky, které by bylo

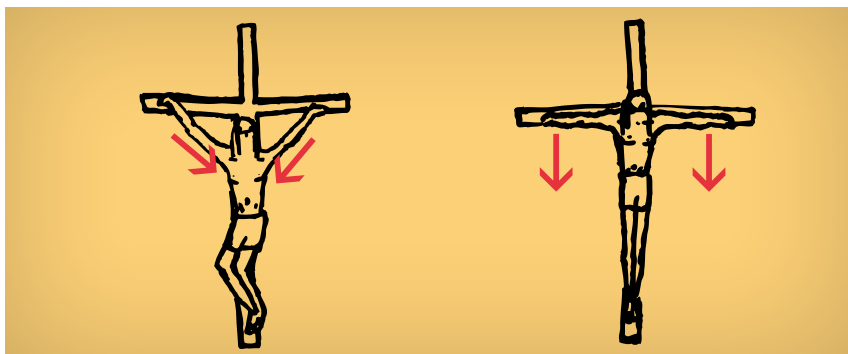
*Na plátně je krev
ze skutečných ran.
Nezabili jednoduše
kūzle a nemalovali
jeho krví na plátno.*

možno prozkoumat pod mikroskopem.“ Aby podobnost nebyla jen zdánlivá, bylo by totiž třeba ověřit, že:

- obraz skutečně neobsahuje žádný barevný pigment (tak jako ho dle opakovaných zkoumání neobsahuje Turínské plátno),
- zahnědlá jsou jen mikrovlákná na povrchu nití,
- obraz je skutečným negativem a tak jako na Turínském plátně nese v sobě prostorovou informaci (tedy, že zobrazuje i části, které nepřišly do přímého styku s plátnem – byly od něj vzdáleny až 4 cm).

Na Turínském plátně jsou dva obrazy!

Ale to nejpodstatnější je, že na Turínském plátně jsou ve skutečnosti dvě sady obrazů: obraz těla a obraz krve – jak zdůrazňuje Russ Breault. A podstatné je, že na Turínském plátně není pod místy pokrytými krví žádný obraz. Tedy pořadí bylo takové: nejdřív krev, pak obraz. Navíc nejde o „namalovanou“ krev. Nezabili jednoduše kūzle a nemalovali jeho krví na plátno (studie, dokládající, že jde o krev některého z pri-

Kresba: Johanka Křková (CC BY 4.0)

Obrazec vytvořený na plátně krví nese překvapivé detaily: stopy stékající krve otištěné na plátně mají různé úhly. Smrt na kříži byla zápasem mezi dušením a bolestí. Když odsouzenec visel na přibitých rukou, krev mu stékala od zápěstí k loktům, hrudní svaly byly vahou těla napjaté, nemohl dýchat. A proto se musel na chvíli vzepřít na nohou a nadechnout se. V tu chvíli se změnil úhel rukou, a také stékající krev změnila úhel – začala skapávat z předloktí (viz šipky).

mátů, a dokonce krev lidskou viz shroud.com/pdfs/kearse1.pdf). Chemie krve je velmi specifická. Na plátně je krev ze skutečných ran. Nenacházíme na něm totiž celou krev, ale exudáty krevní sraženiny. Je na něm velmi málo červených krvinek, ty zůstaly ve sraženině na povrchu těla. Nacházíme zde složky krve jako je bilirubin, hem, sérum, ale ne celou krev. Je možné rozlišit krev, která vytekla z těla

před smrtí a po smrti. Na obrazu vytvořeném krví je patrný i vliv gravitace – část krve vytékala ještě v době, kdy tělo viselo vzpřímené na kříži...

Již ale sama skutečnost, že při pokusech napodobujících vznik plátna (Garlaschelliho experiment je jen jeden z mnoha) byla krev nanášena až po vytvoření obrazu, je dopředu diskvalifikuje. U Turínského plátna to bylo přesně opačně!

Prameny k exkurzu:

ezinearticles.com/?Is-the-Shroud-of-Turin-a-Fake?&id=3070895

reuters.com/article/2009/10/05/us-italy-shroud-idUSTRE5943HL20091005

Doporučené on-line zdroje k celé sérii:

www.dim.unipd.it/fanti/Mostra%20Sindone.pdf

www.shrouduniversity.com/

it.wikipedia.org/wiki/Sindone_di_Torino

2.

Rouška z Manoppella se „Svatou Tváří“

Ondřej Prokop Vaněček

V bazilice zasvěcené „Svaté Tváří“ v italském Manoppellu se uchovává velejemný závoj, na němž je viditelný obraz tváře, která nese typické znaky podoby Ježíše Krista. Podobně jako v případě Turínského plátna, tak ani u tzv. roušky z Manoppella se zatím nepodařilo – navzdory současným technickým vymoženostem a vědomostem – odhalit, jakým způsobem nebo technikou obraz na tkanině vznikl. Nezbyvá tedy než zůstat u prastarého řeckého termínu „acheiropoeton“, který znamená „obraz nenamalovaný lidskou rukou“. I když výzkumy tohoto předmětu jsou teprve v začátcích a ještě zdaleka nejsou ukončeny, už nyní přinesly zářející výsledky – zvláště při srovnání s Ježíšovou tváří na Turínském plátně.

Základní fakta

Za presbytářem baziliky v Manoppellu se zdvíhá stavba oltáře, v jehož proskleném výklenku je vystaven relikviář s poloprůhlednou tkáninou o rozměrech 17,5 x 24 centimetrů. Na textilií můžeme vidět velmi jemné vyobrazení tváře, která má rysy obvyklé při zobrazování podoby Ježíše Krista. Nejedná se o příliš realistické vyobrazení, které by mělo přesnost fotografie nebo precizní umělecké malby. Spíš má vzhled poměrně jednoduché kolorované kresby.

Podoba s umučeným Kristem je celkem zřejmá. Nicméně tvář má otevřené oči a jemně pootevřená ústa.

Veroničina rouška, nebo pohřební rouška?

Někteří tento obraz považují za Veroničinu roušku – textilií, kterou podle staré křesťanské legendy (v Bibli se o této události nepíše) během křížové cesty nějaká žena ze zástupu podala Pánu Ježíši na otření obličeje a on jí do ní na památku otiskl obraz své zpo-

Foto: Ondřej P. Vaněček

Svatá Tvář na roušce v Manoppellu

Může jít o tzv. Veroničinu roušku, nebo je to rouška, kterou ti, kdo Ježíše pohřbívali, umístili na jeho tvář...

cené a zkrvavené tváře. Každopádně má spolu s pohřebním plátnem uchovávaným v Turíně zásadní podíl na rozšíření úcty k tzv. Svaté Tváři, které je zasvěcena řada kostelů po celém světě.

Jiní zase zastávají názor, že se jedná o zcela jiný kus látky, který ti, kdo Ježíše pohřbívali, umístili na jeho tvář – zázračně vzniklý obraz má pak zachycovat obličej Ukřižovaného v okamžiku vzkříšení.

... zázračně vzniklý obraz by pak zachycoval obličej Ukřižovaného v okamžiku vzkříšení.

Foto: Zx Flickr, Giulio Gigante (CC BY-SA, 2.0)

Vlákna, ze kterých se tká přize byssového hedvábí (vlevo). Vpravo: Chiara Vigo z ostrova Saint'Antioco zná celý výrobní postup byssového hedvábí od sběru přes předení a tkaní až po finální výroby

Byssus aneb mořské hedvábí

Textilie, která nese obraz, je utkána z přize získané z tzv. byssového neboli mořského hedvábí. Pojmeme byssus se označují vlákna z chápadel mušlí *pinna nobilis* – z jednoho exempláře se dají získat 1–2 gramy asi 6 cm dlouhých pevných vláken. Výroba přize z nich je velmi slo-

***Textilie, která nese
obraz, je utkána
z přize získané z tzv.
byssového neboli
mořského hedvábí.***

žitá technologie, která kvůli utajování téměř upadla v zapomenutí. Ochrana výrobního tajemství je pochopitelná: luxusnímu materiálu odpovídaly závratné ceny. Nako-lik je známo, Chiara Vigo, žijící na ostrově Saint'Antioco poblíž Sardinie, je v současnosti jediný člověk, který umí vyrobit látku z byssu. Potvrdila, že závoj z Manoppella je z mořského hedvábí.

Skutečnost, že šlo o materiál nesmírné ceny, by spíše napovídala, že máme co do činění s rouškou položenou na tvář při Ježíšově pohřbu – podle svědectví evangelíí jeho pohřeb organizoval Josef z Ari-

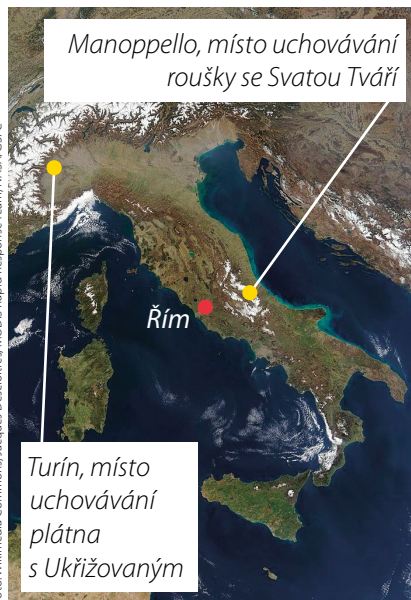
Foto: Ondřej P. Vaněček

Bazilika Svaté Tváře (Santo Volto) v Manoppellu, v italském regionu Abruzzo

matie výslovně označovaný jako „zámožný člověk“ (Mt 27,57) a byl při něm přítomný i další vysoce postavený muž, který se jmenoval Nikodém a byl, stejně jako Josef z Arimatie, členem židovské veled rady (srov. Jan 3,1 a 19,39).

Historie obrazu

Podle místní tradice přinesl závoj do Manoppella v roce 1508 neznámý poutník, který předal balíček učenci G. A. Leonellimu, rozmlouvajícimu před kostelem s dalšími lidmi. Leonelli vstoupil do chrámu, kde balíček otevřel a našel v něm závoj s obrazem

Manoppello, místo uchování roušky se Svatou Tvář

Turín, místo uchování plátna s Ukřížovaným

Foto: Wikimedia Commons - Jacques Desloires, MODIS Rapid Response Team, NASA/GSFC

Foto: Wikimedia Commons, Ra Boe (CC BY-SA 3.0)

Interiér manoppellské baziliky Santo Volto: po schodech je možné vystoupit k relikviáři nad oltářem, ve kterém je nasvícená rouška uchována

Svaté Tváře. Vyšel ven za poutníkem, aby mu poděkoval, ale už ho nenašel. Závoj se uchovával v domě Leonelliů celé století, než ho odcizil muž, který se do rodiny přičlenil. Relikvii brzy získal zpět rodinný přítel De Fabritiis, který ji potom odevzdal kapucínům, kteří mají v Manoppellu klášter. V něm pak byl vzácný obraz po staletí uchováván. Tuto historii zaznamenal P. Donato da Bomba ve svém spise *Relatione historica* na základě výzkumu zahájeného v roce 1640.

Foto: Wikimedia Commons, Ra Boe (CC BY-SA 2.5)

Relikviář za bezpečnostním sklem – světlé body vpravo jsou nainstalované reflektory, které umožňují prohlídku roušky při různém nasvícení (viz str. 47)

Novodobé zkoumání

Historií a povahou záhadného obrazu se dlouhodobě zabývá německý jezuita P. Heinrich Pfeiffer, profesor dějin umění a křesťanské ikonografie na Papežské univerzitě Gregoriana. Dá se říci, že obraz Svaté Tváře z Manoppella znovuobjevil pro dnešní dobu a zviditelnil ho. Zabýval se též Turínským plátnem a tzv. Veroničinou rouškou. Pfeiffer manoppellský obraz považuje právě za předmět, který byl po staletí označován jako Veroničina rouška. (Legenda o Veronice

Foto: Wikimedia Commons

Sv. Veronika s rouškou z diptychu Hanse Memlinga (kolem roku 1470) – obličej se nápadně podobá tváři na roušce z Manoppella

Foto: Wikimedia Commons, José Luiz Bernardes Ribeiro, (CC BY-SA 4.0)

Sv. Veronika s rouškou od Mistra z Flémalle (kolem roku 1410) – rouška je průsvitná stejně jako byssově hedvábí roušky z Manoppella

je zřejmě středověkým pokusem vysvětlit vznik zázračného obrazu: jméno *Veronica* pochází z latinského *vera icon*, tj. pravý obraz.) Podle profesora Pfeiffera měla být odcizena v roce 1506 po zahájení stavby nové svatopetrské baziliky ve Vatikánu. Upozorňuje v té souvislosti na drobné střípky mezi vlákny závoje a rozbitý rámeček se dvěma skly, uložený ve Vatikánu. Pfeiffer také zastává názor, že tkanina byla umístěna na Ježíšově tváři při pohřbu (jako poslední vrstva) a že obraz vznikl při Kris-

tově vzkříšení, podobně jako obraz na Turínském plátně.

Přitom se odvolává na text očitého svědka těchto událostí – sv. apoštola Jana (ve svém evangeliu nikde sám sebe nenazývá jménem, ale označením „učedník“ nebo „učedník, kterého Ježíš miloval“):

„Petr a ten druhý učedník (...) běželi zároveň, ale ten druhý učedník byl rychlejší než Petr a doběhl k hrobu první. Naklonil se dovnitř a viděl, že tam leží **pruhy plátna**, ale dovnitř nevešel. Pak za ním přišel i Šimon

Foto: Wikimedia Commons, Ra Boe (CC BY-SA 3.0)

Panely stálé výstavy v manoppellské bazilice, srovnávající pomocí superimpozice shodnost rysů tváře z roušky se známými vyobrazeními Krista v běhu staletí

Petr, vešel do hrobky a viděl, že tam leží **pruhy plátna**. Rouška však, která byla na Ježíšově hlavě, **neležela u těch pruhů plátna, ale složená zvláště na jiném místě**. Potom vstoupil i ten druhý učedník, který přišel ke hrobu první, viděl a uvěřil.“ (Jan 20,3–8)

Podle analýz profesora Pfeiffera je obraz z Manoppella archetypem téměř všech obrazů představujících Kristovu tvář. Zbožná úcta ke Svaté Tváři vtěleného Boha má hlubokou tradici nejenom v katolické církvi, ale objevuje se už v prvních stolecích na Blízkém východě.

Spory mezi badateli

Manoppellská relikvie, jejíž význam a uctívání mezi věřícími v posledních desetiletích stále vzrůstá, má samozřejmě mnoho odpůrců. Namítají, že písemné

zmínky o obrazu jsou až v 17. století a že i typ kresby odpovídá období novověku (15.–16. stol.). Zajímavá jsou tvrzení zastánců „malované teorie“ o nedokonalém provedení obrazu a o tom, že umělec nedodržoval základní principy proporcionality, potřebné pro realistické vykreslování lidské podoby („Mezinárodní konference o vědeckém přístupu k obrazům acheiropoietos“ ve Frascati, 2010). Odmítají také tvrzení, že na tento typ látky – byssus – nelze malovat, protože např. Albrecht Dürer prý tuto textilií použil jako podklad pro několik svých akvarelů.

Těm, kteří pravost roušky z Manoppella zpochybňují, ovšem nahrává fakt, že tento tajemný předmět dosud nebyl podroben všestrannému vědeckému testování (které například v případě

Foto: Wikimedia Commons

Foto: Wikimedia Commons, Sallko (CC BY 3.0)

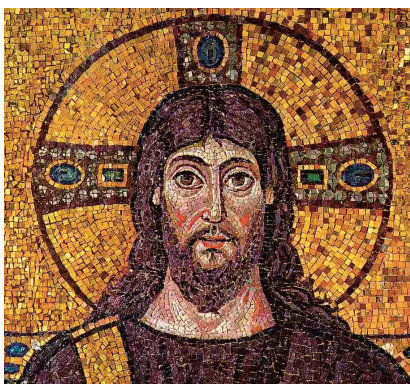

Foto: Wikimedia Commons

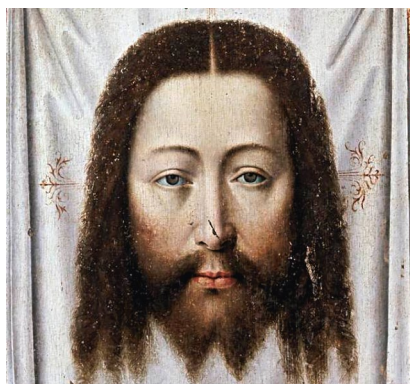

Foto: Wikimedia Commons

Námítku, že manoppellská Svatá Tvář neodpovídá typu obrazů Veroničiny roušky uctívaných ve středověku, vyvrací německý novinář Paul Badde ve své knize „Boží tvář“ („Das Göttliche Gesicht“, 2006; „The Face of God“, 2010). Upozorňuje na obrazy vytvořené před rokem 1608, na nichž má Kristus otevřené oči a ústa podobně jako muž na manoppellském obraze. Závoj z Manoppella (a také Turínské plátno) je pravděpodobně předlohou mnoha obrazů Kristovy tváře. Charakteristickými společnými rysy jsou: protáhlá tvář s úzkým nosem, otevřenými očima a stejným účesem; pramen vlasů na čele; vous rozdělený do dvou pramenů; tenký knír; otok na pravé straně obličeje. Obrazy s ikonografickým typem tváře, odpovídajícím roušce z Manoppella: nástěnná malba, Řím, katakomby Comodiliny, 4. stol. – nejstarší známé vyobrazení toho typu (vlevo nahoře); mozaika, Řím, bazilika Santa Pudenziana, 401–417 po Kristu (vpravo nahoře); mozaika, Itálie, Ravenna, bazilika S. Apollinare Nuovo, po r. 526 po Kristu (vlevo dole); detail deskové malby, Vlámsko, mezi 1480 a 1500 po Kristu (vpravo dole)

Turínského plátna postupně přineslo řadu dalších odhalení, jež podporují jeho autenticitu). Zkoumání tohoto křehkého díla se většinou muselo omezit jen na optické metody (analýzy digitálního skenu) a zjišťování toho, jak se ikonografický typ obrazu během času projevoval ve výtvarném umění. I to ale přináší zásadní výsledky.

Foto:Wikimedia Commons, Br. Bermo Maria Kehil OPM (CC BY-SA 3.0)

Trapistka Blandina Paschalis Schlömer zkoumá roušku od roku 1979

Ikonografické důkazy pro stáří roušky

Právě shodnost proporcí Kristovy tváře na manoppellském závoji s mnoha vyobrazeními Spasitele napříč staletími je velmi výmluvná. Týká se to jak velmi starých ikon a mozaik, tak středověkých fresk a obrazů. Tato až nepochopitelná shodnost vede k hypotéze, že rouška z Manoppella by mohla být jedním ze dvou „nenamalovaných“ obrazů (*acheiropoeton*) uchovávaných v prvním tisíciletí v maloasijské Edesse (za druhý z nich se považuje Turínského plátno).

Foto:Wikimedia Commons, FBI

Příklad použití metody superimpozice v kriminalistice

Superimpozice tváře mrtvého Ukřižovaného z Turínského plátna a tváře Vzkříšeného z manoppellského závoje je největší senzací, kterou dosud zkoumání roušky z Manoppella přineslo.

Interaktivní posuvné panely, na kterých si návštěvníci stálé výstavy v bazilice Santo Volto v Manoppellu mohou vyzkoušet superimpozici tváře z Turínského plátna a tváře z manoppellské roušky (ve výřezu srovnání detailu nosu)

Míra shody obrazu na roušce s historickými obrazy se zjišťuje metodou superimpozice (superpozice, superprojekce). Ta spočívá ve ztotožnění několika obrazů v jednom okně tak, že se jeden obraz překryje druhým poloprůhledným obrazem – dnes většinou pomocí počítače. (Na stejném principu je založena velmi spolehlivá kriminologická metoda, kdy se

porovnáva lebka s fotografií pohřešované osoby kvůli ztotožnění). Odtud se nabízí už jen krůček ke srovnání jemného manoppellského obrazu na poloprůhledném závoji s Turínským plátnem...

Superimpozice – dokonale fungující skládanka z pláten

Superimpozice tváře mrtvého Ukřižovaného z Turínského plátna

a tváře Vzkříšeného z manoppelského závoje má překvapivý výsledek. Můžeme říci, že je největší senzací, kterou dosud zkoumání roušky z Manoppella přineslo. Oba obrazy si proporcerami odpovídají – shodují se v mnoha podstatných rysech a v dostatečném počtu detailů (krev, vlasy, obočí, oteklá tvář...). Nelze se dokonce ubránit vjemu, že se oba obrazy vzájemným průmětem doplňují a teprve takto složené vytvářejí třetí obraz. Ten už působí velmi realisticky.

V manoppelské bazilice byla roku 1999 otevřena stálá expozice věnovaná obrazu Svaté Tváře. Tam mohou návštěvníci tuto superimpozici na vlastní oči interaktivně testovat posouváním tří rozměrných průhledných panelů a jejich kombinováním – na třetím panelu je zakrvácená rouška, uchovávaná ve španělském Oviedu, která měla být rovněž omotána kolem Kristovy hlavy poté, co zemřel.

Trapistická mniška Blandina Paschalis Schlömer, která od roku 2003 žije a působí v Manoppellu

Výraz tváře se mění při různém úhlu pohledu a v různém nasvícení.

jako poustevnice, je farmaceutkou, ikonografkou a ikonopiskou. Už od roku 1979 se zabývá ikonografií závoje se Svatou Tváří a expozice v bazilice vychází z výsledků jejího bádání. Právě ona prostřednictvím superimpozice zkoumala, jak se toto vyobrazení shoduje s tváří na Turínském plátně. Z jejich zjištění vyplývá, že se jedná o obraz jednoho a téhož člověka. „Tvář Krista ukřižovaného a tvář Krista vzkříšeného je jedna a tatáž. Turín a Manoppello jsou jedno,“ říká sestra Paschalis.

Podivuhodné detaily

Univerzitní profesori Jan S. Jaworski a Giulio Fanti upozorňují na další zajímavé vlastnosti obrazu. Jednou z nich je trojrozměrnost patrná především v negativu. Také

*Tváře na Turínském plátně a roušce
z Manoppella si proporcerami odpovídají –
shodují se v mnoha podstatných rysech
a v dostatečném počtu detailů (krev, vlasy,
obočí, oteklá tvář...).*

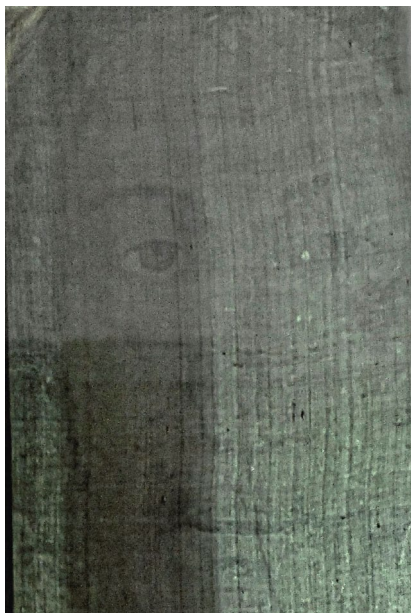

Foto: 4x Wikimedia Commons, Ra Boe (CC BY-SA 3.0)

Výraz tváře se mění při různém úhlu pohledu a v různém nasvícení. Prosklený box, v němž je rouška uložena, je k tomu vybaven světelnými zdroji

Foto: Polwen

Tkanina manoppelské roušky z byssového hedvábí je tak jemná, že je prakticky průhledná (pohled na ruku s náramkovými hodinkami skrz textílii roušky)

při porovnání obrazu na líci a rubu látky je tvář stejná, ale uspořádání vlasů je lehce pozměněné.

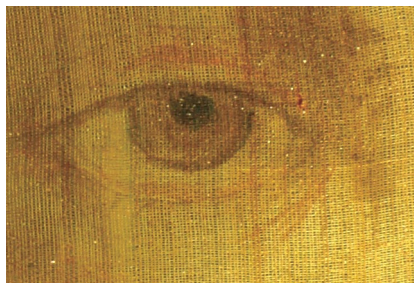

Foto: Polwen

Levé oko – detail struktury tkaniny

Sestry z Kongregace služebnic Nejsvětější Krve, které ve svatyni slouží poutníkům, ukazují, jak se zjevně mění výraz i barvy tváře při různém úhlu pohledu a v různém nasvícení. Tyto fascinující proměny obrazu umožňují světelné zdroje instalované v bezpečnostní skříni, ve které je závoj uložen. Někdy má tvář mrtvolný zelenomodrý odstín a ze strnulých bledých úst vystupují zuby; v jiném případě je pokožka tváře místy začervenalá jakoby

V mezerách mezi vlákny není barevná hmota – pigment. To vylučuje možnost, že by obraz byl vytvořen technikou olejomalby nebo akvarelu.

začínajícím prokrvením, změnil se pohled očí a zuby mezi zrůžovělymi rty, které mírně změnil tvar, téměř nejsou vidět. Jakoby „probíhalo vzkříšení“...

Chybějící pigmenty

Zmíněné proměny tváře jsou o to podivuhodnější, když při pohledu skrz závoj proti světlu je obraz téměř neviditelný. Těžko si představit malíře, který by dokázal vytvořit totožný obraz z obou stran jemného závoje. A jaké by použil barvy a techniku, aby látka zůstala nikoli pouze průsvitná, ale doslova průhledná?

Profesor Donato Vittore, ortoped a traumatolog, který se specializuje na trojrozměrné modely kostí, a proto pracuje s vyspělou digitální technikou, byl požádán představeným kláštera, aby pořídil digitální snímek závoje pomocí vědeckého skeneru s velmi vysokým rozlišením. Profesor Vittore pak zkoumal strukturu tkaniny a vláken příze, ze kterých je utkána. Zjistil, že v mezerách mezi vlákny není barevná hmota – pigment. Vyloučil tedy možnost, že by obraz byl vytvořen technikou olejomalby nebo akvarelu. Akvarelovým barvám neodpovídají ani precizní linky kresby vousů, vlasů a čar kolem úst a nosu – při jejich použití by byly okraje rozmazané. Profesor Vittore pokračuje ve výzkumu, aby zjistil, kde se vlastně bere na vlákních zbarvení – to zatím zůstává tajemstvím.

Kde se vlastně bere na vlákních zbarvení – to zatím zůstává tajemstvím.

Prameny k dalšímu studiu:

<http://www.heilig-es-antlitz.de/Dokumente/VoltoChristusbilder.pdf>

<http://voltosanto.it>

<http://manoppello.eu>

<http://www.volto-santo.com>

3.

Zázrak zázraků v Calandě

P. Mieczyslaw Piotrowski, TChr

Světověznámý italský spisovatel a novinář Vittorio Messori si položil otázku, zda existují zázraky, které by byly zcela prokazatelným a objektivně nezpochybnitelným faktem. Výsledky svého dlouholetého zkoumání historických dokumentů, které se týkají jedné zcela nevysvětlitelné a přitom zcela nepochybné události, publikoval v knize nazvané *Il Miracolo* (Zázrak): ve španělském městečku Calanda, vzdáleném 118 km od Zaragozy, se stal „zázrak zázraků“. Třidvacetiletému Miguelovi Juanovi Pellicerovi byla zázračně vrácena amputovaná pravá noha.

Zázračná událost – základní fakta

Stalo se to ve Španělsku 29. března roku 1640 v čase mezi 22.30 až 23.00 hodin. Když Miguel Juan Pellicer spal ve svém rodinném domě v Calandě, dostal zázračným způsobem zpět pravou nohu, kterou mu amputovali ve veřejné nemocnici v Zaragoze 29 měsíců předtím. Zázračně uzdravený byl horlivým ctitelem Panny Marie a právě její přímluvě připsal navrácení ampu-

tované končetiny. Tak zní ve zkratce senzační zpráva o zázraku, kterému místní lidé říkají „el milagro de los milagros“ (česky „zázrak zázraků“). Spisovatel a novinář Vittorio Messori, který pracoval pro řadu nejvýznamnějších italských novin, jako je *La Stampa*, *Avvenire* a *Corriere della Sera*, několik let zkoumal v archivech četné dochované dokumenty vztahující se k této události. Dochované písemnosti potvrzují, že existuje jistota, že celá doku-

Podrobně rekonstruovat tuto událost je možné mimo jiné i díky svědectvím, která byla již tři dny po zázraku zapsána v notářském protokolu.

Foto: archiv MSI

Obraz představující Miguela Juana Pellicera v okamžiku uzdravení (Isabel Guerra)

mentace popisuje historickou skutečnost. Dokumenty vypovídají o „navrácení“ amputované nohy, o události, jejíž pravdivost nelze zpochybnit – a současně o události, kterou nelze přirozeně vysvětlit. Podrobně rekonstruovat tuto událost bylo možné mimo jiné i díky svědectvím, která byla vydána pod přísahou již tři dny po zázraku a zapsána v notářském protokolu.

Dalším důkazem jsou akta kanonického procesu, který byl zahájen o 68 dnů později.

Dalším důkazem jsou akta kanonického procesu, který byl zahájen 68 dní po zázraku.

Kdo je Miguel Juan Pellicer

Z farních knih z Calandy se dovídáme, že Miguel Juan Pellicer se narodil 25. března roku 1617 jako druhé z osmi dětí Miguela Pellicera a Marie Blasco. Jeho rodiče byli chudí rolníci, vyznačovali se prostotou a hlubokou zbožností.

V roce 1637, když mu bylo dvacet let, odešel z domu, aby si hledal práci. Našel ji u svého strýce Jamia Blasca, který bydlel nedaleko Castellonu. Miguel tam pobýval už několik měsíců, když se mu stala vážná nehoda. Vezl dvoukolový

vůz tažený dvěma mulami, naložený až po okraj zrním. Během jízdy Miguel Juan s největší pravděpodobností usnul a spadl z muly tak nešťastně, že mu jedno kolo přešlo pravou nohu a rozdrtilo holení kost. Byl hned odvezen do nemocnice ve Valencii. V jejích archivech lze dodnes vyhledat datum jeho příjmu: 3. srpna roku 1637, pondělí.

Přesun do Zaragozy

Pobyt v nemocnici nepřinesl žádné zlepšení. Miguel byl však přesvědčen, že mu pomohou lékaři ze Zaragozy, vzdálené 300 kilometrů, ve vyhlášené královské všeobecné nemocnici Panny Marie Milostné. Svými naléhavými prosbami nakonec dosáhl povolení k převozu. K vytouženému cíli dorazil za strašlivých bolestí počátkem října roku 1637, vyhublý a s vysokou horečkou. Nejdříve však zamířil do mariánské svatyně del Pilar, kde se vyzpovídal a přistoupil ke svatému přijímání.

Amputace nohy

Lékaři v zaragozské nemocnici diagnostikovali u Miguela velmi pokročilou gangrénu zlámané pravé nohy. Aby zraněnému zachránili život, museli mu oteklou a od sněti zčernalou končetinu okamžitě amputovat. Rozhodl

Foto: Caja de Ahorros de la Inmaculada

Ilustrace zobrazující, jak se prováděla amputace končetin v 16. století

Foto: Flickr, Zaragoza Turismo (CC BY-NC-ND 2.0)

Bazilika Panny Marie (nazývaná Svatyně del Pilar – podle sloupu na kterém v bazilice stojí soška Panny Marie – viz obr na str. 55), u které v Zaragoze v letech 1638 až 1640 žebřoval jednonohý Miguel Juan Pellicer, je jedním z nejcennějších a nejslavnějších mariánských poutních míst. Čtyři věže této rozložitě budovy jsou nejvyššími chrámovými věžemi ve Španělsku. Centrální kupoli mezi nimi obklopuje deset menších kupolí, z nichž jedna je zdobena freskami Francisca de Goyi. Nejsvětější Panna del Pilar je patronkou Španělska a všech zemí ze španělské jazykové a kulturní oblasti. Ke vzniku svatyně se vztahuje působivá legenda (viz popis k obrázku na straně 54).

o tom vedoucí lékařského konzilia v Aragonii, známý profesor Juan de Estanga spolu s chirurgy Diegem Millaruelem a Miguelem Beltranem. Titíž lékaři pak tento zákrok provedli – Miguelovi Pellicerovi amputovali pravou nohu „ve výšce čtyř palců pod kolenem“. Použili k tomu pilku a skal-

pel a jako znečitlivující prostředek podali pacientovi alkohol, v té době používaný jako neúčinnější anestetikum. Během operace mládenec ustavičně volal o pomoc k Panně Marii.

Po operaci chirurgové provedli kauterizaci pahýlu pomocí rozžhaveného železa. Amputovanou

Foto: Wikimedia Commons, Kosturka (CC BY-SA 3.0)

Legenda, která se váže ke vzniku Svatyně del Pilar v Zaragoze vypráví, že po Kristově zmrtvýchvstání přišel na území dnešního Španělska apoštol svatý Jakub. Jeho misie u obyvatel Iberského poloostrova se ale setkala s rozhodným odmítnutím. Podle tohoto starého podání se apoštolovi Jakobovi jedné lednové noci (mělo to být přibližně roku 40 po Kristu) podařilo shromáždit osm učedníků. Všichni se setkali za hradbami tehdy římské Zaragozy na pravém břehu řeky Ebro, na místě, kam se vyhazovala sláma a smetí. Odrazen naprostým neúspěchem své misie chtěl se svatý Jakub okamžitě vrátit do Jeruzaléma. Právě tehdy se na zamračené obloze objevila podivná záře a ukázali se andělé, kteří nesli sloup (tj. pilar) s Pannou Marií. Andělé postavili sloup na zem a Maria řekla svatému Jakobovi: „Synu, toto místo je určeno k tomu, abych zde byla uctívána. Skrze tebe tu má být na mou památku postaven kostel. Starej se o tento sloup, na němž jsem, neboť můj Syn a tvůj Mistr přikázal andělům, aby jej přinesli z nebe. U tohoto sloupu postavíš oltář. Na tomto místě bude pro mou modlitbu a přímlovu činit moc Nejvyššího mimořádná znamení a zázraky, zejména pro ty, kteří mě budou vzývat ve svých potřebách. Tento sloup zde zůstane až do konce světa.“ V místě, kde stojí sloup, vybudoval prý už svatý Jakub malou kapli, nazývanou Santa Capilla. V současnosti se nachází uvnitř baziliky del Pilar v Zaragoze. (Na obrázku nahoře prostranství u baziliky při slavnosti obětování květin „Ofrenda de flores a la Virgen del Pilar“)

Foto: Wikimedia Commons

Zjevení Panny Marie del Pilar apoštolu Jakubovi Většimu v Zaragoze (José Luzán, 1765, detail)

nohu předali asistujícímu mladému praktikantovi Juanu Lorenzovi Garciovi, který ji s pomocí kolegy uložil na hřbitově do označené jámy. Délka jámy byla v přepočtu na dnešní míry 21 cm, dokonce i tato podrobnost se v dokumentaci nachází. S takovou úctou se v tehdejší době zacházelo s lidským tělem – jeho amputované části byly pohřbívány do posvěcené půdy. Pellicer musel několik měsíců zůstat v nemocnici, než se rána zahojila. Propustili ho až zjara

Foto: archiv MSI

Socha Panny Marie del Pilar ve stejnojmenné bazilice ve španělské Zaragoze. Sloup z polodrahokamu jaspisu bývá zakrytý kovovým pláštěm

roku 1638; dostal tehdy dřevěnou protézu pravé nohy a berle.

Mladý žebrák

Jednadvacetiletý mládenec bez nohy si nebyl schopen vydělat na živobytí, a tak dostal oficiální povolení prosit o almužnu u vchodu do baziliky del Pilar

Foto: Wikimedia Commons, Dava27 (CC BY-SA 4.0)

Pohled do interiéru Santa Capilla (Svaté kaple), která má od poloviny 18. století podobu barokní svatyně ve tvaru oválného baldachýnu na sloupech – je vystavěna uvnitř zaragozské baziliky del Pilar. Stěně nad oltářem vévodí sochařské zpodobení zjevení Panny Marie apoštolu Jakubovi, která ukazuje na výklenek vpravo s posvátnou soškou Madony s Ježíškem, umístěnou na jaspisovém sloupu a slavnostně přioděnou. Ve výklenku nalevo je skupina figur znázorňujících apoštola Jakuba s učedníky, jimž se Panna Maria zjevuje

v Zaragoze. Stal se tak žebračkem z povolání. Mnozí obyvatelé města měli ve zvyku alespoň jednou denně svatyni navštívit. Pohled na jednohého žebrajícího mládence budil jejich soucit. Zvykli si na jeho přítomnost a oblíbili si ho, mimo jiné i proto, že se Miguel Juan každý den ráno, než zaujal své místo, účastnil mše svaté

v kapli, kde je na sloupu umístěna zázračná soška Panny Marie (odtud jméno svatyně El Pilar, v překladu „sloup“). Rovněž denně žádal ty, kteří konali ve svatyni službu, o trochu oleje z lamp, které tam svítily, aby si jím natřel pahýl a ještě ne zcela zahojenou ránu po amputaci. Když měl peníze, nocoval v blízké krčmě De las Zablas. Majitel krčmy

Foto: Wikimedia Commons (CCO 1.0)

Z druhé strany kaple Santa Capilla v zaragozské bazilice del Pilar je výklenek s otvorem, skrze který je možné dotýkat se sloupu z růžového jaspisu. Nad výklenkem je nápis „Zde je uctíván a líbán sloup seslaný Pannou“

Juan de Mazasa a jeho žena Catalina Xavierre byli také povoláni jako svědkové v kanonizačním procesu, aby potvrdili, že Pellicer po zázraku znovuzískání amputované končetiny je týž člověk, který k nim chodíval na nocleh a neměl pravou nohu. Miguel Juan Pellicer spával i v podloubí nemocnice, lékařský personál ho dobře znal a vřele přijímal.

Foto: Escritos de J. A. Belsá (CC BY-NC 2.5)

Vyobrazení Miguela Juana Pellicera, jak si v kapli Santa Capilla nabírá lampový olej, aby si potřel pahýl amputované nohy

Zpět v rodném kraji

Počátkem března roku 1640 se Miguel rozhodl, že se vrátí ke svým rodičům do Calandy. Cesta do rodného domu dlouhá asi 118 kilometrů mu trvala téměř sedm dní. Celou tu dobu dřevěná noha tlačila mládenci na pahýl a působila mu utrpení. Zmrzačený Miguel nebyl schopen pomáhat rodičům při práci na poli, a tak se rozhodl, že bude po okolních vesnicích prosit o almužnu. Tehdy nebylo žebrání pro invalidu, který neměl prostředky k obživě, ostudou, ale povinností a pro ostatní zas příležitostí prokazovat skutky milosrdenství. Miguel tedy jezdil na oslíku po vesnicích kolem Calandy a získával příspěvky,

Foto: Wikimedia Commons, José Antonio Bielsa Arbio (CC BY-SA 3.0)

Pohled na město Calanda v Aragonii. Dnes jeho panoramatu dominuje věž svatyně vystavěné na připomínku „zázraku zázraků“

a aby vzbudil slitování, odhaloval pahýl své uříznuté nohy. Tak se tisíce lidí staly svědky jeho zmrazení a později zázraku znovunabytí nohy.

Těsně před zázračným uzdravením

Ve čtvrtek 29. března roku 1640 Miguel Juan žebrať nejel. Zůstal doma, aby otci pomáhal plnit hnojem koše, které pak osel převážel na pole. Po dni naplněném těžkou

prací se Miguel vrátil domů velmi unavený. Při večeři všichni viděli pahýl jeho pravé nohy i odhalenou, nyní už zahojenou ránu, a někteří z hostů se jí dokonce dotýkali.

Ten večer se v Calandě zastavil jezdecký vojenský oddíl. Pellicerovi dostali úřední příkaz nechat u sebe jednoho kavaleristu přenocovat. V domě nebylo dost místa, a tak byl Miguel Juan nucen přenechat svoje lůžko vojákovi a ulehnout na matraci v pokoji, kde spali rodiče. Jako

Miguel jezdil na oslíku po vesnicích kolem Calandy a získával příspěvky, a aby vzbudil slitování, odhaloval pahýl své uříznuté nohy.

přikrývku dostal otcův plášť, který byl ale příliš krátký i na to, aby zcela přikryl jeho jedinou nohu. Po večeři kolem 22. hodiny se mladík rozloučil s rodiči a s přítomnými hosty, nechal v kuchyni svoji dřevěnou protézu i berle a odskákal po levé noze do ložnice. Po modlitbě se zcela svěřil Panně Marii a brzy upadl do hlubokého spánku.

První svědci zázraku

Když vešla Miguelova matka do pokoje, ve které spal její zmrzačený syn – bylo mezi půl jedenáctou a jedenáctou hodinou večer – ucítila, jak později vypořádala, „úžasnou, nebeskou vůni“. Ve světle olejové lampy si všimla, že zpod pláště, kterým byl Miguel přikrytý, vyčnívala nikoli jedna noha, ale dvě! Nevěřicně se přiblížila k lůžku – a pak už nebylo pochyb, že ji zrak nešálí. Šokovaná tím objevem zavolala manžela, ten přišel a odhrnul celý plášť. Pellicerovým se naskytl úžasný pohled na jejich spícího syna s oběma zdravými nohama. V jediném okamžiku pochopili, že se udál veliký zázrak: jejich synovi byla navrátna amputovaná noha. Ohromeni

Freska představující zázrak v Calandě (bazilika del Pilar v Zaragoze)

tím obrovským divem začali křičet a trásli Miguelem Juanem, aby se probudil. Chvilí trvalo, než otevřel oči. „Podívej se, narostla ti noha!“ sdělovali mu rozrušení rodiče. Zkuste si představit Miguelův úžas a radost, když uviděl a pocítil, že má skutečně dvě nohy a že už není mrzákem... Mezitím se seběhli všichni, kdo byli v domě, a s velkým úžasem hleděli na nohu, která byla mladíkovi zázračně vrácena. Miguel Juan vůbec nevěděl, jak se

Tak se tisíce lidí staly svědky jeho zmrzačení a později zázraku znovunabytí nohy.

Kostel del Pilar v Calandě postavený na místě zázraku

to mohlo stát. Vybavoval si jenom to, že se mu zdálo, jak si maže pahýl nohy olejem z lamp v kapli Panny Marie del Pilar. Jedním si však byl zcela jist: že ten zázrak Ježíš Kristus vykonal na přímmluvu své i naší Matky Panny Marie.

Jeho vlastní, původní noha

Když se Miguel Juan vzpamatoval z prvního údivu, začal se dotýkat své uzdravené nohy a hýbat s ní, aby se ujistil, že to všechno je pravda. Ve světle olejových lamp si všichni pozorně prohlíželi jeho zázračně

Foto: 2x Flickr, JOSE-MARIA MORENO GARCIA = FOTOGRAFIO (CC BY-NC-ND 2.0)

V kostele del Pilar v Calandě se nachází „sloup Panny Marie“, podobný tomu v bazilice del Pilar v Zaragoze. Je oblékán do typického pláště (jejich sbírka obsahuje asi 100 kusů). Jeden z pláštů, nazývaný „de Capitana General“, se používá pouze 12. října v den Fiestas del Pilar (Slavnost sloupu). Naopak sloup bývá obnažen 29. den každého měsíce na připomínku zázraku, který se zde uskutečnil 29. března 1640

znovuzískanou končetinu. Byla na ní vidět jedna velká jizva po zlomení holení kosti při nehodě, ale také tři menší jizvy: jedna po psím kousnutí, když byl ještě dítě, a další po zanícených zraněních od trni-

Foto: Flickr, JOSÉ-MARIA MORENO GARCÍA = FOTOGRAFO (CC BY-NC-ND 2.0)

Vedle kostela del Pilar v Calandě s domem Pellicerových je dnes muzeum (vpravo). V roce 1640, kdy došlo k zázraku, byla na tomto místě založena nejprve malá poustevna. Postupně byla svatyně rozšiřována, naposledy v roce 1740

tého keře. Jizvy zřetelně ukazovaly na to, že se jedná o tutéž nohu, kterou mu před dvěma lety a pěti měsíci v Zaragoze amputovali a uložili ji na tamním hřbitově. Nedošlo tedy k tomu, že by narostla nová noha, ale zázračně byla navracena ta původní odstraněná. Dochoval se exemplář místních novin *Aviso Historico* ze 4. srpna roku 1640, v němž se píše, že na nemocničním hřbitově v Zaragoze nebyly v místě prokazatelného pohřbu amputované nohy nalezeny žádné její pozůstatky.

První dny po zázračném uzdravení

Zpráva o mimořádné události se velmi rychle rozšířila po okolí. Lidé, kteří přiběhli k chudému vesnickému domku Pellicerových, se hlasitě modlili a děkovali Panně Marii a Ježíši Kristu za tento velký zázrak. Také oni cítili neobyčejnou „nebeskou“ vůni, která se v místnosti držela několik dní. Ráno se do domu Pellicerových dostal farář otec Herrero se starostou a s nejvyššími představiteli míst-

FOTO: FERRICIOSE-MARIA MORENO GARCIA = FOTOGRAFO (CC BY-NC-ND 2.0)

Expozice věnovaná „zázraku zázraků“ v muzeu vedle kostela v Calandě

ních úřadů a později také dva chirurgové, kteří dlouho prohmatávali Juanovu pravou nohu – chtěli mít úředně a „vědecky“ potvrzeno, že je to všechno pravda. Oficiální dokument o této mimořádné události sepsal už 30. března, tedy den po zázraku, soudce první instance Martin Corellano, zodpovědný za veřejný pořádek v Calandě. Ani ne 70 hodin po zázraku byl pak v domě Pellicerových vyhotoven notářský akt, vypracovaný

společně představiteli církevní autority, laiky a lékařem a potvrzený deseti svědky, který dokazuje „Boží zásah“. Uzdravený mladík byl veden v procesí do místního kostela, kde se shromáždili téměř všichni obyvatelé Calandy. Přitom viděli, že Miguel Juan kráčí po dvou nohou – i když před tím měl jen jednu. V kostele šel Miguel Juan nejdřív ke zpovědi a potom se spolu s ostatními účastnil slavné děkovné mše svaté.

Oprávněný údiv

Miguel se 25. dubna roku 1640 vydal spolu se svými rodiči na pouť do zaragozské svatyně, aby Panně Marii poděkovali za zázračné navrácení nohy. Téměř všichni obyvatelé Zaragozy měli dosud v živé paměti jednoohého mladíka, který žebřával u baziliky. Umíme si tedy představit jejich údiv, když viděli, že Miguel Juan už není mrzák a má obě nohy naprosto zdravé. Ohromný šok prožil profesor Estanga, chirurg, který Miguelovi končetinu amputoval a po více než dva roky mu pak ránu způsobenou zákrokem ošetřoval. Nyní se mohl přesvědčit a potvrdit, že část nohy, kterou amputoval, je navrácena a uzdravena způsobem, který je pro medicínu zcela nevysvětlitelný. Podobný otřes prožili při setkání s uzdraveným Migue-

Foto: Caja de Ahorros de la Inmaculada

Hold španělského krále Filipa IV. jeho poddanému Pellicerimu – žebrákoví a analfabetovi (rytina)

Foto: Wikimedia Commons

Dobový portrét španělského krále Filipa IV., vytvořený v letech 1644–1660 Diegem Velázquezem

lem Juanem i lékaři, kteří profesori asistovali, a také všech lékařský personál.

Oficiální uznání „el milagro de los milagros“

Představitelé města Zaragozy podnikli 8. května roku 1640 konkrétní kroky k zahájení kanonického procesu, který by objasnil všechny okolnosti zázraku z Calandy neboli „el milagro de los milagros“. Městská rada pověřila dva známé profesory a generálního prokurátora krále Filipa IV. Byl to tedy veřejný proces a konal se při zachování všech úředních pravidel. Historik Leonardo Ania Naval, který

po mnoho let zkoumal akta jednání, potvrzuje, že bylo „vzorem vážnosti, přesnosti a právní disciplíny“. Máme tedy k dispozici naprosto věrohodnou a odborně prověřenou dokumentaci. Celého průběhu procesu se účastnilo deset členů soudního kolegia. Kromě toho všem výsledkům 24 svědků ze Zaragozy, Calandy a okolních obcí asistoval sám arcibiskup Pedro Apaolosa Ramírez s deseti teology a právníky. Svědkové byli rozděleni do pěti skupin: 1. lékaři a ošetřovatelé; 2. příbuzní a sousedé; 3. místní úřady; 4. kněží; 5. ostatní. Z protokolů procesu vyplývá, že skutečnost zázračného navrácení

amputované nohy Pellicerovi byla tak zřejmá a jistá, že se proti tomu nepostavil žádný zpochybňující hlas. Po jedenácti měsících práce soudního kolegia vydal 27. dubna roku 1641 zaragozský arcibiskup dekret, jímž potvrdil, že navrácení amputované nohy Miguelu Juanovi bylo možné pouze díky zázračnému Božimu zásahu. Je to zázrak, který v dějinách patří zcela určitě k těm nejvíc šokujícím. Mohli ho potvrdit prakticky všichni obyvatelé Zaragozy, Calandy a okolních vesnic.

První knihy o zázraku

První brožura o zázraku s církevním *imprimatur* (jde o formu církevního schválení – podobně jako „nihil obstat“ níže) věnovaná králi Filipovi IV., se objevila v roce 1641. V kastilském jazyce ji sepsal bosý karmelitán Jeroným de San José. O rok později vyšla brožura německého lékaře Petera Neuratha. V této publikaci s „nihil obstat“ jezuita P. Jeronýma Brize je napsáno: „Z příkazu ctihodného P. Gabriela de Aldamy, hlavního vicekrále v Madridu, jsem přezkoumal knihu doktora Neuratha o zázraku Nejsvětější Panny z Pilar, o jakém nevidáno, neslycháno po staletí a jehož pravdivost jsem osobně dosvědčil, protože jsem mladíka poznal nejdříve bez

Foto: archiv MSI

Kaple ve svatyni del Pilar v Calandě vznikla v domě Pellicerových na místě, kde došlo k zázraku navrácení amputované nohy

jedné nohy, jak prosil o almužnu u dveří chrámu v Zaragoze, a později s oběma nohama v Madridu na audienci u krále, nejurozenějšího pána, a viděl jsem, jak chodil. Viděl jsem jizvu, kterou Nejsvětější Panna nechala v místě amputace jako jisté znamení, že noha byla odřezána; a nejen já, ale rovněž všichni otcové z Tovaryšstva Ježíšova, z téhož královského kolegia v Madridu. Kromě toho jsem poznal rodiče uzdraveného i chirurga, který nohu amputoval.“

Foto: Flickr, Li Taipei (CC BY-NC-ND 2.0)

Sir Arthur Hopton, britský velvyslanec v Madridu, je autorem dodnes dochované zprávy o zázraku, určené pro anglického krále Karla I.

Připomínka události

Chudá ložnice, ve které došlo k zázraku, byla rychle přeměněna na kapli. Časem byl na místě domu Pellicerových vystavěn velký kostel s vysokou zvonící. Byla to iniciativa obyvatel Calandy, kteří tak chtěli vyjádřit vděčnost Bohu a Panně Marii. Dodnes místní lidé slaví 29. března svátek připomínající tuto zázračnou událost z roku 1640. Apoštolský stolec potvrdil na tento den zvláštní liturgický formulář s duchovními privilegii a odpustky.

Foto: Wikimedia Commons

Portrét Karla I. Stuarta (Anthony van Dyck, cca 1638). Král Anglie, Skotska a Irska byl poražen v občanské válce republikány a popraven stětím

Miguel Pellicer a králové

Zázrak, při kterém byla Miguelovi navrácena amputovaná noha, se stal po celém Španělsku tak všeobecně známým, že se to doneslo i ke králi Filipovi IV. Když byl proces ukončen a pravdivost zázraku oficiálně prohlášena, pozval španělský vládce v říjnu roku 1641 uzdraveného mladíka na audienci. Účastnil se jí celý diplomatický sbor včetně lorda Hoptona, anglického velvyslance. Právě on poslal svému panovníkovi Karlu I.

zvláštní zprávu z této audien-
ce. Její text se zachoval do naší
doby. Král Karel I., zároveň hlava
anglikánské církve, byl přesvědčen
o pravdivosti tohoto zázraku do té
míry, že hájil jeho věrohodnost
před pobouřenými anglikánskými
teology.

Podle zprávy lorda Hoptona
a podle dalších svědectví přesně
víme, co se při audienci u krále
Filipa IV. dělo. Uzdraveného Mi-
guela Juana doprovázeli první
notář Aragonie a nejvyšší arcijáhen
biskupské kapituly. Každý z nich
postupně přednesl králi zprávu
o zázraku. Když král Filip IV.
všechno vyslechl, dojatý až k slzám
řekl, že o tak zřejmých faktech není
proč pochybovat a diskutovat, ale
je třeba je s radostí přijmout a ctít
tajemství. Pak vstal z trůnu, došel
k uzdravenému a poklekl před
ním. Potom Miguelovi řekl, aby
odhalil svou pravou nohu a polí-
bil ji v místě, kde byla amputována
a později zázračně připojena. Byl

to vzrušující hold, který vkleče slo-
žil svému poddanému – žebrákovi
a analfabetovi – vládce světového
impéria král Filip IV.

Další osudy uzdraveného

Podle dokumentů nalezených
v zaragozském archivu dostal Mi-
guel Pellicer práci v chrámě del
Pilar jako kalkant (pomocník var-
haníka, který „šlape měchy“).
Dokonce ho pověřili péčí o olejové
lampy v zázračné kapli. V knize
výplat je poznámka týkající se data
jeho smrti – odešel k Pánu na svá-
tek Panny Marie del Pilar 12. listo-
padu roku 1654.

Jediný racionální závěr

„Ten, kdo by odmítal pravdu o tom,
co se stalo v Calandě onoho břez-
nového večera ve Svatém týdnu
roku 1640,“ píše Vittorio Messori,
„by musel pochybovat o celé lidské
historii včetně nejjistějších a nejpo-
tvrzenějších faktů... Pellicerův pří-
pad má rysy události, kterou každý

*„Ten, kdo by odmítal pravdu o tom, co se
stalo v Calandě onoho březnového večera
ve Svatém týdnu roku 1640, by musel
pochybovat o celé lidské historii včetně
nejjistějších a nepotvrzenějších faktů...“*

Vittorio Messori, novinář a spisovatel

badatel může – ba co víc – musí přijmout jako jistě potvrzenou, ledaže by rezignoval na objektivitu svého oboru ve jménu předsudků či ideologie. Ve slovech, která použil ve svém rozsudku zaragozský arcibiskup, se tento fakt ukazuje i bez příkras jako šokující: „... jak bylo dokázáno v procesu, uvedený Miguel Juan byl viděn nejdřív bez jedné nohy a potom s nohou; proto nevíme, jak by bylo možné o tom pochybovat.“ Toť vše.“

U Boha není nic nemožného

Ernest Renan, velmi známý agnostik a zarytý nepřítel křesťanství, napsal, že k vyvrácení ateismu by stačil jen jediný věrohodný zázrak. Byl přesvědčený, že žádný zcela věrohodný neexistuje. Jeho jistotu, že se v dějinách žádný takový zázrak nestal, musíme s politováním přičíst jeho nevědomosti... Zázrak z Calandy vypovídá o tom, že u Boha není nic nemožného.

Foto: Wikimedia Commons, Moreau, Henri-Étienne (CC BY-SA 4.0)

Portrét akademika Ernesta Renana, francouzského spisovatele a filosofa (Léon Bonnat, 1892) – známého agnostika a nepřítele křesťanství, který napsal, že k vyvrácení ateismu by stačil jen jediný věrohodný zázrak

Prameny:

Pérez, Tomás Domingo. *El Milagro de Calanda y sus fuentes históricas*. Zaragoza; Caja de Ahorros de la Inmaculada, 2007.

Deroo, Andréé. *L'homme à la jambe coupée ou le plus étonnant miracle de Notre-Dame del Pilar*. Paris; Librairie Arthème Fayard, 1959.

Vittorio Messori. *Il miracolo. Spagna, 1640: indagine sul più sconvolgente prodigio mariano*. Milano; Rizzoli, 1998.

4.

Nositel Nobelovy ceny svědkem zázraku v Lourdech

P. Martin Sedloň, OMI

Alexis Carrel patří k těm, kteří zásadně posunuli hranice možností ve světě medicíny. Je nositelem Nobelovy ceny za lékařství a mnoha dalších vědeckých uznání světových institucí i národních vlád. Jeho objevům vděčíme mimo jiné za možnost transplantace celých orgánů. Událost, které byl svědkem v Lourdech, se pro něho stala výzvou k vnitřnímu zápasu, který hluboce ovlivnil celý jeho život. To, jak se vypořádával s mimořádnou událostí, kterou zažil, popsal ve své knize *The Voyage to Lourdes (Cesta do Lurd)*.

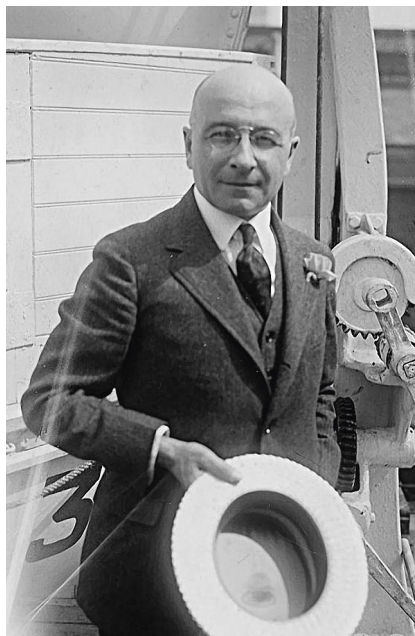

Photo: Library of Congress Prints and Photographs Division, Washington, D.C. 20540 USA

Jeho vírou byl pokrok

Doba Alexise Carrela, tak jako i on, byla fascinována možnostmi, které přinášela závratnou rychlostí se rozvíjející věda. Pomyslný vlak uhánějícího vědeckého pokroku, do kterého nasedl už jako mladý student, byl poháněn vším možným, jen ne vírou v Boha. Volno-myšlenkářství tehdejší Francie bylo určující silou rozvíjející se civilizace, která se sebevědomě řtila k „nadějným zítřkům“, které bude mít lidstvo zcela pod svou kontrolou...

Pozvání do lurdského vlaku

Doktoru Alexisovi Carrelovi však přišlo zajímavé pozvání. Pozvání

Dr. Alexis Carrel, nositel Nobelovy ceny

Foto: Library of Congress Prints and Photographs Division, Washington, D.C. 20540 USA

Pohled na Lurdy na začátku 20. století, tedy v období, kdy tam zavítal dr. Carrel. V pravé části kolorované fotografie je vidět baziliku u řeky, vystavěnou na skále, ve které je jeskyně Massabielle, kde se v roce 1858 opakovaně zjevovala Panna Maria čtrnáctileté dívce Bernadettě Soubirousové a vytryskl zde pramen

do Lurd. Na naléhavou prosbu svého nečekaně zaneprázdněného kolegy se stal jedním z lékařů, kteří doprovázeli vlak s nemocnými putujícími do lurdské svatyně. Mladý lékař a badatel tam jel plný skepse a zároveň naplněný odhodláním konečně odhalit „vědeckou pravdu o sugescích v Lurdech“.

Píše se rok 1903. Carrelovi je třicet let. Je doktorem medicíny

a profesorem anatomie na lékařské fakultě v Lyonu. „Katolíci mluví o zázracích,“ říkal kolegům, „jsem si jistý, že se mýlí.“ A dodával: „Zázrak nebyl dodnes ještě nikdy vědecky dokázán. Ostatně je to nesmysl, protože přírodní zákony jsou přece nezměnitelné. Žádný důkaz nemůže zpochybnit tento fakt...“ V rozhovorech s kolegy na téma nevysvětlitelných uzdra-

Pravda pro něho byla vždy víc než vydobyté pozice. A to byl také jeden z důvodů, proč přijal pozvání do „lurdského vlaku“.

Foto: Wellcome Collection (CC BY 4.0)

Dobová kresba Reginalda Cleavera ze začátku 20. století zachycuje dobrovolníky, kteří dopravují nemocné lurdské poutníky k prameni v jeskyni

vení stál pevně na svých pozicích. Odvolával se na fakíry, sugesci, hysterii a zatím neobjevené přírodní zákonitosti. Byl však ochotný jít kvůli odhalení pravdy i do přímého boje. Pravda pro něho byla vždy víc než vydobyté pozice. A to byl také jeden z důvodů, proč přijal pozvání do lurdského vlaku.

Ta jestli se uzdraví, stanu se mnichem

Doktora Carella zaujala mezi nemocnými mladá Marie Bailly-

***Při příjezdu do Lurd
Marie Baillyová
umírala. Alexis
Carrel ji ošetřoval.***

ová (ve své knize *Cesta do Lurd* pozměnil její jméno na Ferrandová). Trpěla tuberkulózou pobříšnice nejvyššího stupně. Její rodiče zemřeli na souchotiny. Lékaři ji už odmítli operovat. Její stav byl beznadějný. Ve svém deníku si Carrel rozčileně poznamenává, že je to nerozum a fanatismus vláčet nemocnou v takovém stavu přes půl Francie. Život Marie Baillyové visel na vlásku. Carrel ji vyšetřil velmi pozorně, potvrdil předcházející diagnózu svých kolegů a řekl: „Obávám se, že to děvče zemře pod mýma rukama. Kdyby se tato nemocná uzdravila, to by byl opravdový zázrak.“ A s úsměvem dodal: „To bych i uvěřil a stal se mnichem.“ Bůh odpověděl na jeho výzvu.

Při příjezdu do Lurd Marie Baillyová umírala. Alexis Carrel ji ošetřoval a s úzkostlivou svědomitostí sledoval průběh jejího stavu. Přesvědčil ji, aby nepodstupovala koupel v lurdském prameni, protože by jí to nejspíš zapříčinilo okamžitou smrt. Proto ji alespoň trochu omyli lurdskou vodou. Potom zanesli umírající dívku na nosítkách před lurdskou jeskyni, kde se mělo konat eucharistické procesí. Doktor Carrel nemocnou doprovázel a dojatý šeptal: „Jak bych i já chtěl věřit jako všichni tito ubožáci! Panno Maria, uzdrav toto děvče... Už si tolik vytrpěla!“

Foto: Flickr, Lawrence OP (CC BY-NC 2.0)

Třípodlažní bazilika vystavěná nad jeskyní s pramenem

Stalo se něco nemožného, nečekaného...

Když kolem procházel biskup s Nejsvětější svátostí a žehnal, Alexis Carrel zahlédl, že se s pohledem Marie Baillyové něco děje, ale přičítal to prostupujícím paprskům žhavého slunce. Když jí ale viditelně splasklo opuchlé břicho, viděl, že se opravdu něco stalo. Najednou umírající dívka začala ožít před očima. Její bledost zře-

telně ustupovala, tep nabíral pravidelný rytmus. Doktor Carrel si poznamenal přesný čas, kdy se to stalo: 2 hodiny 40 minut. Ve tři hodiny bylo uzdravení skutečností. „Jsem uzdravená!“ vykřikla dívka. Carrel si poznamenává do svého notesu: „Stalo se něco nemožného, nečekaného, stal se zázrak!“ Dívce podali hrnek mléka. Bolesti a opuchliny úplně zmizely. Před doktorem Carrelem stála úplně

Stalo se to po tom, co kolem prošel biskup s Nejsvětější svátostí a žehnal. Před Carrelem stála úplně zdravá osoba, která před několika minutami umírala.

Foto: Wellcome Collection (CC BY 4.0)

Kněz v Lurdech žehná nemocným Nejsvětější svátostí (proměněnou hostií) umístěnou v monstranci (1937). Při podobném tzv. svátostném požehnání byla uzdravena Marie Baillyová přímo před očima skeptického lékaře Alexise Carrela

zdravá osoba, která před několika minutami umírala následkem velmi pokročilého stadia tuberkulózy pobříšnice.

„Jákobův zápas“ pod lurdským nebem

Alexis Carrel je zároveň šťastný i znepokojený. Jeho boj o víru zdaleka nekončí. Jako biblický Jákob (srov. text 1. knihy Mojžíšovy – Gn 32,32–32) zápasí uprostřed noci o přízeň samotného Boha a důkaz jeho blízkosti. Dlouho do noci porovnává různá vysvět-

lení. Popochází, posedává, pokouší se křičet k Neznámému...

Sedá si v lurdské bazilice vedle starého prostého sedláka. Poprvé od školních let. Jeho srdce naplňuje zvláštní ticho. Do kostela vchází procesí poutníků. Zpívají. On ví, že potřebuje zvláštní Boží milost. Najednou se přistihne při modlitbě: „Vznešená Panno, ... ujm se tohoto obtížného hříšníka s problémovým srdcem... a intelektuální pýchou, který sní o tom v tebe věřit a milovat tě a být mužem, který vyzářuje Božího ducha...“

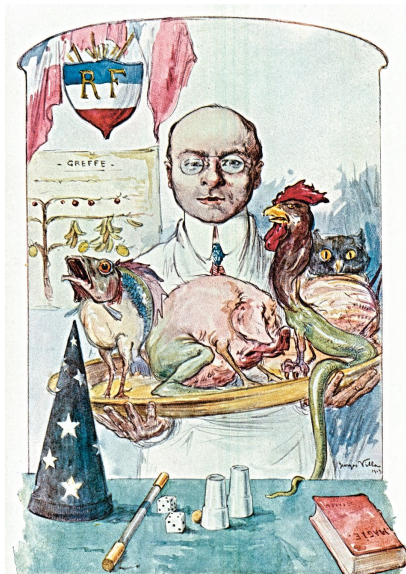

Foto: Wellcome Collection (CC BY 4.0)

Le Docteur CARREL, de New-York

Karikatura dr. Alexise Carrela, nositele Nobelovy ceny za medicínu a fyziologii v roce 1912, ve francouzském časopise „Chanteclair“ z února 1914

Pochybnosti ustávají a dostávají se do jiného světla. Je naplněn pokojem. Jsou tři hodiny ráno. Odchází do svého hotelového pokoje. Usíná pokojně jako dítě.

I vnější potíže přinášejí pozhnání

Po návratu do Lyonu ve svých vědeckých člancích prozrazuje, že se v jeho myšlení něco zásadního změnilo, ale stále si ponechává bezpečný odstup od všeho toho, co zažil v Lurdech. Jako „moderní člověk“ nechce vstupovat do světa víry,

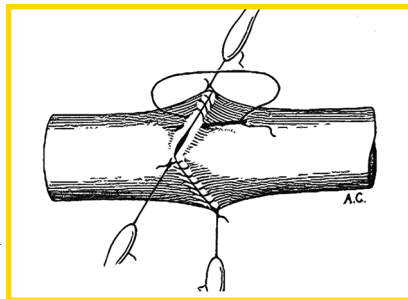

Foto: wordpress.com

Carrel získal Nobelovu cenu mimo jiné také za techniku sešívání cév pomocí tzv. triangulace, kdy se její oválný průřez roztáhne do trojúhelníkového

Foto: Wikimedia Commons

Doktor Alexis Carrel v laboratoři

ale jako poctivý vědec musí brát vážně fakta, kterých byl svědkem.

V této době přišel doktor Carrel s jedním ze svých zásadních objevů – týkal se sešívání krevních cév. Vyšlo však najevo, že jeho myšlenkový posun má za následek nepřijetí tohoto objevu francouz-

Foto: Wikimedia Commons, Poudou99 (CC BY-SA 4.0)

*Dodnes tisíce nemocných poutníků putují k lurdské jeskyni – místu zjevení Panny Marie v roce 1858. Úřad pro lékařská zjištění při lurdské svatyni (viz www.lourdes-france.org/guerisons-miracles), složený z nejlepších odborníků, eviduje v současnosti více než 7000 případů nevysvětlených uzdravení. Z nich bylo sedmdesát případů po velmi důkladném mnohaletém zkoumání uznáno Církví za zázračné. Poslední z takto uznaných sedmdesáti zázračných uzdravení jsou tato: Marie Bigot (32 let), arachnoiditida zadní jámy lební – slepota, hluchota, ochrnutí poloviny těla (uzdravena 10. 10. 1954, uznáno 1956) * Ginette Nouvel (26), Budd-Chiariho syndrom, tj. uzavírání jaterních žil znemožňující odtok krve z jater (21. 9. 1954, uznáno 1963) * Elisa Aloï (27), tuberkulóza kostí a kloubů a četné píštěle pravé dolní končetiny (5. 6. 1958, uznáno 1965) * Juliette Tamburini (22), zánět stehenní kosti s píštělemi (17. 7. 1959, uznáno 1965) * Vittorio Micheli (23), zhoubný nádor (sarkom) levého kyčelního kloubu (1. 6. 1963, uznáno 1976) * Serge Perrin (41), ochrnutí pravé poloviny těla s postižením zraku, oběhovými poruchami obou krkavic (1. 5. 1970, uznáno 17. 6. 1978) * Delizia Cirolli (12), Ewingův sarkom (nádor) v pravém kolenním kloubu (24. 12. 1976, uznáno 1989) * Jean-Pierre Bély (51), roztroušená skleróza s trváním 15 let (9. 10. 1987, uznáno 1999) * Anna Santaniello (41), Bouillaudova nemoc – akutní revmatické onemocnění s postižením srdce (19. 8. 1952, uznáno 2005) * Luigina Traverso (30), ochrnutí levé nohy (23. 7. 1965, uznáno 2012) * Danila Castelli (43), arteriální hypertenze s opakujícími se těžkými hypertenzními krizemi (4. 5. 1989, uznáno 2013) * Bernadette Moriau (69), postižení míchy 20 let znemožňující chůzi – syndrom caudae equinae (11. 7. 2008, uznáno 2018)*

skou vědeckou obcí i nepřijetí jeho samotného mezi elitu „osvícených“ vědců. Proto v roce 1904 odchází do Spojených států, kde jsou mu svěřeny velké kompetence v oblasti výzkumu. Po dalších důležitých objevech, zvláště v oblasti umělého prodlužování života buněk pomocí živných roztoků a transplantace tělesných orgánů, je mu udělena v roce 1912 Nobelova cena v oblasti medicíny a fyziologie.

Hledá a pomáhá nacházet

Jeho vášnivé hledání odpovídá týkajících se vztahu mezi vědou a vírou je zasaženo důležitou událostí. Carrel se seznamuje na malém ostrově nedaleko bretaňských břehů, kde se usadil, s Charlesem Lindberghem. Tento slavný letec, který uskutečnil první sólový přelet Atlantického oceánu, pomáhá Carrelovi s některými technickými řešeními jeho objevů. Po jeho smělém leteckém výkonu mu gangsteři unesli chlapečka. Dítě bylo nalezeno mrtvé. „Zachraň mě před zoufalstvím,“ žádal Lindbergh svého přítele Carrela. Lindbergh je díky Carrelovi tajemstvím víry zachráněn ze své beznaděje. I Carrel znovu zakouší,

že víra má mnohem větší přesah, než jsou vědecké kategorie.

S jednoduchostí dítěte

Carrela, který stále zápasí se svým „problémovým srdcem a intelektuální pýchou“ s užitkem doprovází otec Alex Presse, opat cisterciáckého kláštera v Boqueme, a pomáhá mu najít ty pravé otázky a odpovědi a nakonec ho přivádí k vítěznému cíli. „V říjnu 1943,“ píše otec Alex, „mě dr. Carrel zavolal na svůj ostrov Saint-Gildas. Dlouho jsme hovořili. Zdálo se, že tušil svoji brzkou smrt, ale přesto řekl: ‚Přeji si, aby mi Bůh dal tak deset let života, abych mohl pracovat. Myslím si, že tím, k čemu jsem došel ve svých výzkumech a hledání, by se mi podařilo vědecky stanovit objektivní vztahy mezi duchovním a hmotným světem...‘“

Bůh mu nedal těch žádaných deset let pozemského života, ale dal mu milost skutečného obrácení. Když ho upozornili, že je čas přijmout svátosti umírajících, vyzpovídal se a přijal svaté přijímání. „Učinil to s jednoduchostí dítěte,“ řekl monsignor Hamayon, který mu tyto svátosti udělil. Zemřel ve věku 71 let v roce 1944 v Paříži.

Prameny:

Senčík, Štefan, SJ. *Hľadali uprimne*. Řím; Slovenský ústav svätých Cyrila a Metoda, 1988.

Alexis Carrel. *The Voyage to Lourdes*. New York; Harper & Row, 1939.

5.

Plačící Madona v Syrakusách – před objektivem kamery

P. Pavel Zahradníček

Snad jste také již nejednou slyšeli otázku: „Proč Bůh, pokud je, neudělá nějaký zázrak – takový, který bychom si mohli ověřit, který by byl zcela nepochybný...?“ Takové zázraky se ale dějí! Jeden z nich se odehrával po čtyři dny v Syrakusách na Sicílii od 29. srpna do 1. září 1953. Kromě tisíců svědků ho dosvědčila i komise složená z odborníků, která se čtvrtý den dostavila na místo, kde se zázrak odehrával.

Divy, ale i znamení

Apoštolovi Tomášovi Pán Ježíš řekl: „Protože jsi mě viděl, uvěřil jsi. Blahoslavení, kdo neviděli, a (přesto) uvěřili!“ Bůh ale dělá zázraky i pro „nevěřící Tomáše“! A to nejen kdysi v daleké minulosti, ale dělá je dosud. Jeden takový se zcela nepochybně a ověřitelně udál v roce 1953 na Sicílii v Syrakusách. Před očima tisíců svědků, před objektivy fotoaparátů i filmové kamery, před policisty, lékaři a vědci, před komisí odborníků, která na místě úkaz zdokumentovala a odebrala vzorky k laboratorním analýzám... Díky televiznímu vysílání a tisku se zpráva o Madoně, které

od 29. srpna 1953 po čtyři dny tekly lidské slzy, okamžitě rozletěla do celé Itálie.

Kdybychom četli Nový zákon v originálním řeckém textu (tedy tak, jak jednotlivé texty např. evangelista Lukáš nebo svatý Pavel psali či diktovali), mohli bychom si všimnout, že pro zázraky jsou v něm nejčastěji použita dvě řecká slova. Jedním z nich je *teras*, které můžeme doslova přeložit jako „div“ – tedy něco, co především vzbuzuje úžas a upoutá pozornost. Ještě častěji se však v původním biblickém textu setkáváme v souvislosti se zázraky s řeckým výrazem *semeion*. Jeho doslovný význam je

Foto: Santuario della Madonna delle Lacrime

Originál sádrového reliéfu Panny Marie, který slzel ve dnech 29. srpna až 1. září 1953 v domě na Via degli Orti di San Giorgio v Syrakusách. Nyní je vystaven na hlavním oltáři baziliky Madonna delle Lacrime v Syrakusách

„znamení“, tedy něco, co v sobě nese hlubší význam – impuls k zamyšlení. Zázrak v Syrakusách má v sobě

obojí rozměr. Je divem i znamením současně – tak jako jiné Boží zázraky v minulosti i současnosti.

Foto: 2x Wikimedia Commons, Agostino Sella (CC BY-SA 2.0)

Historické sicilské přístavní město Syrakusy s bazilikou Madonna delle Lacrime (v detailu zvětšený výřez s bazilikou), ve které je dnes originál sádrového reliéfu Panny Marie uchováván. Via degli Orti di San Giorgio, kde k zázraku došlo, leží mezi tzv. Malým přístavem (Porto Piccolo) viditelným na detailní fotografii a bazilikou

Slavné město

Když papež Pius XII. hovořil v roce 1954 o události v Syrakusách, označil je za „slavné město“. A to zcela právem. Dějiny Syrakus začínají v osmém století před Kristem, kdy je roku 734 založili kolonisté z řeckého Korintu. Pro srovnání: město Řím bylo dle staré tradice založeno asi jen o dvě desetiletí dříve, v roce 753 před Kristem. Ze Syrakus pochází známé rčení o Damoklově

meči. Město opakovaně navštěvoval jeden z nejvýznamnějších řeckých filozofů, Platón. Tady se narodil a zemřel matematik a fyzik Archimédes. Tři dny zde pobýval i svatý Pavel při své cestě do Říma (viz Sk 28,12). V prvních křesťanských staletích tu pro svou víru položila život řada křesťanských mučedníků. Nejznámější z nich je patronka Syrakus svatá Lucie, která zde byla popravena kolem

- 1 Místo zázraku v domě č. 11 na Via degli Orti di San Giorgio
- 2 Nedaleké Euripidovo náměstí (Piazza Euripide), kde byl reliéf také dočasně vystaven pro veřejnost
- 3 Budova Svatyně Panny Marie Plačící

V důsledku zázraku slzícího reliéfu Panny Marie v ulici Via degli Orti di San Giorgio se dominantou starobylého přístavního města Syrakusy stala novodobá svatyně Panny Marie Plačící Syrakuské (Madonna delle Lacrime di Siracusa)

roku 304. Slavnou starověkou historií města připomíná i syrakuská katedrála zasvěcená svatě Lucii – vznikla přebudováním pohanského chrámu bohyně Athény.

V době svého největšího rozkvětu ve starověku žilo v Syrakusách až 300 000 obyvatel, podle některých odhadů dokonce až půl milionu. V roce 1953 to bylo sedmdesátitísicové město, dnes mají Syrakusy asi sto dvacet tisíc obyvatel.

Občejní lidé

Se slávou a významem města kontrastuje prostota a obyčejnost lidí, v jejichž domácnosti se v roce 1953 začaly odehrávat události, kvůli kterým se Syrakusy dostaly na přední strany tisku. Bůh si velmi často vybírá pro mimořádné věci zcela nenápadné a zdánlivě bezvýznamné lidi...

O jejich svatbě vypráví Mons. Giuseppe Bruno, který je oddávál: „V sobotu 21. března 1953

Foto: Santuario della Madonna delle Lacrime

Manželé Antonina a Angelo Iannusovi se zázračně slzícím reliéfem Neposkvrněného Srdce Panny Marie. Snímek dole ukazuje ložnici Iannusových s reliéfem Neposkvrněného Srdce Panny Marie, pověšeným na stěně nad postelí

Foto: Santuario della Madonna delle Lacrime

jsem mohl v našem farním kostele ve čtvrti del Pantheon s radostí požeňnat sňatku dvou velmi prostinkých stvoření (italsky *sem-*

plici creature).“ Snoubenci Angelo Iannuso a Antonina Giusto plánovali svůj sňatek již v prosinci 1952, ale kvůli smutku po úmrtí v rodině svatbu odložili. Mons. Bruno vzpomíná na velkou radost, jakou měl mladý pár ze svatebního daru, který dostali od jednoho ze svých příbuzných – ze sádrového reliéfu Neposkvrněného Srdce Panny Marie. Jeho finanční hodnota byla přitom nepatrná: jak bylo později doloženo, byl koupen krátce před svatbou za 3500 lir v obchodě, který měl v Syrakusách Salvatore Floresta na ulici Corso Umberto I č. 28.

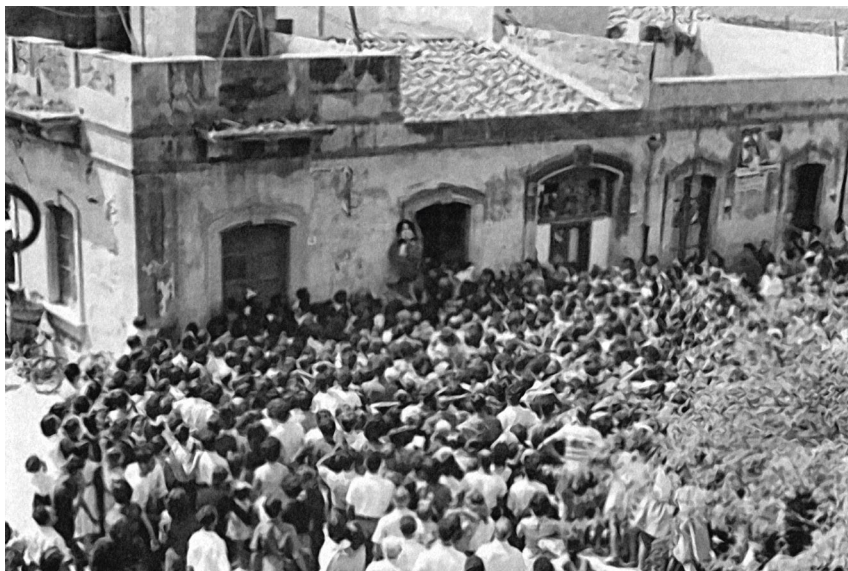

Foto: Wikimedia Commons

Shluk lidí na Via degli Orti di San Giorgio u domu Iannusových, na který je právě u dveří vystavován sádrový reliéf Neposkvrněného Srdce Panny Marie. Dnes je v tomto domě zřízena kaple a je na něm umístěna pamětní deska

Pod ochranou nebeské Matky

Svůj společný život začali mladí novomanželé pod ochranou nebeské Matky v domě č. 11 v ulici Via degli Orti di San Giorgio. Reliéf Neposkvrněného Srdce Panny Marie si zavěsili nad manželské lůžko. Antonina zanedlouho otěhotněla. Její těhotenství provázely velké komplikace, které vedly až k občasnému vážnému zhoršení zraku. Přesto nikdy neuvažovala o tom, že by mohla své nenarozené dítě usmrtit. Některé prameny dokonce uvádějí modlitbu, kterou se modlívala k Panně Marii: „Dej mi jen milost, abych uviděla

narození svého dítěte. Pak se mnou učiň to, co je podle Otcovy vůle.“ („*Fammi la grazia di vedere solo nascere il mio bambino, poi fai di me secondo la volontà del Padre.*“ – viz www.lacrimedamore.it)

V noci z 28. na 29. srpna bylo Antonině velmi špatně. Kolem třetí hodiny ranní zcela ztratila zrak.

Vidí a nevěří svým očím

Ráno v 8.30 se jí během jednoho ze záchvatů náhle zrak vrátil. S úžasem hleděla na reliéf Panny Marie zavěšený nad postelí. Z očí Matky Boží stékaly jedna za druhou velké slzy. Při prošetřování celého pří-

padu vypověděla: „... zavolala jsem svou švagrovou Grazii a svou tetu Antonii Sgarlata, které byly u mě, aby o mě pečovaly, a ukázala jsem na slzy. V prvním okamžiku si myslely, že se jedná o halucinaci v důsledku nemoci. Když jsem ale trvala na svém, přišly k tomu malému obrázku a samy viděly, že z očí Panny Marie vytékají slzy. Některé kapky stékaly po tváři a dopadaly na postel.“

Ještě v průběhu rána se s nepravdělnými přestávkami tento jev opakoval asi šestkrát nebo sedmkrát. Do malého domku se tlačily zástupy lidí. Každý chtěl tuto neuvěřitelnou věc na vlastní oči vidět.

Sebastiano Di Pietro, jeden ze svědků, později vypověděl: „Měl jsem to štěstí na vlastní oči vidět slzu, která se vytvořila v koutku pravého oka, postupně se zvětšovala a pak stekla po tváři až k dolní čelisti a pak k bradě... Byl jsem tím velmi pohnut a mně samotnému začaly téci slzy. Skoro jsem se za to styděl, že mě ostatní uvidí plakat. Ale pak jsem se otočil a viděl jsem, že všichni pláčou...“

***Z očí Matky Boží
stékaly s přestávkami
po čtyři dny jedna
za druhou velké slzy.***

Kdosi přivolal policii. Tak se také policisté stali svědky Mariina pláče. Při pozdějším zkoumání zázraku byla zaznamenána i jejich svědectví, která potvrdili svou přísahou.

Tisíce svědků

Následující dva dny, 30. a 31. srpna 1953, začalo do ulice Via degli Orti di San Giorgio, kde manželé Iannusovi bydleli, přicházet takové množství lidí, že už nestačilo ani to, že zástup lidí vcházel do domu jedněmi dveřmi a vycházel dveřmi sousedního domu, ve kterém bydleli příbuzní Iannusových. Bylo nutné vystavit reliéf na zdi domu. Davy lidí proudily kolem něj od rána do večera. Pláč Madony se opakoval v kratších či menších přestávkách před tisíci svědků. Lidé osušovali slzy pomocí kapesníčků a dalších kousků látky. Zpráva se šířila celým městem. A další a další lidé přicházeli, aby se přesvědčili. Ulice se stala pro normální provoz neprůchodnou. Zástupy lidí byly i v sousedních ulicích. Existuje bohatá fotodokumentace, zachycující události a atmosféru těchto dní.

Není velkou nadsázkou, když řekneme, že svědkem události bylo celé sedmdesátitisícové město. Pláč Panny Marie viděli věřící i nevěřící, obyčejní lidé i členové městské rady, policisté, lékaři, vědci...

Foto: 4x Santuario della Madonna delle Lacrime

Dokumentární filmové záběry stékání slzí z očí sádrového reliéfu

Filmový záznam

Nešlo o ukázkový případ davové halucinace? To vylučuje nejen rozsáhlá fotodokumentace jevu, ale také filmový záznam, který 30. srpna 1953 pořídil syrakuský kameraman Nicola Guarino. Bylo to druhý den zázraku. Na filmových záběrech je vidět, jak se v koutku jednoho i druhého oka vytváří slza a jedna z nich pak stéká po tváři Panny Marie (záběry jsou dnes dostupné i na internetu, např. na youtu.be/gNTGbiPfomo). Pokud by chtěl někdo zpochybňovat svědectví o pláči Panny Marie jako davovou halucinaci, které podlely tisíce lidí, zde naráží na problém: fotografický materiál davovým halucinacím podléhat nemůže!

Nemohou být ale filmový materiál a fotografie padělkem? Nemůže jít o trik? To vylučuje mimo jiné i svědectví všech těch, kteří Marii in pláč viděli na vlastní oči. To, co je

Jedna z fotografií zázraku

zaznamenáno na filmových materiálech, je totéž, co viděly po čtyři dny tisíce lidí.

Příchod odborné komise

Čtvrtý den od začátku Marii in pláč, tj. 1. září, dorazila na místo odborná komise. Jejím posláním bylo případ zdokumentovat a odebrat vzorky. Zde je překlad přísežné zprávy s datem 9. září 1953 o její činnosti přímo na místě:

Dne 1. září 1953 v 11 hodin z pověření kancléře Arcibiskupské

**Kdosi přivolal
policii. Tak se také
policisté stali svědky
Mariina pláče.
Při pozdějším
zkoumání zázraku
byla zaznamenána
i jejich svědectví...**

kurie v Syrakusách Mons. Giuseppe Cannarely, jsme se odebrali do Via degli Orti číslo 11 do bytu paní Antonietty Giusto (jde o dům sousedící s domem Iannusových, patřící jejich příbuzným – pozn. redakce), abychom prověřili domnělý jev výtoku tekutiny z obrazu Madony. S pomocí agentů P. S. (Polizia di Stato neboli karabiniéri – pozn. redakce), kteří nám umožnili projít početným davem shromážděným před domem, jsme vstoupili do ložnice, do které přichází světlo z okna vedoucího do via Carso, kde již zmíněná paní na naše vybídnutí otevřela skříňku zamčenou na klíč, na jejímž konci přikryt ubrouskem byl umístěn obraz Madony zjevně z obarvené majoliky, připevněný na černém skle. Obraz byl již smočený na více místech obličejem a poprsí. Proto jsme ho nejdříve dobře osušili vatou. Zůstala jen

jedna kapka na vnitřním koutku levého oka, která byla vzata pipetou – $1/10 \text{ cm}^3$.

Následovně vytekly další kapky z téhož místa a byly sebrány. Zatímco se obsah ukládal do skleněné zkumavky, vycházely další slzy z oka a sbíraly se do prohlubně tvořené rukou držící srdce, odkud byly teprve vzaty. Nebylo možné během odběru zabránit, aby část slz byla osušena přítomnými. Vše bylo přineseno do laboratoře, něco víc než 1 cm^3 tekutiny. Jev trvající asi patnáct minut od chvíle, kdy byl obraz vyňat ze skříňky, se už neopakoval, a nebylo tudíž možné mít jiný materiál k ověření.

Je třeba poznamenat, že prozkoumání vnitřních koutků očí pomocí lupy neodhalilo žádnou štěrbinu nebo nepravidelnost povrchu glazury. Část jevící se jako majolika na obrazu byla oddělena od černého skla, které bylo jako opora, a bylo možno si všimnout, že obraz je tvořen sádrou o různé tloušťce asi od 1 do 2 centimetrů, nalakovanou různými barvami zvětjšku a hrubě opracovanou zevnitř, kde představuje nepravidelný povrch bílé barvy, který v okamžiku zkoušky byl naprosto suchý.

Podepisují členové pověřené komise: dr. Michele Cassola, dr. Francesco Cotzia, dr. ing. Luigi D'Urso a farář Giuseppe Bruno.

Foto: Santuario della Madonna delle Lacrime

Záběr z ulice Via degli Orti di San Giorgio ve dnech zázraku

V zápisu jsou také uvedeni další lidé, kteří nebyli pověřenými členy komise a nestvrzovali své svědectví přísahou, ale byli přítomni šetření a odběru vzorků: policejní komisař dr. Samperisi Nicolo, prof. Pasqualino da Florida, chemik dr. Bertin Roberto, policejní seržant P. S. Ferrigno

Umberto, velitel posádky v Syrakusách podplukovník Giovanni Grasso a důstojník posádky podplukovník Carmelo Romano.

Pláč Madony se opakoval před tisíci svědků.

Foto: Santuario della Madonna delle Lacrime

Foto: Wikimedia Commons

Filmové záběry dokumentující práci odborné komise při posuzování vzorku tekutiny, která vytékala z očí reliéfu Panny Marie – specialisté pomocí testů zjistli, že se jedná o lidské slzy

Pro velký zájem veřejnosti byl reliéf dočasně vystavován v improvizovaném kostele (v horní části snímku) na Piazza Euripide, jen asi sto metrů od místa zázraku

Potom co komise odebrala potřebné množství vzorků, slzení ustalo a již se nikdy neopakovalo. Znamení se završilo...

Zkoumání odebraného vzorku

Byla určena komise čtyř odborníků, která měla analyzovat odebraný vzorek tekutiny. Dva z členů komise dr. Cassola a dr. Cotzia byli přítomni již při odběru vzorku

ve Via degli Orti, další dva byli přizváni: dr. prof. Leopoldo La Rosa a dr. Mario Marletta. Přítomen byl i farář Giuseppe Bruno, před kterým členové komise své výpovědi odpřisáhli (jeho kniha je jedním z pramenů toho článku).

Závěry odborníků potvrdily, že zkoumaný vzorek obsahuje tytéž látky, které jsou obsaženy i v lidských slzách (sodík, chlór a pro-

Foto: Santuario della Madonna delle Lacrime

Dočasný improvizovaný chrám na Piazza Euripide, nedaleko od místa zázraku ve Via degli Orti di San Giorgio (dobová pohlednice)

teiny). Komise v závěru prohlásila: „Vzhled a složení vedou k tomu, považovat zkoušenou tekutinu za analogickou svým složením slznému lidskému výměšku.“

Současně vzorek neobsahuje ani stopu po materiálech, ze kterých je sádrový reliéf Panny Marie a jeho povrchová úprava – (tj. karbonáty, sulfáty či železo). Je tedy patrné, že nedocházelo k průsaku tekutiny z hloubky, protože jinak by v ní musely být některé z uvedených materiálů alespoň v malém množství obsaženy. Slzy se objevovaly přímo na povrchu reliéfu, což už předtím potvrdilo i jeho zkoumání přímo na místě, které neod-

halilo žádné trhlinky na povrchu materiálu, kterými by mohly slzy prosakovat.

Výrok Církve

Následovalo velmi důkladné církevní zkoumání celého případu. Z tisíců lidí, kteří byli svědky událostí, jich bylo celkem 189 pod přísahou vyslechnuto a jejich svědectví byla zaprotokolována se všemi potřebnými formálními náležitostmi. Celá věc byla tak jednoznačná, že již 12. prosince 1953 mohli sicilští biskupové vydat toto prohlášení:

„Biskupové Sicílie, shromáždění včera na pravidelné Konferenci

Foto: Flickr, nodevork (CC BY-NC-SA 2.0)

Na památku zázraku na Via degli Orti di San Giorgio a k uchování zázračně plačícího reliéfu byla vystavěna bazilika Panny Marie. Autory návrhu z roku 1957 jsou francouzští architekti Michel Andrault a Pierre Parat. Stavba začala v roce 1966, ale zcela dokončena byla teprve v roce 1994

Foto: Wikimedia Commons

Slavnostní inaugurace svatyně v listopadu 1994 papežem sv. Janem Pavlem II. Ten ji o osm let později, v roce 2002, povýšil na baziliku minor

v Bagheria (Palermo), vyslechli obsáhlou zprávu Mons. Ettore Baranziniho, arcibiskupa v Syrakusách, týkající se „slzení“ obrazu Neposkvrněného Srdce Mariina, které se opakovaně událo ve dnech 29., 30., 31. srpna a 1. září tohoto roku v Syrakusách (Via degli Orti č. 11), a poté, co pozorně prodiskutovali příslušná svědectví podle původních dokumentů, došli jednomyslně k úsudku, že skutečnost slzení nelze zpochybnit.“

Reliéf Panny Marie je dnes uchovávan v nově zbudovaném kostele Santuario della Madonna delle Lacrime, který se stal dominantou současných Syrakus. V malém domě na Via degli Orti di San Giorgio 10 byla zbudována kaple. Událost připomíná i pamětní deska na domě.

Foto: Flickr, Marco Ballucci (CC BY 2.0)

Interiér hlavního chrámového prostoru baziliky Panny Marie v Syrakusách

Foto: Santuario della Madonna delle Lacrime

Hlavní oltář Svatyně Panny Marie Plačící v tzv. horním chrámu, na kterém je umístěn originál reliéfu z domu Iannusových na Via degli Orti di San Giorgio

Poselství

Někdo se může zeptat: „A jaké je poselství Panny Marie v Syrakusách?“ Odpověď je jednoduchá: „Když se matka nad svými dětmi rozpláče, je to již samo o sobě velmi výmluvné!“

Událost v Syrakusách je nejen „divem“, který otrásl nevěrou mnoha lidí, kteří předtím víru ztratili, ale i znamením k zamyšlení pro ty, kteří jsou přesvědčeni, že víru

mají a podle ní žijí. A jsou se sebou, možná až příliš, spokojeni...

Stovky dalších zázraků v Syrakusách

Syrakusy se ve skutečnosti staly svědkem ne jednoho, ale stovek zázraků. Již v době, kdy se lidé ve velkém množství shromažďovali v ulici Via degli Orti, aby alespoň na chvíli zahlédli plačící reliéf Neposkvrněného Srdce Panny

Foto: 2x Santuario della Madonna delle Lacrime

Třiapůlletá Enza Moncada zázračně uzdravená z ochrnutí 5. září 1953

Marie, začalo docházet k řadě zázračných uzdravení. A ty pokračovaly i po 1. září 1953, kdy Panna Maria plakat přestala.

Tři sta případů uzdravení

Byla zřízena speciální lékařská komise, která se měla těmito případy zabývat. Podle údajů dostupných na současném oficiálním webu poutní baziliky Santuario della Madonna delle Lacrime v Syrakusách (madonnadellelacrime.it) jen do poloviny listopadu 1953 označila komise přibližně 300 případů uzdravení za mimořádné. Patřila k nim i následující uzdra-

vení: Enza Moncada (ochrnutí), Giovanni Tarascio (ochrnutí) nebo Anna Vassallo (nádor). Ve výpovědi jejího manžela, lékaře dr. Salvatore Vassallo, stojí: „... sděluji, že mé třičtyřicetileté manželce, kterou nejlepší lékaři Itálie považovali za nevléčitelně nemocnou, se stal zázrak. Byl jí diagnostikován epitelový tumor v konečníku... Po pěti návštěvách u Madony se její stav začal zlepšovat a dnes se cítí být zcela zdráva. Profesor Selvaggi, který ji vyšetřoval, nenašel ani stopu po předcházejícím nádorovém onemocnění. Byl zcela zmatený a beze slov – nebyl scho-

Foto: Santuario della Madonna delle Lacrime

*Relikviář se slzami Panny Marie,
uchovávaný v syrakuské svatyni*

Foto: Wikimedia Commons, Daeddamicus (CC BY-SA 4.0)

*Syrakuský relikviář se slzami z reliéfu
nesený během procesí v Lurdech*

pen tento jev z vědeckého hlediska
objasnit.“

Duchovní uzdravení – obrácení

Došlo ale i k mnoha duchovním uzdravením – tedy k obrácením. Jedním z nejpůsobivějších bylo obrácení jednoho z lékařů, který jako člen odborné komise analyzoval tekutinu odebranou z reliéfu Panny Marie. Dr. Michele Cassola byl ředitelem mikrografické sekce provinční laboratoře v Syrakusách. Sám o sobě prohlašoval, že je ateista. Přitom byl velmi čestným člověkem. Skutečnost slzení reliéfu Panny Marie nikdy z odborného hlediska nezpochybňoval. Ale teprve o dvacet let později se před relikviářem, ve kterém jsou uchovávané slzy, které sám kdysi

Expozice votivních předmětů v syrakuské bazilice – již nepotřebné zdravotní pomůcky, které v bazilice zanechali uzdravení. Ve výřezu Anna Vassallo, jedna z prvních uzdravených (viz text str. 91–92)

vědecky zkoumal, otevřel přijetí víry a svátostí. Stalo se to až v posledních dnech jeho pozemského života. Mons. Migliorisi, který dr. Cassolu v jeho posledních okamžicích doprovázel, o tom vypráví: „Na začátku velikonočního týdne mě s ním seznámila jeho dcera Bruna. Nemluvil jsem s ním o Bohu. On se mi však najednou podíval do očí a řekl: ‚Pocho-pil jsem.‘ Poprosil jsem rektora

poutní baziliky o relikviář (ve kterém jsou uchovávány slzy, které komise 1. září 1953 ve Via degli Orti odebrala z povrchu plačícího reliéfu Panny Marie – pozn. redakce). Přinesl jsem relikviář do domu rodiny Cassolových. Pan doktor se na relikviář dlouho díval, pak ho políbil, políbil i kříž a pak s radostí přijal Eucharistii.“ (Samo-zřejmě po předcházejícím přijetí svátosti smíření – pozn. redakce.)

Prameny:

Mons. Bruno, Giuseppe. *Storia semplice del pianto della Madonna a Siracusa*. Basilica Santuario Madonna delle Lacrime Siracusa, bez vróčení.

Salvoldi, Valentino. *Basilica Santuario Madonna delle Lacrime di Siracusa*. Gorle; Velar, 2011.

Musumeci, Ottavio. *Ha pianto la Madonna a Siracusa*. Priolo; TipoLitografia Tarantello, 2003 (reprint z roku 1954).

www.madonnadellelacrime.it a další...

6.

André Frossard: Bůh je, já jsem ho potkal!

P. Mieczyslaw Piotrowski, TChr

Je synem zakladatele Francouzské komunistické strany. Od mládí byl vychováván v ateismu. Svědčí o téměř neuvěřitelném příběhu, který ale sám prožil v okamžiku, kdy „náhodou“ vešel do jedné pařížské kaple. Později ho – už jako známý novinář – popsal ve svých knihách „Bůh je, já jsem ho potkal“, „Je jiný svět“. Zvláště ta první se stala celosvětovým bestsellerem vydávaným ve stotisícových nákladech.

André Frossard (* 14. ledna 1915, † 2. února 1995) patřil k nejznámějším a nejvlivnějším postavám evropské žurnalistiky. Je autorem asi 15 000 novinových článků. Byl novinářem, spisovatelem a filosofem, přítelem Jana Pavla II., členem Francouzské akademie.

V okovech „omezeného“ ateismu

André Frossard byl od dětství vychováván v atmosféře ateistické ideologie, která bojovala proti všem náboženským projevům a zvláště proti katolické církvi. Jeho otec Louis-Oscar Frossard byl známým

francouzským politikem a ateistou. Právě on v roce 1920 založil Francouzskou komunistickou stranu a byl jejím prvním tajemníkem. Andrého matka byla nepraktikující protestantka a jeho babička byla židovka. Mladý Frossard považoval katolickou církev za sloup

Jeho otec Louis-Oscar Frossard byl známým francouzským politikem a ateistou. Právě on v roce 1920 založil Francouzskou komunistickou stranu a byl jejím prvním tajemníkem.

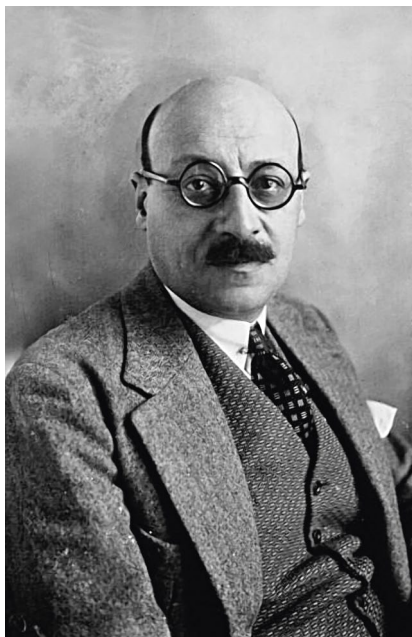
Foto: Bibliothèque municipale de Lyon (CC BY-NC-ND 3.0)

André Frossard v roce 1987 již jako člen Francouzské akademie a respektovaný žurnalista a spisovatel

temna a zaostalosti. Od třinácti let četl díla Voltaira a Rousseaua a do jeho srdce a mysli pronikal jed lži a nepřátelství ke katolické církvi a křesťanství. „Ateismus má mnoho různých podob,“ napsal později André Frossard. „Existuje ateismus filozofický, který upírá Bohu osobní charakter tím, že jej včleňuje do přírody, a přenechává řešení všeho lidské inteligenci. Tato odrůda ateismu ústí do tak či onak zideologizované podoby panteismu (neosobní Bůh „rozpuštěný“ v přírodě – pozn. redakce). Takzvaný vědecký ateismus zase vylučuje hypotézu Boží existence jakožto nevhodnou pro

vědecký výzkum a pohlíží na svět výhradně na základě vlastností hmoty, na jejíž původ se ovšem nemáme dotazovat. Ještě radikálnější marxistický ateismus se nespokojuje s prostým popíráním Boha, je připraven ho velkopansky vyhostit, kdyby snad náhodou přece jenom existoval, aby jeho obtížná přítomnost nepřekážela svobodnému uplatnění lidské vůle. Nejrozšířenějším druhem ateismu, který dobře znám, je omezený ateismus. A právě to byl můj případ. Omezený ateista si neklade otázky. Zdá se mu přirozené, že se ocitl na povrchu žhavé koule pokryté slabou vrstvou uschlého

Vlevo: Louis-Oscar Frossard (1929), otec Andrého Frossarda. V roce 1905 byl zakládajícím členem Francouzské socialistické strany, v roce 1920 pak Francouzské komunistické strany. Působil na ministerských pozicích v několika vládách.

Vpravo: Účastníci prvního kongresu Francouzské komunistické strany v Marseille roku 1921; zleva doprava: Charles Rappoport, Daniel Renoult, Ludovic-Oscar Frossard, Marcel Cachin

Foto: Wikimedia Commons, Agence Meurisse

Foto: Wikimedia Commons

bláta, která se točí kolem své osy nadzvukovou rychlostí, obíhá přitom kolem jakési vodíkové bomby. (...) Takovým ateistou jsem byl, když jsem procházel dveřmi kaple, a ještě i uvnitř..." (Frossard: *Ptali jste se na Boha*, str. 15 n.)

Je sedmnáct deset – za dvě minuty budu křesťanem

V roce 1935 pracoval André Frossard jako dvacetiletý začínající novinář v Paříži – jeho otec použil svého vlivu a sehnal mu dobré místo. I když byl André ateistou, spřátelil se s praktikujícím katolí-

„Nejrozšířenějším druhem ateismu, který dobře znám, je omezený ateismus. A právě to byl můj případ. Omezený ateista si neklade otázky.“

André Frossard

Foto: Wikimedia Commons

Protináboženská karikatura z časopisu „Bezbožník“ z roku 1929

kem Andréem Willeminem, který se ho bezvysledně snažil přivést k víře v Boha. V sobotu 8. července 1935 pozval Willemin Frossarda na jídlo. Jeli do centra Paříže rozhrkaným automobilem. Zastavili se na ulici d'Ulm před malou kaplí, ve které byla vystavena Nejsvětější svátost. Willemin požádal Frossarda, aby na něho několik minut

počkal, protože musí uvnitř něco nutně zařít. To, na co André Frossard v tu dobu myslel, nemělo s Bohem a s vírou nic společného. Když na ten den po letech vzpomíná, píše: „Ten večer jsem měl mít schůzku s mladou Němkou z Beaux-Arts, blondýnkou s jemnými rysy, jaké mívají obtloustlé slečny; dávala mi naději, že hranice

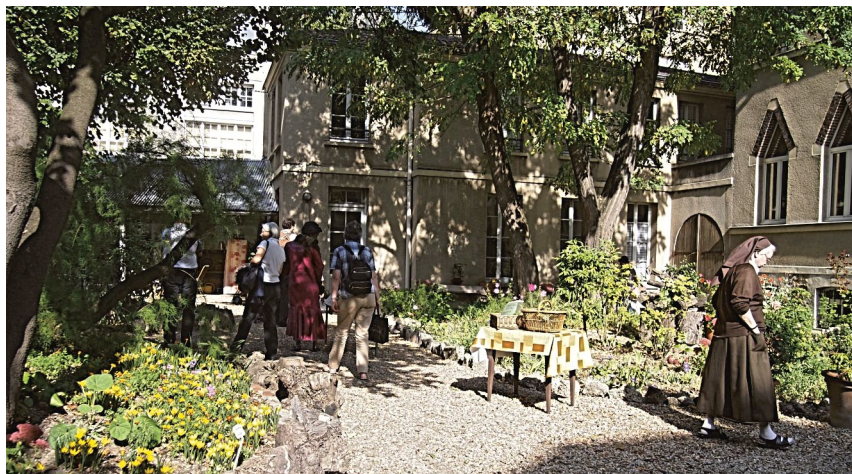

Foto: Carnet aux petites choses (CC BY 4.0)

Zahrada (nahore) a nová adorační kaple (dole) kláštera v ulici d'Ulm, v němž André Frossard prožil své obrácení

Foto: Sœurs de l'Adoration Réparatrice

toho, co smím a co nesmím, budou stráženy jen mírně. Za chvíli bude tak zapomenuta, že mě ani nenapadne, abych schůzku odřekl...“ (Frossard: *Bůh je, já jsem ho potkal*, str. 76 – v češtině vyšlo v jednom svazku společně s další Frossardo-

vou knihou *Je jiný svět* – viz prameny na konci článku.)

Po určité době čekání se netrpklivý Frossard rozhodl vstoupit do kaple. Vlastně jen tak z dlouhé chvíle... Když ten okamžik popisuje, říká: „Necítím žádnou zvěda-

vost, pokud se týká náboženských věcí, které patří do jiné doby. Je sedmáct hodin a deset minut. Za dvě minuty budu křesťanem.“ (tamtéž, str. 77) Zatím to ale vůbec netuší...

Vcházím do obyčejné kaple, a pak...

To, co viděl, když vcházel do kaple, a také to, co bylo uvnitř, se mu na první pohled nezdálo nijak povznášející: „Kaple viděná zdola ničím nevyniká. Je to jedna z těch budov, postavených na způsob anglické gotiky koncem 19. století. Vnitřek není o nic přitažlivější než vnějšek. Nepíší to pro pochybné potěšení, abych kritizoval umění, kterému již není třeba dělat reklamu, nýbrž proto, aby bylo jasné, že umělecký cit nemá žádný podíl na tom, co bude následovat.“ (srov. Frossard: *Bůh je, já jsem ho potkal*, str. 78)

Když se podíval na hlavní oltář, všiml si vystavené monstrance s Nejsvětější svátostí – s kulatým chlebovým oplátkem, o kterém jako křesťané věříme, že již není chlebem, ale je tajuplně proměněný v tělo Ježíše Krista. Nevěděl, co to před ním, mezi hořícími svícemi, je. Říká: „Chodíval jsem do kostelů z lásky k umění, ale nikdy jsem neviděl vystavenou monstranci a asi ani hostii...“ (tamtéž, str. 79)

Foto: Wikimedia Commons, Pettipston (CC BY 2.5)

Portrét Th odelinde Bourcin-Dubouch , francouzské řeholnice známé jako ctihodná Matka Marie-Th er ese od Srdce Ježíšova (1809–1860). Zalořila kongregaci Sester sm rn e adorace (*S eurs de l'Adoration r paratrice*), v jejíř ador ační kapli se ateista André Frossard obrátil

A dodává: „Stojím u dveří a hled m př tele, ale nemohu ho mezi klec icemi postavami př ed sebou poznat... Vtom je náhle uvedena do pohybu řada zázraků; jejich ne prosna prudkost zboř  v okamřiku nesmyslnou bytost, kterou jsem byl, a vyvede do oslnivého světla d t , jak  jsem nikdy nebyl.“ (tamt eř, str. 79)

V tu chvíli pocítil, ře jak msi nevysv tliteln m a na něm nez visl m zpusobem proniká do jeho nitra n jak  tajemn  sil , kter  ho osvobozuje z duchovn  slepoty,

způsobené ateismem, a umožňuje mu poznat existenci jiného světa, více skutečného, než je ten, který poznáváme našimi smysly: „Hned na začátku jsou mi vnuknuta slova: duchovní život. Nebyla mi řečena, netvořím je sám, slyším je, jako by byla tiše vyslovena blízko mne někým, kdo vidí, co já ještě nevidím.“ (tamtéž, str. 80)

Ten, kterého jsem před okamžikem popíral

Mystický zážitek, který pak v kapli na ulici Rue d'Ulm během následujících minut prožil v blízkosti monstrance s vystavenou Nejsvětější svátostí, zachycuje později slovy, která ale na vyjádření poznané a prožité skutečnosti vlastně vůbec nestačí: „Jakmile poslední slabika této zašeptané přede hry dosáhla břehu mého vědomí, začíná obrácený příval. Neříkám, že se otvírá nebe, neotvírá se; z této kaple, kde by to nikdo nečekal a kde je uložen tajemný obsah (Pán Ježíš v Nejsvětější svátosti oltářní – pozn. redakce), náhle vyšlehně záblesk. Jak jej popsat těmi rezignovanými slovy, která odmítají své služby. (...) Čím by vystihl malíř dosud neznámé barvy, jak by je barevně vyjádřil? Je to nezničitelný křišťál, nekonečně průhledný, téměř nesnesitelně světlý – o stupeň zářivější už by mě zničil –, namodralý,

jiný svět, druhý svět tak třpytivý a hutný, že zahání náš svět do prchavých stínů nedokončených snů. Existuje realita, existuje pravda, vidím ji z temného pobřeží, kde jsem dosud zdržován. Existuje řád ve vesmíru a na jeho vrcholku, za tím závojem třpytivé mlhy je skutečnost Boha, skutečnost, která se stala přítomností, skutečnost, která se stala osobou toho, kterého jsem před okamžikem popíral, kterého křesťané oslovují ‚Otče náš‘ a o němž zjišťuji, že je sladký sladkostí, jíž se žádná jiná sladkost nepodobá; není pasivní hodnotou, jak si člověk pod tímto pojmem často představuje. Je to sladkost aktivní, prudká jako příboj, přesahující každou prudkost, schopná roztržít nejtvrďší kámen i něco ještě tvrdšího než kámen, totiž lidské srdce.“ (Frossard: *Bůh je, já jsem ho potkal*, str. 80)

Radost z Něj a radost z nové rodiny – Církve

Toto tajuplné – mystické – setkání s živým Bohem doprovází vlna radosti, kterou je obtížné slovy vyjádřit:

„JEHO prudký bezohledný vpád je provázen radostí, která není ničím jiným než jásotem zachráněného, radostí trosečníka, jemuž bylo poskytnuto přístřeší, s tím rozdílem, že ve chvíli, kdy

Foto Wikimedia Commons, Guilhem Vellut (CC BY-SA, 2.0)

Kavárny na náměstí Saint-André des Arts v Paříži, zde André Frossard bezprostředně po obrácení líčil svůj zážitek svému příteli Andrému Willeminovi

jsem vytahován, abych byl spasen, si uvědomuji bahno, v němž jsem byl ponořen, aniž bych o tom věděl, a když jsem ještě po pás v něm, ptám se sám sebe, jak jsem v něm mohl žít a dýchat.

Zároveň dostávám novou rodinu, Církev; dostala za úkol vést mě tam, kam mám jít, protože jsem se dověděl, že proti očekávání mi ještě zbývá urazit jistou vzdálenost. (...) Všechny tyto zážitky, které se snažím převést do nepřiměřeného jazyka myšlenek a obrazů, jsou současně obsažené v sobě navzájem a jejich obsah nikdy nevyčerpám. Všechno je ovládáno (...) přítom-

ností toho, jehož jméno nebudu moci nikdy napsat ze strachu, že urazím jeho laskavost, neboť jsem dítě přijaté na milost, které prociťlo, aby poznalo, že všechno je dar.“ (tamtéž, str. 80n)

Poznal jsem pravdu a to, že katolická církev ji zná už tisíciletí...

Když opět vyšel před kapli do ulice d'Ulm, jeho přítel Willemin na něm viděl něco neobvyklého. André Frossard to líčí slovy:

„Willemin, který šel vedle mne a který patrně viděl na mé tváři něco zvláštního, mě pozoroval se

Herderbücherei

André Frossard Gott existiert

Ich bin ihm begegnet

Weltauflage jetzt 350.000

Foto: o.imagesbooklookerde

Německé vydání bestselleru „Bůh je. Já jsem ho potkal“ s Frossardovým portrétem v době, kdy počet výtisků dosáhl 350 000

zájmem lékaře: ‚Co se ti stalo?‘

‚Jsem katolík,‘ a protože jsem se bál, že to není dost jasné, dodal jsem: ‚apoštolský a římský,‘ aby mé vyznání bylo úplné.

‚Ty máš rozšířené oči.‘

‚Bůh existuje, a všechno je pravda.‘

‚Ne, to se ti zdálo.‘

‚Ne, nezdálo se mi to.‘

Za pět minut na terase kavárny na náměstí Sain-André-des-Arts

jsem svému příteli všechno vyprávěl. Všechno, co jsem v zápase s nevyslovitelným dovedl říci o tom světle, které se náhle rozlilo, o té jiskřící skutečnosti, která bez hluku zbořila dům mého dětství a mé krajiny proměnila v páru. Zem zasypaly trosky mých předchozích záměrů. Pozoroval jsem chodce, kteří chodili bez vidění, a myslel jsem na úžas, který by se jich zmocnil, kdyby na své cestě zažili takové setkání jako já. Byl jsem si jistý, že stejné dobrodružství je potká dříve nebo později (nejpozději na konci našeho pozemského života, při vstupu do věčnosti, se každý z nás setká s Bohem – pozn. redakce), a už předem jsem se bavil překvapením nevěřících a těch, kteří pochybovali, aniž by měli ponětí...“ (Frossard: *Bůh je, já jsem ho potkal*, str. 82)

Po svém obrácení Frossard odhalil, že katolická církev již dávno zformulovala to, co mu bylo zjeveno jiným způsobem.

Bůh existuje a je skutečnější než vše ostatní

André Frossard vícekrát popisoval zkušenost setkání s nadpřirozenou skutečností – a vždy sám znovu žasl nad tím, co mu bylo dáno zažít: „... já jsem tenkrát do té skromné kaple vstoupil jako ateista a za několik minut

„Žádná instituce mi předtím nebyla cizejší než katolická církev.“

André Frossard

jsem z ní vyšel jako křesťan; stal jsem se svědkem vlastní konverze s úžasem, který trvá dodnes. (...) Ještě dnes jasně vidím sama sebe jako dvacetiletého mladíka. Nezapomněl jsem na úžas, když před ním najednou z pozadí té tuctové kaple vyvstal docela jiný svět, zářící nesnesitelným, neuvěřitelně zhuštěným jasem, jehož světlo zjevovalo a zároveň i zakrývalo přítomnost Boha – téhož Boha, o němž by se byl před chvílí zapřisáhl, že nikdy neexistoval jinde než v představitosti lidí. (...) Od té doby má jedinou povinnost – vydávat svědectví o této dobrotivosti a naprosté čistotě Boha, který mu tenkrát tímto protikladem ukázal, z jaké bídné látky naopak pozůstává člověk. Ptáte se mě, kdo jsem. Mohu vám odpovědět, že jsem dost pochybná směsice nicoty, temnot a hříchu. (...)

Světlo, které jsem tehdy nespátřil tělesnými očima, nebylo totožné se světlem, které nám svítí a které nás ozařuje. Bylo to světlo duchovní, to znamená světlo

poučení, jakési žhnutí pravdy. S konečnou platností obrátilo naruby doposud obvyklý řád věcí. Od doby, kdy jsem je zahlédl, bych téměř mohl říci, že pro mne existuje jedině Bůh a že všechno ostatní je jenom domněnka. (...) Poslouchejte dobře, co říkám se vším důrazem. Byla to zkušenost objektivní, takřka z oblasti fyziky, a to nejcennější, co vám mohu sdělit, zní: nad, nebo přesněji řečeno napříč světem, který nás obklopuje a který nás v sobě zahrnuje, je jiná realita, nekonečně konkrétnější než ta, kterou přijímáme s takovou důvěrou, realita nejzazší, před jejíž tváří už není otázek.“ (Frossard: *Ptali jste se na Boha*, str. 14–17)

Jak je to možné?

André Frossard se ptal sám sebe, jak je to možné, že mladý člověk,

„Já sám jsem byl překvapen, že se při východu z kaple cítím jako katolík, asi stejně, jako kdybych se při východu ze zoo cítil jako žirafa.“

André Frossard

Foto: Wikimedia Commons

Francouzský sekularizovaný Žid Alphons Ratisbonne (1814–1884) vstoupil 20. ledna 1842 na výletě v Římě do kostela Sant'Andrea delle Fratte, kde měl zjevení Panny Marie. Po svém obrácení vstoupil do jezuitského řádu, byl vysvěcen na kněze a působil jako misionář mezi Židy a muslimy, zejména ve Svaté zemi

který je vychovávaný v atmosféře ateistických předsudků vůči Bohu, křesťanství a Církvi, se mohl v okamžiku stát horlivým katolíkem?

„Mohu říct jen tolik, že jsem se toho dne stal katolíkem, a to od hlavy až po patu, katolíkem nade vši pochybnost, ne protestantem, ani muslimem nebo židem. Já sám jsem byl překvapen, že se při

východu z kaple cítím jako katolík, asi stejně, jako kdybych se při východu ze zoo cítil jako žirafa. Žádná instituce mi nebyla cizejší než katolická církev, a kdyby to slovo nemělo nádech aktivního nepřátelství, což nebyl můj případ, řekl bych dokonce nejnesympatičtější.“ (Frossard: *Je jiný svět*, str. 91)

To, co prožil, je výjimečné, ale ne ojedinělé!

Až časem zjišťuje, že není jediný, koho něco takového potkalo. Píše:

„Jeden svědek, žádný svědek, říká právnícká moudrost. Jedno svědectví dobré justici nestačí, aby se dala přesvědčit. A co kdybychom byli svědkové dva, kteří se nemohou domluvit z jednoho prostého důvodu: narodili se totiž každý v jiném století a ten druhý ve chvíli, kdy se to stalo, prvního vůbec neznal? Což jestli dva lidé, skoro stejně staří, prožili totéž duchovní dobrodružství a zažili tutéž nepředvídanou změnu smýšlení a srdce...?“ (Frossard: *Je jiný svět*, str. 95 nn)

Teprve dlouho po své konverzi se seznamuje s příběhem Alfonse Ratisbonna, mladého Žida ze Štrasburku. Tento velmi vzdělaný syn bohatého bankéře byl původně naprostý nevěrec a zažil v roce 1842 něco velmi podobného jako André!

Po obrácení

Willemin zavedl Frossarda k Anitě a Stanislavovi Fumetovým, v jejichž domě se scházela k modlitbě skupina mladých lidí převážně židovského původu, kteří se nedávno obrátili na katolickou víru. Všichni v určitém období svého života objevili, že křesťanství není nějakým systémem ideí nebo morálky, ale je to Osoba zmrtvýchvstalého Ježíše Krista, který žije a působí ve své Církvi. Všichni tito konvertité objevili Krista a osobně se s ním setkali a poznali Jeho lásku tak jako učedníci z Emauz (srov. Lk 24,13–31).

Při křtu mu za kmotru byla Anita Fumetová. Milost obrácení a svátost křtu způsobily, že se stal duchovně dítětem, kterým – jak řekl – nikdy předtím nebyl. Přesně tak, jak řekl Ježíš: „Jestliže znovu nebudete jako děti, jistě nevejdete do nebeského království.“ (Mt 18,3) Schopnost úžasu a údivu patří k charakteristickým znakům „duchovního dětství“.

Klíčová otázka: K čemu a kam mě Bůh zve?

Po jisté době se Andrého otec smířil se skutečností, že se jeho syn stal katolíkem. Dál pracoval v novinách – otec mu dokonce nabídl nové dobré místo. Přitom hledal své místo v životě a cestu povolání.

Foto: Wikimedia Commons, Mbat (CC BY-SA 3.0)

Adorační kaple kostela sv. Rocha v Paříži, kam André po svém obrácení chodíval pravidelně adorat

lání. Po krátkém pobytu v klášteře trapistů v Cîteaux zjistil, že nemá povolání pro tento řád. Bůh měl pro něj jinou cestu...

V září 1936 začal pracovat u vojenského námořnictva. Byl jmenován tajemníkem a byl přidělen do úřadu ministerstva vojenského námořnictva v Paříži. Vedl život mnicha ve světě. Každý den časně ráno chodil na mši svatou do kostela sv. Magdalény. V poledne adoroval Nejsvětější svátost u sv. Rocha a potom šel na oběd do malé restaurace. Odpo-

Foto: Wikimedia Commons, Xavier Cate (CC BY-SA 4.0)

Foto: Wikimedia Commons

Pevnost Fort Montluc v Lyonu, kde byl André Frossard za 2. světové války vězněn gestapem – byl internován v tzv. židovských celách (po babičce byl Žid). V polovině srpna 1944 byli vězni odvezeni na letiště Lyon-Bron, kde bylo asi 109 vězňů zabito. Sedm jich přežilo – jedním z nich byl André Frossard. Později svědčil v procesu proti Klausovi Barbiemu, veliteli gestapa v Lyonu (vpravo), který byl zodpovědný za smrt a mučení tisíců lidí

ledne se v pracovní přestávce modlil růženec, který se mu zdál vždy příliš krátký. Po práci četl Písmo svaté a dílo svaté Terezie z Ávily.

Věci spojené s Bohem a s duchovním životem se pro něj staly něčím naprosto přirozeným. „Stěžuje si snad ryba, že polyká příliš mnoho vody?“ Tak odpovídal všem, kteří mu říkali, že to s modlitbou přehání.

Po vypuknutí druhé světové války byl povolán do služby na poštovní lodi „Cuba“, která plula mezi

Marseille a Antilami. Po kapitulaci Francie v lednu 1941 se vrátil z Porte-de-France do Marseille. Díky protekci svého otce našel práci jako ředitel filiálky dopravního podniku v Lyonu. Zapojil se také do odbojového hnutí proti hitlerovskému Německu. V té době potkal v Lyonu děvče, do kterého se zamiloval a oženil se s ním. Necelý rok po svatbě, v roce 1943, kdy jeho prvorozené dítě mělo tři měsíce, byl Frossard zatčen gestapem za konspirativní činnost a uvězněn

Foto: Flickr, Winston Vargas (CC BY-NC 2.0)

Papež Jan Pavel II. (pontifikát 1978–2005). Ještě jako kardinál Karol Wojtyła se po přečtení Frossardova knižního vyznání s autorem setkal a stali se přáteli. Později tohoto významného evropského novináře už jako papež požádal, aby s ním udělal interview. Z rozhovoru vznikla knížka „N'ayez pas peur“ (Nebojte se!), která se stala dalším světovým bestsellerem

v německém vězení Fort Montluc. Během příšerných měsíců strávených za mřížemi pochopil, že duchovní svobodu nemůže člověku nikdo vzít. Jako jeden z mála vězňů přežil. Byl osvobozen na jaře 1945.

Existuje Pravda a ta Pravda je Osoba

O podrobnostech svého obrácení, o neobvyklé zkušenosti existence jiného světa, než je ten náš, postihnutelný smysly, a o své mystické zkušenosti existence Boha mlčel André Frossard do roku 1969.

Teprve po třiceti čtyřech letech intenzivní práce, kdy už byl slavným novinářem a spisovatelem, se rozhodl poprvé popsat svoje obrácení v knížce *Dieu existe, je l'ai rencontré* (*Bůh je, já jsem ho potkal*). Byl pevně přesvědčen, že díky autoritě, kterou nabyt, nebude popis jeho obrácení brán jako zážitek nějakého šílence. A tak se skutečně stalo. Jeho knížka se zakrátko stala světovým bestsellerem. Po jejím přečtení se kardinál Karol Wojtyła setkal s autorem a od té doby se stali blízkými přáteli. Jan Pavel II.

**„Tento hmotný svět,
byť sebekrásnější
a sebedotěrnější,
je jenom prchavá
pára a vzdálený
odraz krásy, která ho
stvořila...“**

André Frossard

na začátku svého pontifikátu požádal Andrého Frossarda, aby s ním udělal rozhovor. Byl to první publikovaný rozhovor s papežem v historii! Z rozhovoru vznikla knížka *N'ayez pas peur (Nebojte se!)*, další světový bestseller. K jeho dalším knihám patří také *Les trente-six preuves de l'existence du diable (Třicet šest důkazů, že existuje ďábel)*.

„Co mohu dělat, jestliže Bůh existuje, jestliže křesťanství je pravdivé a jestliže je posmrtný život?“ říkal v rozhovoru s jiným velmi známým novinářem a konvertitou ke katolické víře Vittorioem Mes-

sorim. „Co mám dělat, když křesťanství je pravdivé, když je v něm Pravda a když tato Pravda je Osoba, která nechce být nepoznatelná?“ (*Bůh je, já jsem ho potkal*, str. 82)

„Jak bych mohl zapomenout!“

A tak se celým svým dalším životem i svými texty, které po celém světě četly a dosud čtou miliony lidí, snaží svědčit:

„Vcházím, Bože, do tvých opuštěných chrámů, dívám se na blikající lampičku v přítmí před oltářem a vzpomínám na svou radost.

Jak bych mohl zapomenout! Jak bychom mohli zapomenout na den, kdy se mezi zdmi kaple, rozčísnuté náhle světlem, ukázala netušená láska, v níž dýcháme, jež nám dala poznat, že nejsme sami, že nás obklopuje, proniká, že nás čeká neviditelná bytost, že nezávisle na našich smyslech a představivosti existuje jiný svět, vedle něhož tento hmotný svět, byť sebekrásnější a sebedotěrnější, je jenom prchavá pára a vzdálený odraz krásy, která ho stvořila.

**„... je jiný svět. Neříkám to jako hypotézu
ani jako výsledek rozumové úvahy,
neslyšel jsem o tom vyprávět. Mluvím
ze zkušenosti.“**

André Frossard

Accueil L'institution **Les immortels** La langue française Le Dictionnaire Les prix et fondation

Les membres Devenir immortel L'habit vert et l'épée Les discours Les publications

André FROSSARD

Élu en 1987 au fauteuil 2

N°675

*Officier de la Légion d'honneur
Médaille de la Résistance
Croix de guerre 1939-1945*

Essayiste
Journaliste

Biographie ▲

Né le 14 janvier 1915, à Colombier-Châtelot (Doubs).

Famille protestante du côté maternel ; grand-mère juive du côté paternel. Son père, secrétaire général du parti socialiste à 28 ans, fut après le congrès de Tours, à 30 ans, le premier secrétaire général du Parti communiste français.

Études discontinues au lycée Buffon, puis à l'École des arts décoratifs.

Converti au catholicisme, le 8 juillet 1935, dans la chapelle des religieuses de l'Adoration, rue d'Ulm.

Zdroj: Académie française.

André Frossard mezi tzv. nesmrtelnými osobnostmi („Les immortels“) na oficiálních webových stránkách Francouzské akademie (www.academie-francaise.fr/les-immortels/andre-frossard)

Neboť je jiný svět. Neříkám to jako hypotézu ani jako výsledek rozumové úvahy, neslyšel jsem o tom vyprávět. Mluvím ze zkušenosti.“ (Frossard: *Je jiný svět*, str. 86)

André Frossard s odvahou svědčil o své zkušenosti až do smrti

2. února 1995. Od té chvíle navždy vstoupil do skutečnosti, jejíž existenci dříve pocítil a o které čteme v Písmu svatém: „Co oko nevidělo, co ucho neslyšelo, a nač člověk nikdy ani nepomyslel, co všechno Bůh připravil těm, kdo ho milují.“ (1 Kor 2,9)

Prameny:

Frossard, André. *Bůh je, já jsem ho potkal. Je jiný svět*. Zvon; Praha, 1992. (dvě knihy v jednom svazku)

Frossard, André. *Ptali jste se na Boha. Člen Francouzské akademie odpovídá na dotazy mladých lidí*. Portál, Praha, 1992.

6.

Sokólka – hostie přeměněná na srdeční tkáň

P. Mieczyslaw Piotrowski, TChr

V říjnu roku 2008 se ve farním kostele svatého Antonína z Padovy v polské Sokólce část konsekrované hostie proměnila – jak to prokázaly následující výzkumy – v kousek lidské srdeční svalové tkáně. Jde o jeden z celkem 133 tzv. eucharistických zázraků, které v průběhu dějin Církev po důkladném předchozím prozkoumání prohlásila za pravé a zcela spolehlivě doložené.

Ráno 12. října 2008

Devatenáctitisícové polské město Sokólka leží v severovýchodním Polsku asi 10 kilometrů od hranice s Běloruskem. V neděli ráno 12. října 2008 v 8.30 slavil otec Filip Zdrodowski ve farním kostele svatého Antonína z Padovy mši svatou. Při podávání svatého přijímání mu pomáhal otec

*Uprostřed bílé
hostie uviděla něco,
co vypadalo jako
krvavý kus masa
o rozměrech asi
1 x 1,5 cm.*

Jacek Ingielewicz a jedna hostie mu nešťastnou náhodou upadla na zem a zůstala ležet na jednom z oltářních stupňů. Žena, která klečela opodál, si toho povšimla a otce Jacka na to upozornila. Hned ji zvedl ze země. Všiml si, že hostie je ušpiněná, a tak ji vložil do vascula vedle svatostánku. Vasculum je malá nádobka s vodou, ve které si kněz omývá prsty po podávání svatého přijímání.

Po mši svaté vzala kostelnice sestra Julia Dubowska vasculum do sakristie, vyprázdnila jeho obsah do jiné nádoby, kterou uzavřela do trezoru sloužícího v sakristii kostela v Sokólce k uchování bohoslužebných nádob. Klíč od trezoru měla jen ona a otec

Foto: archiv časopisu Mljuje se!

Relikviář se zázračně proměněnou hostií z kostela v Sokółce

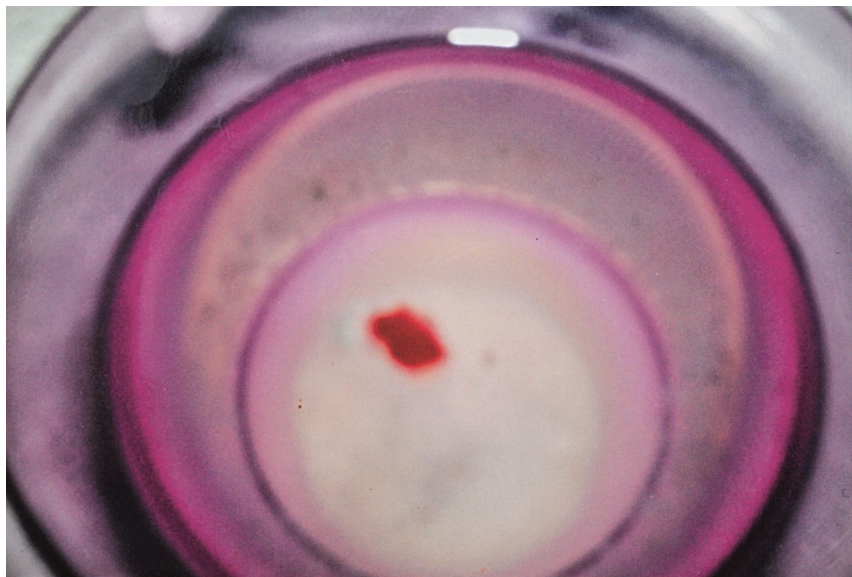

Foto: archiv časopisu Mlujite set

První snímek ještě nerozpuštěné konsekrované hostie (nejsvětější kruh) s něčím, co vypadalo jako krvavý kus masa o rozměrech asi 1 x 1,5 cm. Na kruhové hostii ve vasculu je patrný červený tvar, který byl později vědci určen jako lidská tkáň

Msgr. Stanislaw Gniedziejko. Stojí za zmínku, že sestra Julia je členkou Kongregace sester služebnic Ježíše v Eucharistii, které mají zvláštní charisma: uctívat Ježíše přítomného v Nejsvětější svátosti.

Běžně se znečištěná hostie za pár dní rozpustí...

Sestra Julia se každý den chodila dívat, zda se konsekrovaná hostie v nádobě již rozpustila, protože zanikne-li vnější způsob chleba, zaniká i svátostná přítomnost Ježíše Krista v hostii. Běžně se znečištěná hostie po několika dnech ve vodě úplně rozpustí.

Sestra Julia tedy očekávala, že se totéž stane i v tomto případě. Ve chvíli, kdy následující neděli 19. října 2008 kolem osmé hodiny ráno otevřela trezor, ucítila vůni chleba. Domnívala se, že se hostie úplně rozpustila, a že tedy může vyprázdnit obsah vascula do sakrária, jímky poblíž hlavního oltáře. Avšak hostie v nádobě stále nebyla rozpuštěná...

Hostie s kusem masa uprostřed

Když se sestra Julia podívala na hostii v nádobě pozorněji, oněměla úžasem. Uprostřed bílé hostie uviděla něco, co vypadalo jako

Foto: Zk archiv časopisu Milujte se!

Sestra Julia Dubowska, sakristiánka v kostele sv. Antonína v Sokółce, ukazuje svůj první snímek ještě nerozpuštěné konsekrované hostie s něčím, co vypadalo jako krvavý kus masa o rozměrech asi 1 x 1,5 cm (snímek na předcházející straně)

krvavý kus masa o rozměrech asi 1 x 1,5 centimetru. Sestra Julia upřeně hleděla na hostii. Později přiznala, že se cítila jako Mojžíš zírající na keř v divočině, jak hoří, aniž by ho oheň zničil. Jen se dívala a dívala...

Otec Filip Zdrodowski si povšiml, jak sestra stojí dlouho bez hnutí, a zeptal se jí, co se děje. Sestra Julia mu objasnila, co drží v ruce a jak se tam konsekrovaná hostie dostala. Otec Filip a ostatní kněží v sakristii se šli na promě-

něnou hostii podívat. Také otec Stanislaw Gniedziejko vypráví o úžasu, se kterým hleděl na krvavou hmotu jakoby vrostlou do bílé hostie. Voda, ve které byla hostie ponořena, zůstala krví nedotčena.

Všichni věděli, že to je konsekrovaná hostie, ve které je přítomen pravý Bůh a pravý člověk – vzkříšený Kristus se svým božstvím i se svou oslavenou lidskou přirozeností. Začali uvažovat, zda tato červená hmotu v hostii je výsledkem přirozeného procesu,

Foto: Wikimedia Commons, Piotr Wlodeński (CC-BY-SA 3.0)

Kostel sv. Antonína v Sokółce, kde došlo k zázraku

Foto: archiv časopisu Mfujlę se!

Farář P. Stanisław Gnidziejko

nebo zda to může být nadpřirozené znamení, kterým chce Kristus sdělit něco velmi důležitého.

Do případu vstupuje arcibiskup

Ještě téhož dne byl o této skutečnosti informován Edward Ozorowski, arcibiskup v Białystoku. Krátce nato arcibiskup Sokółku navštívil. Když hostii prozkoumal, přikázal, aby byla uchována v bezpečí a pečlivě sledována. Po deseti dnech od překvapivého nálezu byla 29. října 2008 nádoba s hostií přemístěna do svatostánku

Foto: Mark Klukowski

Profesorka Maria Sobaniec-Lotowska

v kapli Božího milosrdenství. Následující den arcibiskup vyjmul zbytek hostie z vody, položil ho na bílý korporál a uložil do svatostánku. Červenohnědá krvavá hmota na korporálu zinkrustovala a v tomto stavu zůstává dodnes. Po třech letech, dne 2. října 2011,

Foto: Adam Białous

Profesor Stanislaw Sulkowski

byla slavnostně přenesena zpět do kostela a vystavena k adoraci v kapli Panny Marie Růžencové.

Posudek vědců

V roce 2009 poslala metropolitní arcibiskupská kurie v Białystoku dvěma profesorům Lékařské

V závěru provedené expertizy se konstatuje: „Materiál zasláný k posouzení ukazuje na tkáň srdečního svalu – přinejmenším se jí podobá nejvíce ze všech tkání živých organismů.“

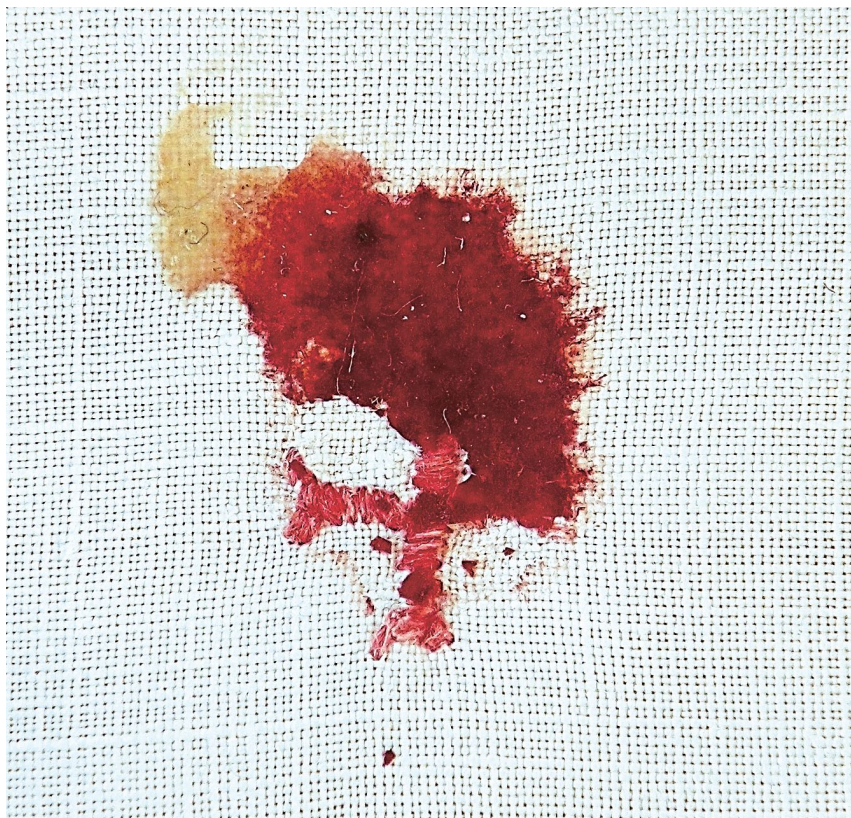

Foto: "Mikael" film production

Zbytek konsekrované hostie ze Sokółky na textilií korporálu s výšivkou kříže, proměněné ve tkáň lidského srdce. Prof. Maria Sobaniec-Lotowska říká: „Zjistili jsme, že cytoplazma fragmentu svalových vláken vnořených do podkladu, který může odpovídat struktuře hostie, se barvením hematoxylinem-eozínem Mayerovým zbarvila do růžova, v ohnisku dost intenzivně, zatímco buněčná jádra uložená především centrálně (!), což bych chtěla na tomto místě zdůraznit, do tmavomodra. Centrální uložení buněčných jader ukazuje na to, že se jedná o lidský srdeční sval. Při výzkumu kousků tkání jsme pozorovali vlastnosti výrazné stupňující se segmentace vláken, tzn. poškození jader v místě interkalárních disků, a fragmentace, tzn. poškození jader za interkalárními disky. Rovněž i na jednotlivých vláčkách jsme nacházeli obrázky, které mohou odpovídat stahům. Takové změny vzniknou pouze na vláčkách živých (ne nekrotických) a ilustrují rychlé kontrakce srdečního svalu v předsmrtné chvíli, tzn. v agónii.“ (srov. shrnutí výzkumů prof. Marii Sobaniec-Lotowskou na: [youtube.com/watch?v=mfp3W_jRTuY](https://www.youtube.com/watch?v=mfp3W_jRTuY)).

univerzity v Białystoku – Marii Sobaniec-Lotowské a Stanislawu Sulkowskému – dopis se žádostí, aby vypracovali vědecký posudek o „materiálu přilnutém na hostii uchovávané ve farním kostele sv. Antonína z Padovy v Sokółce“. Oba profesoři se už třicet let specializují na oblast histopatologické diagnostiky. Pracují ve dvou samostatných institutech Białostocké lékařské univerzity: v Institutu lékařské patomorfologie a Institutu všeobecné patomorfologie.

Profesorka Maria Sobaniec-Lotowska odebrala v Sokółce za přítomnosti zvláštní komise vzorek záhadné hmoty na hostii. „Když jsem odebírala vzorek“, uvádí, „neměla jsem tušení, co tato hmota je. Získala jsem jen malé množství. Hmota měla hnědou barvu a byla těsně spojena se zchovalým kusem Sváté hostie.“

Výsledky rozborů, které oba odborníci uskutečnili nezávisle na sobě, se shodovaly. Hmota, ve kterou se část hostie proměnila, je svalová tkáň charakteristická pro

Foto: archiv časopisu Millijer.sei

Profesorka Maria Sobaniec-Lotowska
v laboratoři

„Takové změny vzniknou pouze na vláknech živých (ne nekrotických) a ilustrují rychlé kontrakce srdečního svalu v předsmrtné chvíli, to znamená v agónii.“

ze závěrů provedené expertízy

lidské srdce v okamžiku smrtelné agónie.

Výsledek patomorfologického výzkumu, datovaný 21. lednem 2009, je obsažen v protokolu uloženém v bialystocké metropolitní kurii. V závěru provedené expertizy se konstatuje: „Materiál zaslaný k posouzení ukazuje na tkáň srdečního svalu, přinejmenším se jí podobá nejvíce ze všech tkání živých organismů.“ Profesorka Sobaniec-Lotowska dodává: „Námi analyzovaný materiál zcela určitě představuje tkáň – srdeční tkáň.“ (srov. video na kterém profesorka Sobaniec-Lotowska shrnuje své výzkumy: [youtube.com/watch?v=mfp3W_jRTuY](https://www.youtube.com/watch?v=mfp3W_jRTuY))

Tkáň vrostlá do hostie

Maria Sobaniec-Lotowska, která pracovala na jednom ze dvou rozborů odebraného vzorku, vysvětluje: „Fragment materiálu odebraný z korporálu jsme zkoumali histologicky, tzn. za použití optic-

***Historie svědčí
o řadě mimořádných
událostí – proměně
chleba hostie a nebo
vína v kalichu
v lidské tkáni, krev...***

kého (světelného) mikroskopu, a ultrastrukturálně, tzn. za použití elektronového (transmisního) mikroskopu. A co je neobyčejně zajímavé: Pozorovali jsme vzájemné pronikání struktury hostie s vlákny srdečního svalu. Tkáň, která se objevila na hostii, s ní byla velmi úzce a neoddělitelně spojena, což je důležitým dokladem toho, že se nemohlo jednat o jakýkoli lidský zásah. (srov. shrnutí výzkumů prof. Marií Sobaniec-Lotowskou: [youtube.com/watch?v=mfp3W_jRTuY](https://www.youtube.com/watch?v=mfp3W_jRTuY))

Největší zázrak...

Při každé mši svaté jsme svědky největšího zázraku: sám Bůh proměňuje při konsekračních slovech kněze chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista. Barva, hmotnost, struktura, tvar, chuť, vůně a všechny další charakteristiky (vše to, co filosofové nazývají „případky“) zůstávají zachovány. Mění se však „podstata“ – to, čím věc je. Protože případy chleba a vína zůstávají, smysly změnu nevnímáme, přístroji ji nezměříme. Ale věříme v ni. Bůh sám, když se stal člověkem (jako pravý člověk se nám podobal ve všem kromě hříchu a dostal tedy i lidské jméno – Ježíš), nám to řekl: „Vezměte a jezte z toho všichni, toto je moje tělo... Toto je kalich mé krve... Toto je

smlouva nová a věčná, to konejte na mou památku.“ A on – protože je Bůh – se nemůže mýlit. A nemůže nám ani lhát – protože jako Bůh je nejvyšší dobro.

... a „drobné“ zázraky, které ho potvrzují

Protože věříme Bohu a jeho slovu, věříme, že při každé mši svaté se neviditelným způsobem proměňuje chléb a víno v tělo a krev Ježíše Krista. Historie ale svědčí o řadě mimořádných událostí – například viditelné proměně chleba hostie anebo vína v kalichu v lidské tkáň, v krev a další podobné mimořádné, ale velmi dobře doložené události... Do dnešního dne existuje celkem 133 takových případů, které byly po důkladném prozkoumání ze strany Církve uznány jako prokazatelně zázračné. Nazývají se eucharistické zázraky. Bůh tak někdy zvláštním způsobem posiluje naši víru ve svou reálnou přítomnost v Eucharistii, pomáhá

***Bůh tak někdy
zvláštním způsobem
posiluje naši víru
ve svou reálnou
přítomnost
v Eucharistii.***

Foto: Ondřej P. Vaněček

Relikviář eucharistického zázraku v Lancianu v Itálii, který se udál v roce 750. Vrchní část obsahuje hostii proměněnou v srdeční tkáň, ve skleněné dóze vespod jsou uloženy dnes již uschlé hrudky Svaté krve, ve kterou se při eucharistické modlitbě proměnilo víno v kalichu

Foto: 2x archiv farnosti sv. Hyacinta v Lehnici

Nejnovější eucharistický zázrak, který byl oficiálně oznámen v dubnu 2016 po více než dvouletém zkoumání církevními úřady, se stal pouhých sedmdesát kilometrů od hranic České republiky v polské Lehnici (Legnica). Vlevo: kalich s hostií, která spadla na zem (leden 2014). Vpravo: detailní pohled na část hostie z Lehnice proměněné v srdeční tkáň

naší nevěře a nebo nás napomíná kvůli naší vlažnosti tváří v tvář Eucharistii – největšímu tajemství křesťanského života.

To je zřejmě i smysl události, která se stala v roce 2008 v polské Sokółce. Proměnění konsekrované hostie ve svalovou tkáň charakteristickou pro lidské srdce v okamžiku smrtelné agónie nám všem připomíná, že každá mše svatá je zpřítomněním utrpení, smrti

a zmrtvýchvstání Krista – a že Ježíš Kristus, pravý a jediný Bůh, který se stal před dvěma tisíci lety pravým člověkem, je opravdu přítomen v konsekrované hostii ve své oslavené, vzkříšené podobě, aby nám nabídl sám sebe jako protijed proti hříchu a smrti. A jako pokrm pro věčný život. On sám kdysi řekl: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v poslední den.“ (Jan 6,54)

Tuto knihu pro vás připravil tiskový apoštolát A.M.I.M.S.

Smyslem A.M.I.M.S. (Apostolatus Mariae Immaculatae Matris Spei – česky: Apoštolát P. Marie Neposkvrněné – Matky Naděje) je tisk kvalitních, srozumitelných a velmi levných brožurek či knih nejen pro ty, kteří si je sami přečtou, ale především pro ty, kteří je budou dále šířit – rozdávat, půjčovat, nabízet za dobrovolný příspěvek ve farnostech...

Otec Marek Dunda dává takovýto návod k jejich používání:

„Knihi si objednat alespoň deset od každého titulu. Sám si nejdříve knihu přečíst (to je možné i bez toho, že byste si knihu objednali – kompletní texty většiny brožurek a knih z A.M.I.M.S. najdete na internetu na www.fatym.com a www.amims.net).

Potom byste měli uvážit, koho z vašich známých, přátel, sousedů, příbuzných (zejména těch, kteří jsou nevěřící či víře odcizení, kteří již dlouho neudělali nic pro své náboženské vzdělání, kteří jsou nemocní, osamělí) by kniha mohla oslovit, zaujmout, komu by byla prospěšná. Knihy pak rozdávat, půjčovat, nabízet za příspěvek na tisk...”

Značná část produkce A.M.I.M.S. jsou publikace srozumitelné i nevěřícím.

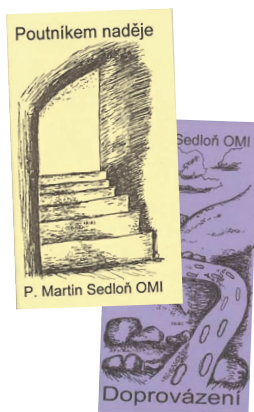
Rádi také pošleme krabici brožurek a knih těm, kteří je budou (po dohodě se svým panem farářem) dále šířit ve farnosti za dobrovolný (doporučený) příspěvek na jejich tisk.

Přehled některých publikací, které jsme pro vás již vydali, najdete na následující straně.

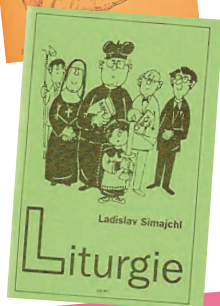
A.M.I.M.S. již pro vás připravil

Doporučený příspěvek na tisk, uvedený v závorce, může mírně kolísat dle ceny materiálu, způsobu šíření a inflačních vlivů. Provedení je „brožura“ – s výjimkou prvních pěti knih z řady **A.M.I.M.S. M.** s lepenou vazbou a plnobarevnou obálkou. Knihy se snažíme průběžně dotiskovat:

- Zahradníček: Dějiny, jak je možná neznáte (30) **A.M.I.M.S. M.**
Joseph Fabelle: Cena, kterou zaplatíš (30) **A.M.I.M.S. M.**
Alfons M. de Liguori: Návod na dobrý život (20) **A.M.I.M.S. M.**
sestra Cecílie: Útěk sestry Cecílie (20) **A.M.I.M.S. M.**
Dunda, Zahradníček (ed.): Ze života pro život (20) **A.M.I.M.S. M.**
Doubrava, Dunda: Mozaika duchovní moudrosti (20) **A.M.I.M.S. M.**
Dunda: Krokodýl aneb můžeš růst (15) **A.M.I.M.S. M.**
Polc: Jan Hus v představách šesti staletí a ve skutečnosti (30)
Woods: Jak katolická církev budovala západní civilizaci (180)
Brtník: Příprava na 1. sv. přijímání (12)
Castiglione: Svatý zázraků a lásky (Fr. z Pauly) (15)
Dunda: „... a nezapomeň na modlitbu“ (7)
Dunda: Stalo se (15)
Dunda: No proto aneb Stalo se III (15)
Dunda: Můžeš růst (15)
Dunda: Soužití nebo soužení (10)
Dunda (ed.): Tak kázal Vianney (15)
Dunda (ed.): Jak kázal Vianney o sv. zpovědi (15)
Dunda (ed.): I tak kázal Vianney (15)
Dunda (ed.): Promluvy sv. J. M. Vianneye (15)
Dunda (ed.): Z myšlenek sv. J. M. Vianneye (10)
Dunda (ed.): Kázání sv. Jana Zlatoústého na Janovo ev. (á 20)
Dunda: Řekli svatí a to platí I. a II. díl (á 20)
Dunda: Sedm kajících žalmů (5)
Dunda: To promodlím (5)
Galizzi: Počátky Církve (15)
Havelka: Rozmlouvej s Bohem (5)
Kabeláč: Základy křesťanské víry (5)
Kaňa, Fukalovi: Manželství od Boha nám dané (15)
Kotek: S Ježíšem v jeho utrpení (Šuránek) (10)
Peňáz: Pouť do Říma od A do Z (20)
Peňáz: Pojď na pouť (17)
Peňáz: Rozjímavý biblický růženec (5)
Sedloň: Doprovázení (reflexe k duch. vedení) (10)

Sedloň: Poutníkem naděje (10)
 Simajchl: Desatero božích přikázání (10)
 Simajchl: Dospívání (15)
 Simajchl: Duchovní život (15)
 Simajchl: Jak hovořit o víře (3)
 Simajchl: Jak se zpovídat (7)
 Simajchl: Kázání z 1. až 7. košíku (á 20)
 Simajchl: Láska pod lupou (15)
 Simajchl: Liturgie (20)
 Simajchl: Manželství v záběhu (10)
 Simajchl: Naše role při nedělní bohoslužbě (15)
 Simajchl: Patnáct pravidel pro lektory (10)
 Simajchl: Povídání o křtu (10)
 Simajchl: Rodiče a školáci (15)
 Simajchl: Sebevýchova k manželství (3)
 Simajchl: Společně k Bohu (15)
 Simajchl: Stáří (10)
 Soukop: Velký náčelník dává zákl. kurz víry (15)
 Zajíček: Příběh proroka Jonáše (comics) (10)
 Zerhau: Krása a statečnost – leg. o sv. Markétě (10)
 Zerhau: Pověsti a příběhy z Podyjí (15)
 Zerhau: Vyřidte sijónské dceři (7)
 A já jsem s vámi i za železnou oponou (15)
 Comicsy pro zábavu i k zamyšlení (15)
 Kreslené příběhy 1, 2, 3, 4, 5, 6 (á 3)
 Křížové cesty pro soukr. i lid. pobožnosti (3)
 Matka ustavičné pomoci (0)

Více knih na www.amims.net.

Tituly je možno objednat pouze za příspěvek na tisk a poštovné na adrese:

A.M.I.M.S.

Řk. farní úřad

671 03 Vranov nad Dyjí 20

tel: 515 296 384

e-mail: apostolat@fatym.com

Objednávky na internetu: www.fatym.com a www.amims.net.

Jde nám o maximální šíření textů našich knih. Proto u většiny z nich je možné si přečíst kompletní text knihy on-line na našich webových stránkách www.fatym.com a www.amims.net.

Časopis Milujte se!

Ke stejným účelům jako knihy A.M.I.M.S. můžeme doporučit i časopis **Milujte se!**. Vychází čtyřikrát ročně, doporučený příspěvek na tisk a poštovné jednoho výtisku s 64 barevnými stranami je jen 20 Kč. Jde o časopis nejen pro mladé. Současně se jedná i o časopis pro novou evangelizaci.

I časopis **Milujte se!** si můžete přečíst na internetu v kompletní verzi na www.milujte.se.

Objednávky časopisu Milujte se! je možno posílat i na adresu A.M.I.M.S. – redakce časopisu Milujte se! a tiskový apoštolát A.M.I.M.S. navzájem velmi těsně spolupracují.

Televize TV-MIS.cz

Mimo to doporučujeme také internetovou křesťanskou televizi **www.TV-MIS.cz**, kterou rovněž A.M.I.M.S. provozuje.

Má čtyři programy: MIS 1 zábava, MIS 2 vzdělání (především duchovní), MIS 3 dokumenty a publicistika a MIS 4 lokální.

Mimo to nabízí velmi rozsáhlou AUDIOSEKCI, dále písničkový on-line přehrávač JukeBox na adrese <http://jukebox.tv-mis.cz>, přehrávač duchovních přednášek, promluv, seminářů a audio-knih TémaBox na internetové adrese <http://temabox.tv-mis.cz>.

Zajímavá je třeba i virtuální pouť do Svaté země a na Sinaj na internetové adrese <http://svata-zeme.tv-mis.cz> – „nasedněte“ prostřednictvím internetu do letadla a prohlédněte si místa, kde se odehrály biblické události, vnímejte atmosféru, poslechněte si kompletní výklady průvodců, zúčastněte se bohoslužeb...

Veškerý program TV-MIS.cz je dostupný současně – z databáze nabízených pořadů si vyberete, co a kdy chcete vidět nebo slyšet. Zkratka TV-MIS může znamenat i „televize – multimediální internetová samoobsluha“...

Obsah TV-MIS.cz a i mezinárodní TV-MIS.com je nabízen zdarma. Provoz televize je financován z darů diváků a posluchačů.

Podpořte, prosím, novou ediční řadu **A.M.I.M.S. M.**

Touto knihou pokračuje vydávání publikací nové ediční řady **A.M.I.M.S. M.** – to je knih pro misijní použití, které již nemají „brožurkovitý“ vzhled jako dosavadní publikace A.M.I.M.S., ale které si přes svou běžnou „knižní“ formu zachovávají charakteristické vlastnosti publikací z A.M.I.M.S., mimo jiné i cenu. Jsou totiž šířeny jen za příspěvek na tisk a jeho doporučená výše není vyšší než u našich dosavadních brožurek s obdobným počtem stran. Je to možné proto, že jsou tištěny naráz ve vysokém nákladu a nikoli postupně podle potřeby dotiskovány, jako to děláme u brožurek.

To s sebou nese zvýšené nároky na jednorázové zafinancování velkého nákladu. Díky tomu však je možno nabídnout plnohodnotné knihy pro duchovní vzdělání a misijní použití za příspěvek na tisk tak nízký, že se to některým může zdát až neuvěřitelné...

Vydání prvních knih z řady **A.M.I.M.S. M.** bylo možné díky těm, kteří na naše brožurky v minulosti přispívali vyšší částkou, než je ta doporučená. Zbytek prostředků, které ještě chyběly, poskytl jeden kněz a několik dalších dárců.

Naší představou je, že zajímavých vzdělávacích knih pro misijní využití dostupných za minimální příspěvek na tisk by měla být k dispozici celá řada. Na vydání dalších knih z řady **A.M.I.M.S. M.** se teprve snažíme získat prostředky. Další podobná kniha (máme jich v plánu více) vyjde, až na to budeme mít. Proto prosíme o pomoc při získávání sponzorů pro tento účel. Děkujeme i za jakoukoliv další hmotnou či duchovní podporu. Na obdržené hmotné dary můžeme na požádání vystavit potvrzení o daru dle §15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. S upřímným Pán Bůh zaplat

P. Pavel Zahradníček, koordinátor A.M.I.M.S.

Kontakty, bankovní spojení a další informace najdete na www.amims.net.

Dějiny, jak je možná neznáte

P. Pavel Zahradníček

Dějiny jsou opředeny mnoha mýty. Kniha analyzuje populární formou 10 z nich, které se týkají křesťanství. Často je dokonce možné doložit, kdy a kdo je vytvořil... Řada těchto mýtů se u nás ve 20. století dostala i do učebnic. Jsou opakovány, lidé jim věří... Kniha nabízí fakta, díky kterým si každý může udělat svůj názor. (128 stran, doporučený příspěvek 30 Kč)

Cena, kterou zaplatíš

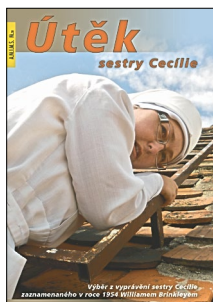
Joseph Fadelle

Autor (původním jménem Mohamed al-Said al-Músaví) se měl stát hlavou šiitského rodinného klanu. Místo toho se rozhodl opustit islám a přijmout křesťanství. Následovalo zděšení a hněv rodiny, vězení, mučení, útěk z Iráku... Svůj příběh napsal ve Francii, kde se nyní i s manželkou a dětmi skrývá před fatvou – islámským rozsudkem smrti. (160 stran, 30 Kč)

Mozaika duchovní moudrosti

Dva kněží (P. Josef Doubrava, P. Marek Dunda) celý život sbírali zajímavé citáty známých i méně známých osobností o moudrosti, štěstí, lásce, naději, víře, vztahu vědy a víry... Do knihy se začtete, kdekoliv ji otevřete. Výborný dárek pro každého – podobně jako předchozí a následující dvě knihy. (96 stran, 20 Kč)

Útěk sestry Cecilie

Řeholní sestra vypráví svůj příběh nejen o tom, jak v 50. letech minulého století pomáhala v útěku kněžím, kterým hrozilo uvěznění, jak potom sama utíkala, skrývala se jako psanec... Místy napínavé jako detektivka, místy naopak velmi humorné autentické vyprávění z vlastního života. Další kniha, která se čte doslova jedním dechem. (96 stran, 20 Kč)

Ze života pro život

Výběr těch nejzajímavějších svědectví z prvních dvaceti čísel časopisu Miluje se!. Skutečné příběhy, někdy obyčejné, jindy zcela mimořádné, které zaujmou snad úplně každého. (96 stran, 20 Kč)

Návod na dobrý život

sv. Alfons Maria de Liguori

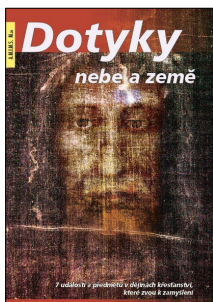
Velmi stručná, ale praktická knížka učitele Církve sv. Alfonse Marie de Liguori. Stručně a jasně to podstatné. Ve světě vyšla již ve více než 600 vydáních! (96 stran, 20 Kč)

Krokodýl aneb můžeš růst

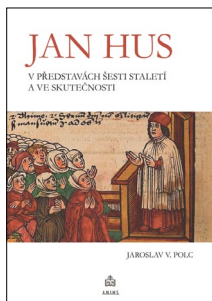
P. Marek Dunda

Krokodýl je starým symbolem duchovního života, prý roste po celý svůj život. Podobně i my můžeme celý život duchovně růst. Tato příručka k tomu nabízí stručné postřehy a inspirace – většinou myšlenky ze starších katolických příruček, ovšem převedené do řeči dnešní doby. Mnozí se diví, jak jsou tyto myšlenky konkrétní a aktuální. (64 stran, 15 Kč)

Dotyky nebe a země

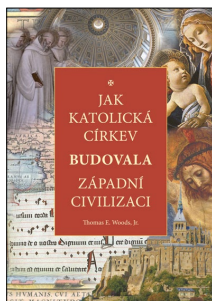
Sborník s přibližně stovkou barevných fotografií, reprodukcí a schémat obsahuje sedm témat zpracovaných šesti různými autory: Turínské plátno (včetně nově publikovaných poznatků), Rouška z Manoppella, Zázrak zázraků v Calandě, Nositel Nobelovy ceny za fyziologii a medicínu Alexis Carrel svědkem zázraku v Lurdech, Plačící Madona v Syrakusách, Obrácení Andrého Frossarda, Eucharistický zázrak v Sokolce. (128 stran, 30 Kč)

Jan Hus v představách šesti staletí a ve skutečnosti

Jaroslav V. Polc

Původně poutavá přednáška profesora Jaroslava V. Polce, která nyní vychází knižně. Mapuje různé představy o Janu Husovi a pak je uvádí na pravou míru. (128 stran, 30 Kč – tato kniha nevyšla v edici A.M.I.M.S. M., ale byla vydána společně s MCM Olomouc)

Jak katolická církev budovala západní civilizaci

Thomas E. Woods, Jr.

Již druhé vydání knihy amerického historika o tom, za co vše vděčí naše civilizace katolické církvi: například za zrod moderní vědy, systém univerzit, západní právní systém a mezinárodní právo, charitu aj. Přináší též vyvážená historická fakta o Galileově případu. (208 stran + 16 stran barevných příloh, 180 Kč)

Milujte se!

Časopis je určen nejen pro mladé. Je zaměřen na prohloubení náboženského vzdělání a povzbuzení k náročnému životu založenému na křesťanských ctnostech.

Rozsah: 64 stran

Periodicita: čtvrtletník

Objednávky: redakce@milujte.se

Doporučený příspěvek: 20 Kč

On-line zdarma: www.milujte.se